Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

TÜRKÇE ÖĞRENEN ÜRDÜNLÜ ÖĞRENCİLERİN A2 DÜZEYİ YAZMA BECERİSİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

Gonca KIRBAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

TÜRKÇE ÖĞRENEN ÜRDÜNLÜ ÖĞRENCİLERİN A2 DÜZEYİ YAZMA BECERİSİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

Gonca KIRBAŞ

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü
Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2017

KABUL VE ONAY

Gonca KIRBAŞ tarafından hazırlanan "Türkçe Öğrenen Ürdünlü Öğrencilerin A2 Düzeyi Yazma Becerisinde Karşılaştıkları Güçlükler" başlıklı bu çalışma, 14 Haziran 2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. İbrahim ATABEY (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Meltem Ekti

Doç. Dr. Nazmiye TOPÇU TECELLİ (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Yunus KOÇ

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

☐ Tezim/Raporum sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☒ Tezimin/Raporumun 3... yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

14/06/2017

Gonca KIRBAŞ

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

- o **Tezimin/Raporumun tamamı dünya çapında erişime açılabilir ve bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir.**

  (Bu seçenekle teziniz arama motorlarında indekslenebilecek, daha sonra tezinizin erişim statüsünün değiştirilmesini talep etseniz ve kütüphane bu talebinizi yerine getirse bile, teziniz arama motorlarının önbelleklerinde kalmaya devam edebilecektir)

- o **Tezimin/Raporumun .../.../.... tarihine kadar erişime açılmasını ve fotokopi alınmasını (İç Kapak, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) istemiyorum.**

  (Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir, kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisi alınabilir)

- ☒ **Tezimin/Raporumun** 14../06/2020 **tarihine kadar erişime açılmasını istemiyorum ancak kaynak gösterilmek şartıyla bir kısmı veya tamamının fotokopisinin alınmasını onaylıyorum.**

- o **Serbest Seçenek/Yazarın Seçimi**

14/06/2017

Gonca KIRBAŞ

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Doç. Dr. Nazmiye TOPÇU TECELLİ danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

14/06/2017

Gonca KIRBAŞ

Sayın Doç. Dr. Nazmiye TOPÇU TECELLİ'ye ithafen…

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam konusunda beni destekleyen, saatlerce bitmek bilmeyen sorularıma sabırla cevap veren, kıymetli fikir ve önerilerini esirgemeyen, hem akademik hem dünya görüşü olarak ufkuma ufuk katan, bilgisi, dikkati, emeği, sabrı ve bizlere karşı sonsuz sevgisi ve anlayışı için değerli tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Nazmiye TOPÇU TECELLİ'ye teşekkürlerimi arz ederim.

Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde okutman olarak görev yaptığım bir yıl boyunca tezimin uygulama safhası için araştırma yapmama ve yazılı sınav evraklarını tezimin ana materyali olarak kullanmama izin veren Yunus Emre Enstitüsü Başkan Vekili Sayın Şeref ATEŞ Bey'e teşekkür ederim.

Tezimi hazırlama sürecimde sabır ve anlayışla bana her zaman destek olan Uludağ Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (ULUTÖMER) Müdürü Sayın Prof. Dr. Salih PAY'a sonsuz teşekkür ederim.

Tezimi hazırlama sürecimde bütün yoğunluklarına rağmen kıymetli vakitlerinden ayırıp yardım ve destekleri esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Mustafa KURT'a, Sayın Okt. Dr. Mustafa ULUOCAK'a, Sevgili Okt. Aybike ALADAĞ'a ve Sevgili Sawsan ABU HANNOUD'a teşekkür ederim.

Bütün eğitim hayatım boyunca bana her türlü desteği veren sevgili aileme her zaman yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Bu tez Türk Dil Kurumu bursu desteği ile hazırlanmıştır. Bu çalışmaya destek veren Türk Dil Kurumuna da içten teşekkürlerimi iletirim.

Gonca KIRBAŞ

Ankara, 2017

ÖZET

KIRBAŞ, Gonca. *Türkçe Öğrenen Ürdünlü Öğrencilerin A2 Düzeyi Yazma Becerisinde Karşılaştıkları Güçlükler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2017.

Türkiye ile tarihsel bir geçmişe sahip olan Ürdün, aynı zamanda Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği ülkelerden birisidir. Bu çalışma, Ürdün'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap asıllı öğrencilerin yazma becerisinde karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Çalışmaya 2013-2014 yılları arasında Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde A2 düzeyini bitiren 48 öğrenci dâhil edilmiştir. Araştırmanın verilerini kur bitirme sınavı yazma becerisi bölümündeki yazılı anlatım kâğıtları oluşturmuştur. Betimsel bir niteliğe sahip olan tarama modelindeki araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile toplanmıştır. Çalışmada tespit edilen yanlışlar beş başlık altında toplanmış ve her biri de kendi içinde tekrar kategorilendirilerek alt başlıklar ile sunulmuştur. Elde edilen veriler "Ses Bilgisi", "Biçim Bilgisi", "Anlam Bilgisi" ve "Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri" ana başlıkları altında toplanmıştır. Değerlendirme sonucunda 2189 yanlış sayısı tespit edilmiştir. En fazla yanlışın % 40,6'lık (888) oranı ile Ses Bilgisinde olduğu tespit edilmiştir. Biçim Bilgisinden % 12,7 (278), Söz Diziminden %10,3 (226), Anlam Bilgisinden % 10,5 (230) yanlış bulunarak bu üç alanda tespit edilen yanlış oranlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Yazım Bilgisi ve Noktalama İşaretleri ise %25,9 (567) oranı ile en fazla yanlış yapılan ikinci bölüm olarak tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Ürdün, Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretimi, Yazma Becerisi, A2 Düzeyi, Yanlış Çözümlemesi

ABSTRACT

KIRBAŞ, *Gonca. The Writing Difficulties of Jordanian A2 Level Turkish Language Learners*, Master's Thesis, Ankara, 2017.

Jordan, which has a historical background with Turkey, is also one of the countries where Turkish is taught as foreign languages. The aim of this study was to reveal the difficulties of writing skills encountered in Arabic students learning Turkish as a foreign language in Jordan. 48 students who completed A2 level at Amman Yunus Emre Turkish Cultural Center between 2013 and 2014 were included in the study. The data gained from written papers in the writing skill section of the course final exam were gathered by the content analysis method. The mistakes identified in the study were grouped under five main categories. These are "Voice Knowledge", "Form Knowledge", "Syntax", "Semantic Knowledge" and "Writing Knowledge and Punctuation Marks". Eventually, a mistake number of 2189 was found in the evaluation. It was determined that the most common mistake was made in the Voice Knowledge with a rate of 40.6% (888). Writing Knowledge and Punctuation Marks were the second category with 25.9% (567). Other category rates were found to be close to each other, with 12.7% (278) of the Form Knowledge, 10.3% (226) of the Syntax, and 10.5% (230) of the Semantic Knowledge.

Key Words: Jordan, Teaching Turkish As a Foreign Language, Writing Skills, A2 Level, Mistake Analysis

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY i
BİLDİRİM ii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI iii
ETİK BEYAN iv
TEŞEKKÜR vi
ÖZET vii
ABSTRACT viii
İÇİNDEKİLER ix
ŞEKİL VE TABLOLAR DİZİNİ xiv
KISALTMALAR DİZİNİ xv
1. GİRİŞ 1
1.1 SORUN 2
1.2. TEZİN KONUSU 3
1.3. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ 4
1.4. SINIRLILIKLAR 4
2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE TEMEL KAVRAMLAR 5
2.1. DİL, ANA DİLİ VE İKİNCİ DİL 5
2.2. YABANCI DİL 7
2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi 8
2.2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler 9
2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL DİL BECERİLERİ 10
2.3.1. Anlama Becerileri 11
2.3.1.1. Okuma Becerisi 11
2.3.1.2. Dinleme Becerisi 12
2.3.2. Anlatma Becerileri 13
2.3.2.1. Konuşma Becerisi 14
2.3.2.2. Yazma Becerisi 14
2.4.DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÇERÇEVE METNİNE GÖRE YAZMA 15
2.4.1. Dil Düzeyleri 17
2.4.2. A2 Düzeyinde Yazma Becerisi 18
2.4.3. Yazma Becerisinin Geliştirilmesi 20

2.4.4. Avrupa Dil Gelişim Dosyası 22
2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE YAZMA SÜRECİ 22
2.5.1. Yazılı Anlatım 23
2.5.2. Yazılı Anlatımın Unsurları ve Özellikleri 24
2.5.2.1. Bilgi Birikimi 25
2.5.2.2. Konu 25
2.5.2.3. Plan 26
2.5.2.4. Başlık 26
2.5.2.5. Kelime ve Kelime Grubu 27
2.5.2.6. Cümle 27
2.5.2.7. Paragraf 28
2.5.2.8. Yazım ve Noktalama 28
2.5.3. Yazma Öğretim Yöntemleri 29
2.5.3.1. Kontrollü Yazma 29
2.5.3.2. Serbest Yazma 30
2.5.3.3. Dikte ile Yazma 30
2.5.3.4. Güdümlü Yazma 31
2.5.3.5. Süreç Temelli Yazma 31
3. YABANCI BİR DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ 32
3.1. ÜRDÜN HÂŞİMİ KRALLIĞI 34
3.2. TÜRKİYE İLE ÜRDÜN'ÜN TARİHÎ İLİŞKİSİ 36
3.3. ÜRDÜN'DE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ 37
3.4. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ VE YURTDIŞINDAKİ ÇALIŞMALARI . 37
3.4.1. Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi 39
3.4.2. Ürdün Üniversitesi Türkoloji Bölümü 39
3.5. DİLLERİN TASNİFİ VE TÜRKÇE İLE ARAPÇANIN İLİŞKİSİ 40
3.5.1. Köken Bakımından Dillerin Tasnifi **40**
3.5.2. Yapı Bakımından Dillerin Tasnifi **41**
3.5.3. Türkçe ile Arapçanın İlişkisi **41**
3.6. TÜRKÇE DİL BİLGİSİ KAVRAMLARI 43
3.6.1. Ses Bilgisi **43**
3.6.2. Biçim Bilgisi **43**

3.6.3. Söz Dizimi **44**
3.6.4. Anlam Bilgisi **44**
3.6.5. Yazım Kuralları ve Noktalama Bilgisi **44**
4. TÜRKÇE ÖĞRENEN ÜRDÜNLÜ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 45
4.1. VERİLERİN TOPLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ 45
4.2. SES BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 47
4.2.1. Ünlü Uyumları **48**
4.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 48
4.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 50
4.2.2. Ses Olayları 51
4.2.2.1. Ünlü Daralması 51
4.2.2.2. Ünlü Düşmesi 52
4.2.2.3. Ünsüz Yumuşaması 52
4.2.2.4. Ünsüz Benzeşmesi 53
4.2.3. Ünlü Harflerin Karıştırılması 53
4.2.3.1. “e, a” Seslerinin Karıştırılması 54
4.2.3.2. “ı, i” Seslerinin Karıştırılması 54
4.2.3.3. “e, i” Seslerinin Karıştırılması 55
4.2.3.4. “u, ü, o, ö” Seslerinin Karıştırılması 56
4.2.4. Kelimedeki Yazım Yanlışları 57
4.2.4.1. Eksik Harf Kullanımı 57
4.2.4.2. Fazla Harf Kullanımı 58
4.2.4.3. Yanlış Harf Kullanımı 58
4.2.4.4. Başka Dillerin Etkisi 59
4.3. BİÇİM BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 60
4.3.1. Kökler 61
4.3.2. Ekler 61
4.3.2.1. Yapım Eki 61
4.3.2.1.1. İsimden İsim Yapım Eki 61
4.3.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Eki 63
4.3.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Eki 63

4.3.2.1.4. Fiilden İsim Yapım Eki 63
4.3.2.2. Çekim Eki 64
4.3.2.2.1. Yardımcı Ses 64
4.3.2.2.2. Çokluk Eki 65
4.3.2.2.3. Ad Durum Ekleri 67
4.3.2.2.3.1. Yalın Durum 68
4.3.2.2.3.2. Yükleme (Belirtme) Durumu 69
4.3.2.2.3.3. Yaklaşma Durumu 71
4.3.2.2.3.4. Bulunma Durumu 73
4.3.2.2.3.5. Çıkma Durumu 75
4.3.2.2.4. Fiil Çekim Ekleri 75
4.3.2.2.4.1. Zaman ve İsteme Kipleri 76
4.3.2.2.4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki 76
4.3.2.2.4.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki 77
4.3.2.2.4.1.3. Şimdiki Zaman Eki 77
4.3.2.2.4.1.4. Geniş Zaman Eki 77
4.3.2.2.4.1.5. Gelecek Zaman Eki 78
4.3.2.2.4.1.6. Gereklilik Kipi 78
4.3.2.2.4.1.7. Şart Kipi 79
4.3.2.2.4.2. Şahıs Ekleri 79
4.3.2.2.4.2.1. Teklik Birinci Şahıs Eki 79
4.3.2.2.4.2.2. Çokluk Birinci Şahıs Eki 80
4.3.2.2.4.2.3. Çokluk İkinci Şahıs Eki 80
4.4. SÖZ DİZİMİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 81
4.4.1. Cümlenin Ögeleri 82
4.4.1.1. Eksik Öğe 82
4.4.1.2. Öge Dizilişleri 83
4.4.2. Kelime (Belirtme) Grupları 84
4.4.2.1. İsim Tamlamaları 84
4.4.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları 84
4.4.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları 86
4.4.2.2. Sıfat Tamlamaları 86

4.4.2.3. İsim-Fiil Grubu 87
4.4.2.4. Sıfat-Fiil Grubu 88
4.4.2.5. Zarf-Fiil Grubu 89
4.4.2.6. Bağlama Grubu 89
4.4.2.7. Edat Grubu 94
4.4.2.8. İyelik-Sahiplik Grubu 95
4.5. ANLAM BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 96
4.5.1. Yanlış Anlamda Sözcük Seçimi 96
4.5.2. Gereksiz Sözcük Seçimi 98
4.5.3. Eksik Sözcük Kullanımı 99
4.6.YAZIM VE NOKTALAMA İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR 101
4.6.1. Yazım Kuralları 101
4.6.1.1. Ek Fiilin Yazımı 102
4.6.1.2. Büyük Harf Kullanımı 103
4.6.1.3. Birleşik Kelimelerin Yazımı 105
4.6.1.4. Yabancı Özel Adların Yazımı 106
4.6.2. Noktalama İşaretleri 107
4.6.2.1. Nokta 107
4.6.2.2. Virgül 108
4.6.2.3. Noktalı Virgül 109
4.6.2.4. Soru İşareti 110
4.6.2.5. Kesme İşareti 110
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 112
6. KAYNAKÇA 118
7. EKLER 124
EK 2: Örnek Kompozisyon Kâğıtları 125
Ek 3: Kompozisyon Konuları 130
Ek 4: Osmanlı Devleti'nin Şam Vilayeti. 131
Ek 5: Arap Harflerinin Eklenme Özellikleri 132
Ek 6: Özgeçmiş Sayfası 133
Ek 7: Etik Kurul İzin Muafiyet Formu 134
Ek 8: Orijinallik Raporu 135

ŞEKİL VE TABLOLAR DİZİNİ

Şekiller Listesi

Şekil 1:Dil Düzeyleri 17
Şekil 2:Esnek Dallandırılmış Temel Düzey 18
Şekil 3:Ürdün Haritası 34
Şekil 4: Ses Bilgisi Yanlış Oranı 47
Şekil 5:Biçim Bilgisi Yanlış Oranı 60
Şekil 6:Söz Dizimi Yanlış Oranı 81
Şekil 7:Anlam Bilgisi Yanlış Oranı 96
Şekil 8:Yazım Kuralları Ve Noktalama İşaretleri Yanlış Oranı 101
Şekil 9: Yazım Bilgisi Yanlış Oranı 102
Şekil 10:Noktalama İşaretleri Yanlış Oranı 107
Şekil 11:Ürdünlü Öğrencilerin Dil Bilgisel Olarak Yanlışlarının Sınıflandırılma Oranı 113

Tablolar Listesi

Tablo 1:Ortak Dil Düzeylerinin Tanımlanması 21
Tablo 2:Ürdün Hakkında Genel Bilgiler 35
Tablo 3:Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri 38
Tablo 4:Ögrencilerin Cinsiyet Dağılımları 46
Tablo 5:Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları 46

KISALTMALAR DİZİNİ

YEE	: Yunus Emre Enstitüsü
AOÇM	: Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Metni
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
Arp.	: Arapça
Tk.	: Türkçe
Akt.	: Aktaran
Ö	: Öğrenci
vd.	: ve diğerleri
vs.	: ve saire
%	: Yüzde

1. GİRİŞ

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan bir araçtır. Dil aynı zamanda bir ulusun kültürüne, toplumsal bakış açısına, düşünce tarihine ilişkin ipuçları içeren geniş bir kavramdır. Tarih boyunca uluslar ticaret, siyaset, din, savaş, barış gibi birçok konuda birbirleriyle iletişim kurmak durumunda kalmıştır. Böylelikle toplumların en önemli amaçlarından biri, ortak bir dil bularak iletişim kurmak olmuştur.

Bilişim ve teknoloji çağı ile birlikte internetin kullanılması toplumların birbirini tanımasında etkili olmuştur. Bir ülke, kendi sınırındaki ülkeler ile ilişki kurabilmekteyken günümüzde dünyanın farklı yerlerindeki toplumlarla iletişim kurabilecek duruma gelmiştir. Bu sayede ortak dil kavramı daha ön plana çıkmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimi ve öğretimi de özellikle son otuz hız kazanmıştır. Coğrafi olarak Asya ve Avrupa arasında olan Türkiye, Balkanlar ve Orta Doğu'da da etkin bir konumdadır. Bununla birlikte Türkiye'nin dış ülkelerle ekonomik ve siyasi ilişkileri bulunmaktadır. Türkiye'nin dış ülkelerde tanınması Türkçenin de yabancı bir dil olarak öğrenilmesine katkı sağlamaktadır.

Böylelikle Türkiye'de yükseköğretim programları için yurtdışından öğrenci kabul edilmesi ve burs imkânının sağlanması ilk olarak yükseköğrenim bünyesinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesini zorunlu hale getirmiştir. Ayrıca yurtdışından göçlerin artması, Türkiye ile siyasi ve ticari ilişkiler kurmak veya bu ilişkileri ilerletmek isteyen ülkelerin çoğalması, Türk dizi, film ve müziklerinin yurt dışına pazarlanması, Türkiye'ye turist olarak gelenlerin veya Türkiye'de yaşamak isteyenlerin sayısının artış göstermesi Türkçe öğrenme isteği oranını yükseltmiştir. Özetle günümüzün bilişim ve iletişim dünyasında dil öğrenimi ve öğretiminin önemi daha fazla artmış, hatta zaruri bir hâle gelmiştir: Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte insanların ihtiyaçların artması yabancı dil öğrenimini ve öğretimini daha önemli bir duruma getirmiştir.

Türkiye'ye gelerek Türkçe öğrenenlerin yanı sıra dünyanın birçok ülkesinde de Türkçe öğrenme talebi gün geçtikçe artmaktadır. Türkiye, Yunus Emre Enstitüsü aracılığıyla yurt dışında Türkçe öğretim merkezleri kurulmasını teşvik etmiş ve desteklemiştir. Dünyada kırkı bulan kültür merkezleri ile Yunus Emre Enstitüsü de Türkiye'nin yurtdışındaki kültürel bir yüzü olarak Türk dilini öğretmeye devam etmektedir.

Dünyada kabul gören dil öğretim yöntemi olarak iletişimsel yaklaşım ve türleri ön plana çıkmaktadır. İletişimsel yaklaşımda hedef dilin gramer bilgisini ezberlemek yerine dört temel beceri ile birleştirerek uygulayabilme kapsamında dil öğretimi yapılmaktadır. Bunlar, anlama becerisi; okuma ve dinleme, anlatma becerisi; konuşma ve yazmadır. Çok kültürlü ve çok dilli bir yapı oluşumunu benimseyen Avrupa Konseyi dil öğretimini standartlaştırabilmek amacıyla ortak bir çerçeve metni düzenlemiştir. Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Metnine göre dil düzeyleri belirlenmiş ve A-Temel, B-Bağımsız, C-Yetkin dil kullanımı olmak üzere temelde üç bölüme ayrılmıştır. Bu düzeyler de kendi aralarında derecelendirilmiştir. Bunlar; A1-Başlangıç, A2-Temel, B1-Eşik, B2-Orta, C1-İşlevsel, C2-Ustalık olarak ayrılmıştır. Bu çalışmada dil derecelerinden Temel derecesi olan A2 düzeyi kullanılacaktır.

Bu bilgiler kapsamında tez, kuramsal ve uygulama olmak üzere iki kısımdan oluşacaktır. Tezin kuramsal çerçevesi bağlamında dil kavramları ve temel dil becerileri üzerinde durulup Avrupa Ortak Çerçeve Metnine göre dil düzeyleri açıklanacaktır. Ayrıca A2 düzey yazma becerileri ve yazılı anlatım üzerinde durulacaktır. Araştırmaya konu olan ülke Ürdün Hâşimi Krallığı, Yunus Emre Enstitüleri ve yürütülen Türkçe öğretimi faaliyetleri hakkında bilgi verilecektir. Dillerin tasnifi açıklanarak Türkçe ve Arapçanın dilsel özellikleri verilecektir.

Tezin ikinci bölümünde ise uygulama örnekleri sunulacaktır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ürdünlü Arap asıllı 48 öğrencinin A2 düzeyi kur bitirme sınavı yazma becerisi bölümündeki yazılı anlatımları incelenerek karşılaştıkları güçlükler belirlenmeye çalışılacaktır. Arap asıllı Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki yanlışlar gruplandırıldıktan sonra öğrencilerin en sık yaptıkları yanlışlar tespit edilerek, dil öğrenmede karşılaştıkları güçlükler saptanmaya ve bu güçlükleri iyileştirmeye yönelik öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

1.1 SORUN

Yunus Emre Enstitüsü tarafından Ürdün'ün başkenti Amman'da kurulan Yunus Emre Enstitüsüne bağlı Amman Türk Kültür Merkezinde Arap asıllı olup bu ülkede yaşayan yabancı uyruklu öğrencilere Türkçe öğretilmektedir. Türkçeyi yabancı bir ülkede öğrenenler ile Türkiye'de yabancı dil olarak öğrenenler arasında bazı farkların ortaya

çıktığı görülmektedir. Türkiye'ye gelen öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken ana dili konuşucularını birinci ağızdan dinlemesi, hedef dilin beden diline, jest ve mimiklere dahi yer etmesi, dilin kullanıldığı coğrafyasıyla kültürüyle tanıması ve öğrenmesi öğrenmesi büyük bir avantaj sağlamaktadır. Ancak yurt dışında bu dili öğrenenler için ise bazı farklılıklar olabilmektedir. Yurt içinde ve dışında dili öğrenebilme arasında farklılığı ortadan karabilmek mümkün olmasa da en aza indirebilmek için Yunus Emre Enstitüsü çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmalardan biri yurt dışına ana dili Türkçe olan Türk okutmanları göndermektir. Böylelikle yurt dışındaki öğrenciler, dersi veren öğretim elemanından dili duyma imkânı bulabilmektedir. Ama bu da zaman zaman yeterli olmamaktadır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerin dili etkili bir şekilde kullanabilmesi için dilin yapısının kavranması, eklerin kullanılması ve cümle düzeni gibi dilin unsurlarını doğru bir düzende kullanabilmesi beklenmektedir. Türkçe ile Arapçanın harfleri, cümle düzeni, dil kuralları bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Bunlar da dil öğrenimini güçleştiren durumlar olarak karşımıza çıkabilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin dili öğrenirken karşılaştıkları güçlükleri ve zorlandıkları noktaları somut bir şekilde ortaya çıkarabilme bakımından yazma becerisi etkin bir role sahiptir.

Bu araştırmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ana dili Arapça olan Ürdünlülerin yazma becerisinde karşılaştıkları güçlükler, diğer bir ifadeyle yanlışlar üzerinde durulacaktır. Bu sorunların kaynakları araştırılıp çözümüne ilişkin öneriler tartışılacaktır.

1.2. TEZİN KONUSU

Bu araştırmanın konusu, Türkçe öğrenen Ürdünlü Arap asıllı, A düzeyi, A2.1 ve A2.2. derecesinde, 48 öğrencinin kur bitirme sınavlarında yazma becerisinde karşılaştıkları güçlükleri belirleme üzerinedir. Yazılı anlatımlarında tespit edilen yanlışlar sınıflandırılarak öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler belirlenmeye çalışılacaktır.

1.3. TEZİN AMACI VE ÖNEMİ

Yazma becerisi, dört temel dil becerisi arasında en son kazanılan ve öğrencilerin de en zorlandığı beceri olarak görülmektedir. Ana dili Arapça olan Ürdünlü öğrencilerin kendi dilleri ile öğrendikleri dili zaman zaman karşılaştırdığı veya karıştırdığı, bununla birlikte hedef dili eksik veya yanlış öğrendiği gözlenebilmektedir. Bununla birlikte dil öğreniminde hedef dilin kelime, cümle, anlam, ek, kök, anlam, yargı gibi konularda da güçlük yaşayabilmektedir. Bu sorunların somut bir şekilde görülebilmesi için öğrencilerin yazma çalışmaları dil öğretiminde önemli bir yer tutmaktadır. Öğrendiği dili yazma becerisiyle somut bir dile aktaran öğrencilerin yazılı anlatımlarında bulunan yanlışlar gruplandırılarak en sık yapılan yanlışların belirlenmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle Arapça konuşulan bir coğrafyada Türkçe öğrenenlerin zorlandıkları konular, karşılaşılan güçlükler veya yanlış yaptıkları konular belirlenecektir.

Yabancılara Türkçe öğretiminde yapılan çalışmalar genellikle Türkiye'de Türkçe öğrenen öğrenciler için hazırlanmıştır. Bu çalışma Ürdün'de Türkçe öğrenenler üzerine yapılmış ve daha önce hiç yapılmamış bir çalışmadır. Araştırmanın önemini sahada toplanılan veriler oluşturmaktadır.

1.4. SINIRLILIKLAR

Bu çalışma, Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap asıllı 48 öğrenci ile kur bitirme sınavında öğrenciler tarafından yazılan kompozisyonlarla, A2 düzeyiyle ve 2013-2014 yılları arasındaki dönemle sınırlıdır.

2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİ VE TEMEL KAVRAMLAR

Bu bölümde yabancı dil öğretimi ve dil kavramları, Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Metni ve dil düzeyleri, yazma unsurları, Türkçe ile Arapçanın özellikleri ve Ürdün'de Türkçe öğretimi konularına değinilmiştir.

2.1. DİL, ANA DİLİ VE İKİNCİ DİL

Yaşamın başlangıcından itibaren varlıklar kendi türleriyle iletişim kurmak amacını gütmüş ve her tür, kendi iletişim dünyasında sistemli bir dil birliği oluşturmuştur. Bir şeyler anlatma veya anlama içgüdüsü ile kâinatta var olan canlılar, ortak bir iletişim dili ile anlaşabilmektedirler. Hayvanların birbirlerini anlamak için kendi türlerinde bulunan hayvanlar ile iletişim de dilin farklı şekillerindendir. Balinalar deniz altında kilometrelerce uzak türü ile frekans diliyle anlaşırken başka bir tür çok başka bir yönden iletişim dilini kullanmaktadır. İletişim, tüm varlıklarda olduğu gibi insanoğlu için de vazgeçilmez bir unsurudur. Türkçe Sözlükte "Dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009, s. 526). Ergin'e göre ise "Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabiî bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir (2006, s. 3)." İnsanların yeme, içme gibi tabiî ihtiyaçlarının yanı sıra iletişim kurmak da en tabii ihtiyacıdır. Dil, insan doğasında gizli olan ve iletişim ile ortaya çıkan doğal bir araçtır. Banguoğlu'nun dediği gibi "Dil, insanlar için etkili bir anlatma aracıdır. Öyle ki insanlar birbirlerine amaç ve isteklerini, dert ve sıkıntılarını beden dili ile veya jest ve mimikler ile de anlatsa en yetkin anlatma sanatı dil aracılığıyla gerçekleşmektedir" (2015, s. 9).

"İnsanlar, asırlar önce biriktirmeye başladıkları bilgi ve değerlerini dil hazinesi içinde barındırmışlardır. Diğer taraftan dil, milyarlarca insanın, araştırmak ve doğruları bulup gün yüzüne çıkarmak için başvurduğu bir araçtır. Onun araç olması, hiçbir zaman kıymetini düşürmez, aksine dilin gücü "araç" olmasından kaynaklanır" (İşcan, 2007, s. 5-6). İnsanların tarihî geçmişinde oluşan, değerlerini, geleneklerini ve göreneklerini,

başarılarını ve hüzünlerini, savaşlarını, yaşayış tarzını aktardığı dil, artık o topluluğun bir yapıtı haline gelir. Dil ile gelecek nesillerini yetiştirir. Dil, o topluluğu millet haline getirir. Ercilasun'a göre de millî olan dilin nesiller arasında bağ kurduğunu ve dil, din, gelenek gibi değerlerini gelecek nesillerine aktaramayan toplulukların millet olmaktan çıkacağını ifade etmiştir (1984, s. 102). "Bir diğer yönüyle dil, toplumun ortak yanını simgeler, onu başka toplumlardan ayırır. Toplum kendi içinde iletişimi dil sayesinde sağlar onun etrafında toplanır. Birliktelik bağları dil sayesinde kurulur. Dille toplumsal değerleri inşa eden duygular ve algılar aktarılır" (İlhan, 2012, s. 1519).

"Dil, insana, ait olduğu gerçek dünyadan ayrı ve onun kanunlarına bağlı olmayan yapay bir dünya kurma ve tabiata tarihi katma imkânı veren, toplumsal uzlaşılara dayalı bir saymacalar sistemi ve ses-anlam ilişkisi bütünüyle nedensiz olan, seslerden örülü ortak nesneler toplamıdır" (Karaağaç, 2013c, s. 45). Somut dünyanın elle tutulamayan gözle görülemeyen fakat toplum tarafından ortak değerler ile şekillenen, toplumu millet seviyesine çıkaran, bununla gelecek nesillerine kültür mirası bırakan, seslerden örülen bir anlam şeması ile sosyal bir karaktere bürünen dil, geçmişte ve gelecekte insanoğlu için her zaman vazgeçilemez önemde doğal bir anlaşma aracıdır.

Bireyin dünyaya geldiği andan itibaren dil öğrenme süreci de başlar. Ana dil, bireyin ait olduğu aileden/topluluktan/milletten daha genel ifadeyle yakın çevresinden öğrendiği ilk dilidir. Türkçe Sözlük'e göre "Ana dili, insanın çocukken ailesinden ve soyca bağlı olduğu topluluktan öğrendiği dil" olarak tanımlamıştır (TDK, 2009, s. 93). Ana dili öğreniminde sosyal çevrenin önemi kadar kişinin zihinsel olarak da dil öğrenme için hiçbir engelinin olmaması gerekir. Çakır'a göre ana dili tam olarak gelişmeyen bireylerin çok dillilik gibi etkenlerden dolayı sosyal çevresine ve kendi benliğine yabancılaşma tehlikesine vurgu yapmaktadır(2002-2003, s.46). "Dilsel göstergeler, toplumsal hayatı düzenleyici, kimlik oluşturucu, değer taşıyıcı, iletişim sağlayıcı gibi birçok işlevleri vardır. Bir düşüncenin ifade edilmesi için dile, ifade edilecek bir şey için de düşünceye gereksinim vardır. Yani dil ve düşünce iç içedir (Çelebi, 2006, s. 303)." "İyi bir ana dili eğitimi görmüş kimse, kendisine anlatılmaya çalışılan bilgi, duygu ya da düşünceyi, herhangi bir noktayı atlamadan, sırasını bozmadan, olduğu gibi kavrayabilir, anlayabilir (MEB, 2006)."

İkinci dil kavramı ise bireyin ana dilinden sonra yaşadığı toplumun kurallarına uymak, toplumla ortak bir paydada buluşmak, yaşadığı ülkede hayatlarını idame ettirebilmek

amacıyla öğrenilen herhangi bir dildir. Örneğin Türkiye'ye savaş nedeni ile geçici süreliğine de olsa göçen Suriyelilerin Türkçeyi öğrenmesi veya Almanya'ya ticari amaçlarla göçen Türklerin Almancayı öğrenmesi. Bir birey içinde bulunduğu toplumun dilini, hayatını geçirmek amacıyla ana dilinden sonra öğreniyorsa ikinci dil edinmiş olur. Richards ve Schmidt'e (2002, s. 472) göre "Kişinin ana dilini edindikten sonra öğrendiği dil olmanın yanında yabancı dilden farklı olarak pek çok insanın birinci dil olarak kullanmadığı, bir ülke veya bölgenin sadece belirli yerlerinde kullanılan dildir." (Akt. İnan, 2013, s.9).

İkinci dil ile yabancı dil kavramlarının zaman zaman birbirlerinin yerine kullanıldığı görülmektedir. İkinci dil kavramı yabancı dil kavramını kapsamakla birlikte aralarında fark da vardır. Bireyin dili öğrenme amacı dilin niteliğinin belirlenmesinde büyük bir etkendir. Ana dilini öğrendiği topraklarda içinde bulunduğu toplumla iletişim kurabilmek amacıyla ikinci bir dili öğrenme ihtiyacı gereken duruma ikinci dil söz konusudur. Eğitim için, kısa süreli başka ülkelere seyahat için, ülkeler arasında ticaret yapabilmek gibi sebepler için kişinin özgür tercihi ile öğrenme zamanını kendisinin belirlediği durumda ise yabancı dil öğrenimi söz konusu olmaktadır.

2.2. YABANCI DİL

Türkçe Sözlükte "Yabancı dil, ana dilin dışında olan dillerden her biri. Ana dilin dışında öğrenilen uzmanlık dili." olarak tanımlanır (TDK, 2009, s. 2102). Ceyhan'a göre ise genel hatlarıyla "ana dilinden" başka olan diller "yabancı dil" kavramı içine girer (2007, s.35). İletişim araçlarının hızla artığı günümüzde bireylerin yabancı bir dili öğrenmeye eğilimi hızla artmaktadır. Bu durum bazen karşımıza devlet politikası olarak çıkmakta bazen de bireylerin çeşitli tercihlerinden kaynaklanmaktadır.

Çelebi'nin ifade ettiği gibi teknolojik gelişmeler kültürel değişimlerden çok daha hızlıdır. Bu yüzden çağın teknoloji bilgisine, en önemlisi çağa ayak uydurabilmek amacıyla bir yabancı dil öğrenmenin önemi tartışılamaz (2006, s. 286). Türkiye de çağın taleplerine dikkat etmeli ve bunun için dil öğrenimi ve öğretimi üzerinde dikkatle durmalıdır. Günümüzde bir yabancı dil bilmemenin bile yetersiz kaldığı, bilişim teknolojisiyle birlikte çağa yetişmek ve gelişmek yolunda bir yabancı dil bilmek en önemli

şartlardandır. Bu şartları sağlayabilmek amacıyla fert ve devlet eliyle çalışmalar sürdürülmekte olduğu görülmektedir.

2.2.1. Yabancı Dil Öğretimi

Teknolojik gelişmelerin büyük bir ivme kazandığı bilişim çağımızda insan da bu gelişmelere ayak uydurarak gelişmek ve değişmek durumundadır. Aksan'a göre teknoloji çağının insanı olarak nitelendirilen birey şu özellikleri taşımalıdır: "Çağa uygun bir eğitim görmüş olmalı, geçerli bir mesleğe sahip olmalı, sorunların çözümünü arayan bir karakter geliştirmeli, toplumsal meselelerde entelektüel ve duygusal derinliğe ulaşmış olmalı ve anadili dışında geçerli bir yabancı dili iyi bilmeli, öğrenmelidir" (1996, s.100). Yabancı dil, en genel ifadeyle ana dilinden başka öğrenilen bütün dillere denir. Öğretim ise Varış'a göre "Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür" (1973, s. 15-16). "Öğretim, öğretme ve öğrenmeyi birlikte kapsamaktadır. Okulda özellikle sınıfta yapılan öğretime öğretmen açısından bakıldığı zaman, olup biten şey öğretmedir. Bu faaliyetlere öğrenci tarafından bakıldığında ise, bu bir öğrenmedir. Bu nedenle genellikle "öğretim" sözü yerine "öğretme" ve "öğrenme" terimleri birlikte ele alınmakta, "öğretme-öğrenme" veya "öğrenme-öğretme" şeklinde kullanılarak, "öğretim"in anlamı daha açık ve kesin hale getirilmektedir" (Büyükkaragöz & Çivi, 1997, s. 31). Geleneksel yaklaşıma göre öğretim, 'bilgi iletimi'dir. Öğretim merkezli bu yaklaşım çerçevesinde, öğretmenlerin bildiklerini öğrencilere aktarmakla sorumlu kişiler, dil öğretiminin de hedef dile dair bilgileri, o dili öğrenmek isteyen kişilere iletmek olduğu görülüyor. Bu haliyle de öğrenicileri, son zamanlardaki eleştirilere konu olacak şekilde, edilgen durumda kabul emektedir (Larsen-Freeman, 2011; Akt. Durmuş, 2013, s.20) Kara'nın ifade ettiğine göre yabancı dil öğrenme isteği ve bu konuda insanların harekete geçmesi çok eski dönemlere kadar gider. Böylelikle, insanlığın ilk dönemlerinden itibaren dil öğrenimine bir rağbet olmuştur. Teknolojinin gelişmesi ile küreselleşen dünyada dil öğrenmek mecburiyet haline gelmiştir. Dil öğrenimi ve öğretimi insanlık dönemi içerisinde en fazla önem kazanan dönemlerdedir (2010, s. 661-696).

Dil öğretimi, farklı dilleri konuşan toplumların siyasi, ekonomik, kültürel ilişkilerinin tarihi kadar eski olmalıdır. Bir başka toplumun dilini çekici ve öğrenilmeye değer bulan

farklı toplumlardan bireylerin bu yöndeki taleplerinin arkasında, söz konusu ilişki alanlarından biri veya birkaçı etkili olmalıdır (Durmuş, 2013, s. 36-37). Çağın insanı olmanın en temel özelliği hiç kuşkusuz başka bir milletin topraklarından doğan yabancı bir dili öğrenmesi ve bu dil ile kapılarını açan milletin kültürünü tanımasıdır.

Yabancı dil öğretimi bir bilim ve uzmanlık alanı olarak kabul görmektedir. Bu alanda detaylı ve sabırla çalışılması, en çok hangi bölümlerinde eksiklikler olduğunun bulunması, zengin materyal ve kitap hazırlanması, yurt içi ve yurt dışında Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler için hakların zenginleştirilmesi sağlanarak ortak bir dil ile ülkeler arasında etkileşim kurulduğunun unutulmaması gerekmektedir. Dil, milletlerin kültürel kodlamalarını kapsamaktadır. Türkçenin de yabancı bir dil olarak öğretilmesi Türkiye'nin kültürel kodlarının tanınması bakımından bir öneme sahiptir.

2.2.2. Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler

Dil öğretiminde belli başlı sistemlerin olması öğretim esnasında öğrenci açısından faydalı olduğu gibi öğretmen açısından da bir yol haritası konumundadır. Bu kuralların oluşturduğu genel çerçeveye ilke denilmektedir. Türkçe Sözlük'te "İlke, temel düşünce, temel inanç, prensip, davranış kuralı, her türlü tartışmanın dışında sayılan öncül." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2009, s. 957).

Yüzyıllardır üzerinde durulan dil öğretiminde belli başlı ilkeler bulunmaktadır. Yabancı dil öğretiminde temel ilkeler Demirel'e (2012, s. 29-32) göre şöyledir;

- Dört temel beceriyi geliştirme

Dil öğretirken okuma-anlama, dinleme, konuşma ve yazma becerilerinin birlikte geliştirilmeye çalışılmasıdır.

- Öğretim etkinliklerini önceden planlama

Dil öğretiminde konunun ne zaman ve nasıl verileceğinin öğretici tarafından önceden hazırlanıp belirlenmesidir.

- Basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru öğrenme

Dil öğretiminde basit konular ve kelimelerden başlanması, öğrencinin somut alanını kullandıktan sonra ileriki dil düzeylerinde konunun zorlaştırılmasıdır.

- Görsel ve işitsel araçları kullanma

Dil öğretiminde materyal zenginliği çok önemlidir ve öğretim açısından video, resim, müzik vs. araçlarının kullanılmasıdır.

- Bir seferde bir tek yapıyı sunma

Dil öğretiminde bir kavram/konu/yapı tamamlanıp bitmeden başka bir konuya geçilmemesidir.

- Verilen bilgilerin günlük yaşama aktarılmasını sağlama

Dil öğrenimini tetikleyen en önemli unsurlarından biri iletişim kurma isteğidir. Öğrencinin öğrendikleri bilgileri günlük hayatta kullanabilmesine yardımcı olunması ve bu öğrendiği bilgilerle iletişim kurabilmesidir.

- Öğrencilerin derse daha etkin katılmalarını sağlama

Öğrencilerin etkin bir şekilde derslere katmak öğrencinin öğrendiği dili daha kalıcı hale getirmesine yardımcı olmakta ve temel dil becerilerinin de gelişmesine katkı sağlamaktadır.

- Bireysel farklılıkları dikkate alma

Dil öğretiminde öğrencilerin dili öğrenme kabiliyeti, dili öğrenme ihtiyacı, yaşadığı toplumun etkisi gibi çeşitli nedenler ile öğrenciler bireysel farklılık içerinde olmaktadırlar ve öğreticilerin de bu özellikleri dikkate alarak dersi şekillendirmesidir.

- Öğrencileri güdüleme ve cesaretlendirme

Dil öğrenmek, çağın gereği olsa da bazı öğrenciler çekingen olabilmekte ve bu eğilimleri dersten uzaklaşmasına neden olabilmektedir. Öğrencileri bu noktada öğrenilen dili sevdirme, öğrenciye çeşitli ödüller vererek güdülendirme ve destek olarak cesaretlendirilmesidir.

2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE TEMEL DİL BECERİLERİ

Yabancı dil öğretimi demek; yabancı bir dili öğrenmek isteyen bireye dilin dört temel becerisinin tam ve eşit düzeyde öğretilmesi demektir. Arı'ya göre ise "Dil anlama ve anlatma becerilerinin bir alt açılımı olarak kabul edilen okuma, yazma, dinleme, konuşma becerilerinden oluşur. Dinleme ve okuma anlamaya yönelik dil becerilerini; konuşma ve yazma da anlatmaya yönelik dil becerilerini oluşturur (2011, sf. 123-127)." Yabancı bir dili öğrenen kişinin dili etkin bir şekilde kullanabilmesi yani okuduğunda ve dinlediğinde anlaması veya konuştuğunda ve yazdığında anlatmak istediği şeyi düzgün bir dille ifade

edebilmesidir. Dili öğrenecek olan kişi dili bütün yanları ile kullanabilmelidir. Çakır'a göre de bu beceriler birbirleriyle ilişkilidir (2003, s.32).

Dil öğretimi geçmişten günümüze farklı yönlerden ele alınmış ve gelen çağın ihtiyaçlarına göre değişim göstermiştir. Bin yıl önce insanlar için mektup, telgraf vs. yazılı iletişim materyalleri önemli olduğu için ülkeler veya bireyler arasındaki iletişim şekli buna göre şekillenmekteydi. Geçmişte yabancı bir dili öğrenmek o dilde bir düşünceyi yazabilmek veya okuduğu bir metni anlayabilmek anlamına gelmekteyken günümüz çağında sadece bir beceriyi geliştirmek dil öğretimi için yetersiz kalmaktadır.

Dil öğretimin çağın getirdiği şartlara göre şekillendiğini ifade eden Göçer'e (2013) göre "Günümüz de dil öğretimi temel becerileri geliştirmeye dikkat edilerek düzenlenmektedir. Dilin bu iletişimsel işlevinin iki temel beceri kanalı olan anlama ve anlatma beceri alanlarıyla gerçekleşir. Anlama beceri alanı okuma ve dinleme; anlatma beceri alanı ise konuşma ve yazmadan oluşur."

2.3.1. Anlama Becerileri

Dilin okuma, dinleme, konuşma ve yazma gibi temel beceriler ile şekillenen varlığı anlama ve anlatma başlıkları altında incelenir. Anlama becerileri ile kastedilen okuma ve dinleme becerileridir. Anlatma becerileri de konuşma ve yazma becerileri olarak kabul edilmektedir. Dilin öğrenilmesi ile birlikte Demirel'in de dediği gibi dört temel beceriye eşit ağırlık verilmeli ve öğretimde kazandırılmaya çalışılmalıdır (2012, s. 29).

Dil öğretiminde beynin daha çok alıcı durumda olduğu anlama kısmı, dilin tanınması ve öğrenilmesinde ilk aşamadır.

2.3.1.1. Okuma Becerisi

Bir yabancı dil öğretiminde öğrenci okuma becerisi ile dilin harflerini tanımaya, kelimelerini öğrenmeye, cümleleri zamanla kavramaya başlar. Sever' in tanımına göre "Okuma sözcüklerin, duyu organları yoluyla algılanıp anlamlandırılması, kavranması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir etkinliktir. Okumayı uzmanlar, yazılı bir metni gözle izleyip anlamını kavramak, gerekirse seslendirmek olarak tanımlamaktadır" (1997, s. 12). Akyol'un ifade ettiğine göre ise okuma, yazar ve okuyucu arasında iletişimi

zorunlu kılmaktadır. Aynı zamanda dinamik bir anlam kurabilme sürecidir. Ayrıca okumanın temel hedefi de yazı dilini iletişim kurmada etkili bir biçimde kullanabilme becerisini kazandırmaktır (2006, s. 29).

Okuma, yabancı dil öğreniminde öğrencinin kelime ezberlemesinin dışında kelimeyi cümle içerisinde görebilmesini sağlamaktadır. Böylelikle anlamını bilmediği kelimeyi cümledeki anlamdan tahmin etmeye çalışabilir. Bu da kelime öğrenimini kolaylaştırabilir. Okuma becerisi ile yabancı bir dili öğrenen öğrencinin kelime, cümle, dilbilgisel yapıları öğrenebilmesi bakımından metin kullanımı önemli olabilmektedir. Bir okuma metni, öğrencilere içinde geçen kelimelerin anlamını bağlamdan çıkarabilmeyi, sözcüklerin cümledeki dizimini, eklerin kelimelere bağlanışını görebilmesi, ayırt edebilmesi ve öğrenebilmesi ve dil öğretimini açısından önemli bir materyaldir. Okuma becerisinde öğrencinin dili algılaması noktasında önemli bir adımdır. Bu sayede öğrenci yazı dili ile sözel dil yani iletişim dilini geliştirebilmektedir. Yabancı bir dili öğrenen birey ne kadar çok okuma yapıp hedef dili öğrenmeye çalışırsa o derece dilin yapı özelliklerine ve kelimelerine aşinalığı artar ve bu sayede dilin öğrenimi kolaylaşabilir.

2.3.1.2. Dinleme Becerisi

Temel dil becerilerinin anlama becerisi alt başlığında bulunan dinleme kavramı bireyin duyduklarını anlamlandırabilmesidir. Özbay'a göre dinleme, işittiğini anlama, anlamlandırma, yorumlama süreci olarak tanımlanabilir. Dinlemeyi işitmeden ayıran en önemli farklardan biri dinleme sürecinde bireyin aktif olması ve işittikleri üzerine fikir yürütmesidir (2005, s. 1). Dinleme ve işitme kavramlarının farklılığını Elemen ise dinleme ve işitme, kimi zaman aynı anlamda kullanılsa da bu iki kavram birbirinden farklıdır. İşitme sadece fiziksel bir süreçken; dinleme dikkatini verme, anlamlandırma gibi zihinsel bir süreç olara açıklamıştır (2014, s. 7).

Dinleme becerisi, yabancı dil öğretiminde -diğer becerin de olduğu gibi-vazgeçilemez bir unsurdur. Dinleme becerisi geliştirildikçe, öğrencinin dili tanıması ve anlamlandırması ile birlikte dilin telaffuzuna aşina olabilmesi de artmaktadır. Böylelikle dinlediği bir haberi/müziği/konuşmayı anlayabilme becerisi gelişmektedir. Özellikle iletişim dünyasında insanlarla konuşmak isteyen bir öğrenci hedef dilde sorulan soruları anlayabilmesi dinleme becerisinin gelişmesine bağlıdır ve bu sayede cevap verebilmek

için konuşma becerisinin de gelişebilmesine katkı sağlamaktadır. Bir çarkın dişlileri gibi her bir becerinin öğrenilmesi diğer becerinin gelişmesi ve ilerlemesine katkıda bulunmaktadır.

Dinleme becerisi hedef dili nerede öğrenildiği ile değişiklik gösterdiği gözlenmektedir. Eğer öğreneceği yabancı dili o dilin konuşulduğu ülkede öğrenebilme durumunda ise dinleme becerisine olumlu yönde katkı sağlayabilmekte ve bu sayede dil beyninde zenginleşmekte ve dilin öğrenilmesi kolaylaşabilmektedir. Fakat bu durumun tam tersi de mümkündür. Hedef dilin konuşulduğu bir ülkeden farklı bir ülkede dili öğrenmek de dilin öğrenilmesini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Telaffuzu sadece yabancı dili öğreticisinden duyan bireyin zihninde oluşan dilin yapısı da o derece kısıtlı ve az olacaktır. Bu durumu aşabilmek için dinleme materyallerine ağırlık verilmeli ve öğrencilerin boş zamanlarında da dinleyebileceği ve öğrenebileceği dil materyalleri geliştirilmesiyle desteklenmesi gerekmektedir.

2.3.2. Anlatma Becerileri

Yabancı dili öğrenme sürecinde olan bir birey dili anlama düzeyi arttıkça öğrendiği dili anlatma ihtiyacı da artmaktadır. Bu durumda dilin dört temel becerisini geliştirmeye çalışmak için anlatma becerisinin alt dalları olan konuşma ve yazma becerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Bir dil becerisinin kaliteli bir şekilde gelişmesi diğer dil becerilerini de etkilemekte ve geliştirmektedir. Akbayır'ın belirttiğine göre de anlatma becerilerinin gelişmesi okumaya bağlıdır (2010, s. 11).

Dil becerileri çeşitli etkinlikler, dersler ve aktivitelerle zenginleştirilip geliştirilebilir. Zengin bir okuma ve dinleme ile bir yabancı dil öğrenimi yapan birey konuşma ve yazma becerilerini de aynı düzeyde zenginleştirebilmesi ve geliştirebilmesi, bunun için ise yaygın olarak gerek dil öğreticileri gerekse eğitimcileri dili kullanması alıştırma yapılması gerekliliğini vurgulamaktadırlar.

2.3.2.1. Konuşma Becerisi

"İnsan konuşma yeteneği ile doğar. Fakat dil doğuştan bilinmez. Çocuk içinde yaşadığı topluluğun dilini, anadilini uzun bir çıraklık devresi süresince öğrenir. Anlında her dil bir insanlar topluluğu arasında bin yıllar boyunca gelişerek meydana gelmiş bir sosyal kurumdur (Banguoğlu, 2015, s. 9)".

Çağın şartlarının getirdiği bir durum olan iletişimin daha çok konuşma yolunun tercih edilmesi görülmektedir. Bununla birlikte yabancı dil öğretiminde de konuşma becerisine daha fazla ağırlık verilmektedir. Genel olarak kabul edilen görüşe göre kendisini düzgün bir şekilde halk arasında veya dili öğrenme ihtiyacına bağlı olan yerde -derste, işte vs.- ifade edebildiğinde diğer dil becerilerinin düzeyine bakılmaksızın dili öğrenmiş kabul etme yanılgısı vardır. Bir birey her ne kadar hedef dilde akıcı dahi konuşsa o dile okuyup yazamıyorsa dili öğrenme düzeyi sorgulanmalıdır. Örneğin Türkiye'den başka bir ülkeye giden orta yaşta bir birey, eğer orada yaşamını idame ettirecek düzeyde bir yabancı dili konuşabiliyorsa bu durumda o dili öğrendiğini kabul etmek doğru olmayabilir.

Dil öğrenimi ihtiyaçlara göre şekillenebilmektedir. Yurt dışından Türkiye'ye gelen öğrenciler dersi daha iyi anlayabilmek için okuma becerisine daha çok önem verebilirken sadece turist olarak gelenlerin ise konuşma becerisini daha fazla geliştirmek istemeleri normal olarak kabul edilebilir. Fakat dilin öğretimi bireylerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre şekillenebilse de tüm becerilerin birlikte ve eşit düzeyde olduğu zaman dil öğretiminden bahsetmek daha yerinde olmaktadır.

2.3.2.2. Yazma Becerisi

Çakır'a (2010, s. 166) göre bir öğrencinin yabancı dili hangi düzeyde öğrendiğini görebilmek için anlatma becerilerinden konuşma ve yazma becerilerine bakmak gerekmektedir. "Günümüzde iletişim, içinde yaşadığımız çağa adını verecek kadar önem kazanmıştır. İnsan zekâsının bir ürünü olan internet hayatın içine girmiş, zaman ve mekân kavramlarını ortadan kaldırmıştır. Ancak bu iletişimin temel malzemesi dil, dili kalıcı kılan ise yazılı anlatımdır (Aktaş & Gündüz, 2013, s. 163)". Yazma kavramı Özdemir (1987, s. 77) ve Server (1997, s. 24) göre ise bireylerin duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatmasıdır. Kara'ya (2011, s. 158) göre ise bir dilin öğrenilip öğrenilmediğinin

anlaşılabilmesi için dili öğrenen kişilerin hedef dili konuşup yazmasıyla ve iletişim kurduğu insanları anlayıp cevap verebilmesiyle ölçülür. Dil öğretilen kitlenin dili öğrenme amaçlarına uygun şekilde belirli bir plan ve program hazırlandığında, hedef dil olarak Türkçeyi öğrenen kişilerin bütün dinlediklerini ve okuduklarını anlayabilecek ve düşüncelerini yazılı ve sözlü olarak ifade edebilecek duruma getirebilmek amacıyla dil beceri alanlarının geliştirilmesi temel amaç olmalıdır. "Konuya bu açıdan bakıldığında yazma öğretimi yabancı dil öğretiminde sadece beceri kazandırmayı amaçlayan bir etkinlik değil aynı zamanda öğrenme aracı olarak da değerlendirilmektedir (Yılmaz, 2015, s. 132)." "Günümüzde yazma öğretimi bir süreç olarak kabul edilmektedir" (Gündoğdu, 2007, s. 124-125). "Yazma öğretiminde, yazmayı gerektiren bütün çalışmaların özenilerek yapılması gerekmektedir. Yazma becerisi yazı yazdırılarak kazandırılabilir. Yazma öğretiminin en önemli ilkesi yazı yazdırmaktır" (Baltacıoğlu, 1938, s. 86). Genel olarak kabul edilen görüşe göre yabancı dilin öğretilmesi temel dil becerilerinin birbirine yakın seviyede geliştirilmesiyle gerçekleştirilmiş olur. Bir dili öğrenen bireyden hangi dil düzeyinde ise o düzeyin dil becerilerinin kazanımlarını edinmiş olması beklenmektedir. Yazma becerisi de dil öğretiminde okuma, dinleme veya konuşmaya nazaran daha geç ve zor öğrenildiği için diğer dil becerilerine göre ötelenen bir beceri konumundadır. Hâlbuki yazma becerisi, öğrencinin dili öğrenme durumunun ne seviyede olduğunu somut bir şekilde göstermesi bakımından önemli bir yer teşkil etmektedir.

2.4. DİLLER İÇİN AVRUPA ORTAK ÇERÇEVE METNİNE GÖRE YAZMA

Dil ile iletişim birbirinden ayrılamaz unsurlardır. Bu yüzden bir dili öğrenme ve öğretme ihtiyacı her dönemde önemli bir konu olarak ele alınmaktadır. Dil öğrenme ve öğretmenin sistemli bir hâle getirilebilmesi için Avrupa ülkeleri ortak bir çalışma yapmayı amaçlamışlardır.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni (Common European Framework of Reference for Languages, CEFR) olarak bilinen çok dilli ve çok kültürlü bir yapıya kavuşabilmek amacıyla Avrupa Konseyinin öncülük ederek oluşturduğu ve bu konseye üye olan ülkeleri kapsayan, dil öğretim programlarını, izlencelerini, ders tasarısını, kurum ve kuruluşlarını, ders kitaplarını, sınavlarını, dil düzeylerini, materyal üretimini, yöntem ve tekniklerini,

öğretim stratejilerini, yabancı dil öğretimi için eleman yetiştirilmesini ve bunlar gibi dil öğretim sürecinde yer alan unsurları içine alan ve bu unsurların ortak yönlerini, eksikliklerini, olması gerekenlerini belirleyerek bir dil öğretiminde standartlaşmayı hedefleyen, diğer ülkelerle eşgüdümlü bir şekilde yürütülmesi kabul edilen rehber niteliğinde bir başvuru metnidir.

AOÇM[1], bir dili öğrenen ve öğreten için kapsamlı bir başvuru metnidir. Bu metin ile AOÇM'e (2013, s. 11) göre dil öğretiminde kullanılabilecek malzemeler sunarak bu alanda yapılan çalışmaların tekrardan düzenlenip bir sistem dahilinde olmalarını sağlamak ve bununla asıl ihtiyaçları tespit ederek karşılayabilmek amaçlanmıştır. Diğer bir ifadeyle "Bu metin, Avrupa ülkelerinde dil öğretim programlarını, program yönergelerini, sınav ve ders kitapları vb. konulardaki çalışmaları yönlendirmek için ortak bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır (Akt: MEB Çeviri Komisyonu, 2009, s. 1)."

AOÇM birçok alana hâkim olabilmesi amacıyla farklı özelliklerle hazırlanmıştır. AOÇM' ye (2013, s. 16) göre en önemli özellikleri; geniş ve ayrıntılı olarak dil bilgisi, dil becerisi ve dil kullanımını gösterebilmesiyle ***kapsamlı*** olması, bilginin açık ve anlaşılır olarak verilmesiyle ***saydam*** olması ve içerisinde barındırdığı tanım ve açıklamaların birbirleriyle çelişmemesi bakımından ***tutarlı*** olmasıdır.

Tutarlı ifadesi ihtiyacın belirlenmesi, öğrenim hedeflerinin belirlenmesi, içeriğin belirlenmesi ve tanımlanması, materyal seçimi ve hazırlanması, öğretim ve öğrenim programlarının oluşturulması ve uygulanması, kullanılan öğretim ve öğrenim yöntemleri, değerlendirme, sınama ve notlama bileşenleriyle de uyum içerisinde olmalıdır.

Genel olarak Başvuru metninin genel özellikleri ise şöyle sıralanmaktadır:

- *Çok işlevli:* Dil öğrenim olanaklarının planlanma ve hazırlanmasında, tüm amaç ve hedefleri kapsayacak şekilde ve kullanılabilir olması.
- *Esnek:* Çeşitli koşullarda kullanıma uyarlanabilir olması.
- *Açık:* Düzenin daha fazla geliştirme ve ayrıntılandırılmaya uygun olması.
- *Dinamik:* Kullanımdan kaynaklanan deneyimlere dayalı olarak sürekli geliştirilmesi.
- *Kullanışlı:* Kullanıcıya yönelik Anlaşılır ve kullanılabilir olması.

[1] *Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi: Öğrenim, Öğretim ve Değerlendirme* isimli çalışma AOÇM olarak kısaltılacaktır.

- *Saplantısız:* Rekabet içindeki çeşitli dilbilimsel ya da eğitim bilimsel kuram ve didaktik yaklaşımlardan birine kayıtsız şartsız bağlanmaması. (AOÇM, 2013: 16)

Avrupa Konseyi, çok dilli ve çok kültürlü bir toplumun birlikte yaşarken ortaya çıkabilecek muhtemel zorlukları aşabilmek amacıyla diller için ortak bir standart getirmeyi amaçlayarak bütün ülkelerde geçerli sayılabilen bir başvuru metni düzenlemiştir. Bu başvuru metni "Common European Framework of Reference for Languages, CEFR" İngilizceden Türkçeye "Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi, Avrupa Ortak Başvuru Metni, Avrupa Dilleri Yabancı Dil Öğretimi Çerçeve Programı, Avrupa Konseyi Dil Öğretimi Ortak Başvuru Metni, Başvuru Metni, Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni" gibi çevirileri yapılmıştır. Bu çalışmada "Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Metni, AOÇM" kullanılmaktadır.

2.4.1. Dil Düzeyleri

AOÇM, iletişim kurabilmek için yabancı dili öğrenenlerin hangi aşamada neleri öğrenmeleri gerektiğini her bölümde ayrı olarak açıklamıştır. Bu Dil Düzeyleri adıyla ifade edilerek açıklanmıştır. Karababa'nın (2010, s. 27) da belirttiği gibi yabancı dil olarak Türkçe dersleri aşamalı kur sistemiyle verilmektedir. Aşamalı kur sistemi yabancı dil öğretiminde yaygın olarak kullanılan bir sistemdir. Bu aşamalı dil düzeyleri A, B ve C düzeyleridir. A Düzeyi, Temel Dil Kullanımı olarak A1-Başlangıç ve A2-Temel olarak ikiye ayrılmaktadır. B Düzeyi de dil öğretiminin ikinci aşamasıdır ve Bağımsız Dil Kullanımı olarak B1-Eşik ve B2-Orta olarak ikiye ayrılmaktadır. Aynı şekilde ustalık dil öğrenme düzeyi olan C Düzeyi de üçüncü aşamadır ve C1-İşlevsel ve C2-Uzmanlık olarak ikiye ayrılmıştır. Üç temel düzey ve içlerinde iki ayrılan düzeylerle birlikte altı aşamadan söz edilebilmektedir.

Şekil 1: Dil Düzeyleri (AOÇM, 2013: 30)

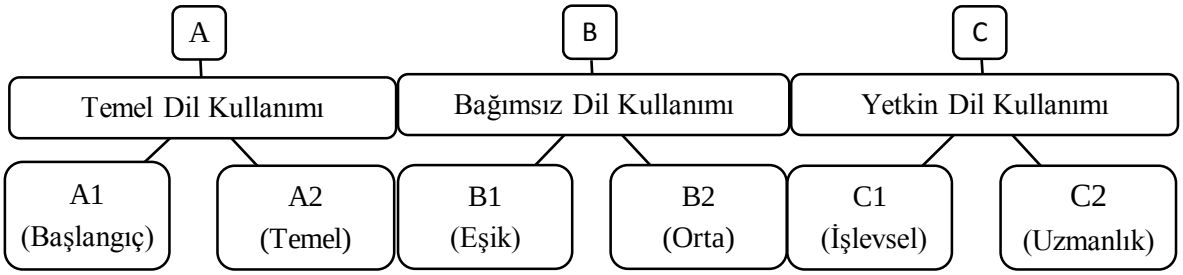

Dil düzeylerinin basamakları her zaman geniş sınırlarla belirlenmemektedir. İhtiyaç duyulduğunda dil düzeyleri üst hedefle ilişkisini ayırmadan daha ayrıntılı olarak dallandırılabilir. Aynı şekilde dallanan bölümler AOÇM kapsamında olmaktadır.

Şekil 2: Esnek Dallandırılmış Temel Düzey (AOÇM,2013:30)

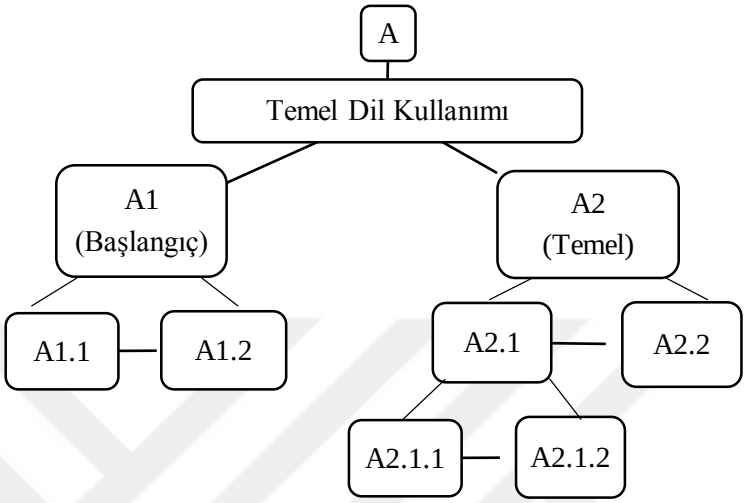

Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin dil düzeylerine göre farklı kazanımları ve özellikleri taşıması gerekmektedir. Temel dil becerileri dil etkinlikleri olarak belirtilmekte ve beş kısımda incelenmektedir. AOÇM' ye (2013, s. 32) göre dil etkinlikleri anlama, konuşma ve yazma olarak sınıflandırılmaktadır. Anlama dil etkinliği dinleme ve okuma becerileridir. Konuşma dil etkinliği bir konuşmaya katılım ve bağlantılı veya üretimsel konuşma olarak ikiye ayrılmaktadır. Son dil etkinliği ise yazılı anlatım veya yazma becerisi olarak ifade edilebilir.

2.4.2. A2 Düzeyinde Yazma Becerisi

AOÇM, yabancı bir dili öğrenmeyi amaçlayanlar için sistemli bir öğretim düzeni kurabilme amacıyla inşa edilmiştir. Buna göre iletişimden en çok kullanılan beceri sahalarını dil düzeylerine göre sınıflandırmıştır. Yabancı dil öğretimini genel çerçeve olarak dört temel üzerinden ayırmıştır. Bunların içerisinde konuşma becerisini iki kısma ayrılmıştır. Dinleme, Okuma, Karşılıklı ve Üretimsel Konuşma ve Yazma olarak belirlenen bu bölümler dil düzeylerine göre farklı hedef davranışlarını açıklamaktadır.

Çalışmamızda A2 düzeyde yazma becerileri inceleneceği için AOÇM'de geçen kazanımlar başlıklarıyla birlikte verilmektedir.

AOÇM'ye göre A2 düzeyinde yazma becerisine sahip olabilen bir öğrencinin şu özellikleri taşıması gerekir:

- Genel Yazılı Anlatım; "Ama", "çünkü" ya da "ve" gibi bağlaçlar kullanarak bir dizi kolay deyim ve cümleleri yazabilir (2013, s. 64).
- Yaratıcı Yazma; Birbiriyle bağlantılı cümleler kurarak insanlar, mekânlar, meslek ya da eğitim ile ilgili deneyimleri hakkında kendi sosyal çevresinden günlük konuları içeren bir şeyler yazabilir. Eski olaylar ve kişisel deneyimler hakkında çok kısa temel betimlemeleri kaleme alabilir. Ailesi, hayat şartları, eğitim durumu, şimdiki ya da önceki mesleği hakkında bir dizi basit cümleleri yazabilir. İnsanlar hakkında kısa, basit, hayali özgeçmişler ve basit şiirler yazabilir (2013, s. 65).
- Yazılı Etkileşim, Genel; Önemli bir şey söz konusu olduğunda kısa, basit ve kalıplaşmış notlar alabilir (2013, s. 84).
- Yazışma; Teşekkür etmek ya da özür dilemek için çok basit özel bir mektup yazabilir (2013, s. 85).
- Not, İleti ve Formlar; Tekrarlanmasını ya da değişik olarak ifade edilmesini rica edebildiğinde kısa ve basit iletileri not alabilir. Günlük gereksinimlerle ilgili kısa, basit not ve iletileri yazabilir (2013, s. 85).
- Metinlerle Çalışma; Kendi deneyim ve kısıtlı yeterliklerine dayanarak kısa bir metinden anahtar sözcükleri, deyimleri ve kısa cümleleri çıkarıp yazabilir. Kitap harfleri ya da okunaklı el yazısıyla yazılmış metinleri bakarak yazabilir (2013, s. 98).
- Dilsel Araçlar Alanı, Genel; Önceden tahmin edilebilecek günlük durumların içeriğiyle başa çıkabilecek kadar temel dilsel araç dağarcığına sahiptir; ama genelde istediklerini ifade ederken ödün vermek ve sözcük aramak zorunda kalabilir. Basit, somut gereksinimleri karşılamak amacıyla, kişiye ait günlük olağan şeyleri, istekleri dile getirmek ve bunlar hakkında bilgi alabilmek için kısa ve alışılagelmiş dilsel araçları kullanabilir. Basit cümle kalıplarını kullanabilir ve ezberindeki cümleler, kısa sözcük grupları ve konuşma formülleri yardımıyla kendisinin ve bir başkasının ne yaptığı, nelere sahip olduğu ve mekânlar gibi konular hakkında anlaşabilir. Günlük en basit temel durumlara yetecek kadar kısa ezbere bildiği deyimlerden oluşan kısıtlı bir dağarcığa sahiptir; olağan durumların

dışında iletişim sık sık kesintiye uğrar ve anlaşmazlıklar ortaya çıkar (2013, s. 111).

- Yazım Yeterliği Hâkimiyeti; Yol tarifi gibi günlük konulara ilişkin kısa cümleleri bakarak yazabilir. Sözlü olarak kullandığı sözcük dağarcığından kısa sözcükleri konuşma diline yakın, oldukça doğru olarak yazar (ancak alışılmış yazım kurallarını kullanmaz) (2013, s. 120).

AOÇM'ne göre Not Alma (Sunum ve seminerlerde vb.) (2013, s. 97) ve Rapor ve Deneme/Makale Yazma (2013, s. 66) maddelerinin tanımlayısı yoktur.

2.4.3. Yazma Becerisinin Geliştirilmesi

Yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik materyal kullanımına yönelik AOÇM şu şekilde verilmiştir: Kitaplar, edebiyat, teknik kitaplardan edebi dergilere kadar, dergiler, gazeteler, kullanım yönergeleri (el işleri ve "kendi kendine yap" kitapları, yemek kitapları), ders kitapları, çizgi romanlar, broşürler, el ilanları, reklam malzemeleri, resmî tabela ve levhalar, süpermarket, dükkân ve pazaryerlerinde bulunan levhalar, mal paketleri ve etiketleri, bilet, giriş bileti vb., form ve soru katalogları, sözlükler (bir ve iki dilli), ticari ve mesleki mektuplar, fakslar, özel mektuplar, deneme, makale ve alıştırmalar, muhtıra, rapor ve belgeler, notlar ve iletiler vb., bilgi bankaları (haberler, edebiyat, genel bilgiler gibi) (2013, s. 97-98).

Hem öğrenciler hem öğretmenlere yol göstermesi bakımından AOÇM'de bulunun öneriler öğretim sürecinde kullanılabilir. Yazma becerisini geliştirmek için farklı materyaller seçilip hem derste hem ders dışında değerlendirip etkinlik olarak işlenebilir. Bunların dil özellikleri uygun düzeye göre şekillendirilebilir. Dersin niteliğine göre veya öğrencilerin ihtiyaçlarına göre seçilebilen yazılı metin türleri çeşitlendirilebilir.

Dil öğretimi çok yönlü ve her yönden desteklenmeye ihtiyaç duyan ve her zaman da gelişmeye açık olan bir alandır. AOÇM bu alanı doldurabilmek amacıyla bir başvuru metni hazırlamış ve dil öğretiminin her yönünü geliştirmeyi hedeflemiştir.

Tablo 1: Ortak Dil Düzeylerinin Tanımlanması (AOÇM,2013,S.31)

Yetkin Dil Kullanıcısı	**C2**	"Okuduğu ve duyduğu her şeyi zorluk çekmeden anlayabilir. Farklı yazılı ve sözlü kaynaklardan edindiği bilgileri özetleyebilir; gerekçe ve açıklamaları bağlantılı bir anlatımla dile getirebilir. Kendini anında, çok akıcı ve açıkça ifade edebilir. Çözümü güç olan konularda da ince anlam farklılıklarını vurgulayabilir."
	C1	"Geniş çapta, iddialı, uzun metinleri anlayabilir ve ima edilen anlamları da kavrayabilir. Sık sık sözcük arama zorunluluğu duymadan kendini anında ve akıcı bir dille ifade edebilir. Dili, toplumsal ve meslek yaşamında, eğitim ve öğretimde etkin ve esnek bir biçimde kullanabilir. Karmaşık konularda görüşlerini açık, düzenli ve ayrıntılı bicimde belirtebilir. Bu sırada çeşitli dilsel araçları kullanarak metinleri birbirine bağlayabilir."
Bağımsız Dil Kullanıcısı	**B2**	"Soyut ve somut konular içeren metinlerin içeriğini ana hatlarıyla kavrayabilir; kendi uzmanlık alanındaki tartışmaları da anlayabilir. Kendini o denli akıcı ve anında ifade edebilir ki, anadili konuşurlarıyla az çaba göstererek anlaşabilmesi mümkündür. Kendini geniş bir konu alanında belirgin ve ayrıntılı bir biçimde ifade edebilir, güncel bir konuda görüşünü belirtebilir ve çeşitli olanakların olumlu ve olumsuz yönlerine değinebilir."
	B1	"Anlaşılır ve ölçünlü bir dille konuşulduğunda, iş, okul, boş zaman etkinlikleri vb. gibi bilinen şeyler söz konusu olduğunda, konuşmanın ana hatlarını anlayabilir. Öğrenmekte olduğu dilin konuşulduğu ülkeye yaptığı yolculuklarda karşılaştığı çoğu zorlukların üstesinden gelebilir. Bilinen konularda ve ilgi duyduğu alanlarda kendini basit ve bağlantılı olarak ifade edebilir. Deneyim ve olaylar hakkında bilgi verebilir; hayal, beklenti, amaç ve hedeflerini anlatabilir, tasarı ve görüşlerinin kısa gerekçelerini gösterir ya da bunlara açıklamalar getirebilir."
Temel Dil Kullanıcısı	**A2**	"İlgi alanıyla ilgili cümleleri ve sıkça kullanılan anlatımları anlayabilir. Bilinen alışılmış konularda, doğrudan doğruya bilgi alışverişi söz konusu olduğunda, alışılagelmiş, basit durumlarda kendini ifade edebilir. Geçmişi, eğitimi, çevresi ve doğrudan gereksinimleriyle bağlantılı şeyleri basit dilsel araçlar yardımıyla anlatabilir."
	A1	"Somut ihtiyaçların karşılanmasını amaçlayan, bilinen günlük ifadeleri ve oldukça basit cümleleri anlayıp kullanabilir. Kendini tanıtabilir, başkalarını tanıştırabilir. Başkalarına, kendileri hakkında sorular yöneltebilir ve sorulan benzeri soruları yanıtlayabilir. Karşısındaki kişiler yavaş ve anlaşılır bir biçimde konuşuyorlar ve de yardımcı oluyorlarsa, onlarla basit yollardan anlaşabilir."

2.4.4. Avrupa Dil Gelişim Dosyası

Avrupa Dil Gelişim Dosyası veya Avrupa Dil Portfolyosu olarak bilinen yabancı bir dili öğrenenlerin dil gelişim süreçlerini, düzeylerini, dil materyallerini içine alan dil dosyası, dil öğrenim geçmişi, dil dosyası gibi bölümleri olan öğrencinin resmi veya gayri resmi dil öğrenme durumlarını betimleyen bir belgedir.

Uluslararası geçerli olan AOÇM yıllardır kullanılmaktadır. Bu AOÇM dil öğrenenlerin, birçok dilde elde ettikleri her türlü öğrenim deneyimlerini biriktirip çokdillilik yeterliği doğrultusunda gösterdikleri başarıları belgelemelerini sağlar. AOÇM olmazsa bunlar belgelenmemiş ve kabul edilmemiş olacaktır. AOÇM ile dil öğrenenlerin, kendi kendilerini değerlendirmeleri ve bildikleri dillerdeki yeterliklerini düzenli bir şekilde güncellenmiş raporlarla bildirmeleri teşvik edilir. Böyle bir belgenin inandırıcı olabilmesi için, kayıtların sorumlulukla ve şeffaf olarak yapılmış olması gerekir. Bu bağlamda Öneriler Çerçevesi'nin temel alınması çok önem taşır (AOÇM, 2013, s. 27).

- Dil Pasaportu

Yabancı dili öğrenen bir öğrencinin dili hangi düzeyde ve yeterlilikte bildiğini gösteren ve bu sayesinde Avrupa ülkelerinde seyahat, eğitim, yaşama veya iş imkânı bulabilmenin şartı konumundaki bir gösterge belgesidir.

- Dil Öğrenim Geçmişi

Dil öğrenme sürecini anlatan belgedir. Dili ne zaman öğrenmeye başladığı, hangi dil düzeyinde olduğu, hangi materyallerden faydalandığı, gezdiği ülkeleri vs. içeren dili öğrenirken geçirdiği aşamaları anlatmaktadır.

- Dil Dosyası

Öğrencinin yabancı dil öğrenirken ortaya koyduğu çalışmaları, belgeleri içeren dosyadır. Yazılan şiirler, metinler, dil etkinlikleri dosyada bulunmaktadır.

2.5. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE YAZMA SÜRECİ

Yazma, insanlar arasındaki somut belgelerle iletişim kurabilme ve bir anlatım yoludur. Yazma süreci anadilde olduğu gibi yabancı dil öğreniminde de önem teşkil eden konulardandır. Özbay vd. (2011, s. 23) göre bu beceri hem öğretim sürecindeki sınavlarda başarı elde etmenin hem de kişinin kendisini günlük hayatta ifade etmesinin bir aracıdır.

Yakıcı vd. (2010, s. 191) göre yazılı anlatımın temeli olan ve zihinler arasında bir köprü kurabilmenin aracı dildir ve bunun da kaynağı kelimelerdir. Duyguları ve düşünceleri anlatmanın yolu ise sözlü ve yazılı anlatımdır. Bu anlatımların da kaynağı cümlelerdir. Bir anlatımı oluşturabilmek için dilin kaynağı olan kelimeleri anlamlı bir düzen halinde bir araya getirerek aktarabilmektir. Böylelikle yazılı anlatım sürecin beyinde dil ile başlayıp kelimelerden cümleye cümleden metne, metinden kâğıda aktarılan bir süreçtir.

Yazma sürecini oluşturan bazı etmenler vardır. Öğretici tarafından yazma süreci boyunca desteklenip denetlenen öğrencinin genel olarak yazma aşamaları şu şekildedir; konunun seçilmesi, ana maddesinin belirlenmesi, sınırlandırılması, konunun görüş noktasının belirlenmesi, konunun amacının tespit edilmesi, bakış açısının desteklendiği düşüncelerin bulunması, düşüncelerin anlatım sırasına göre düzenlenmesi, düşüncenin düzenine ve istenilen anlatım tekniklerine göre yazılması, yazının dinlendirilmesi, yanlışlarını ve eksikliklerini görülmesi için okunması ve yazıya son biçiminin verilmesi (Beyreli, Çetindağ, & Celepoğlu, 2010, s. 38).

Yazma süreci olumlu ve olumsuz değişkenlerden etkilenebilir ve bu etkilere şekillenebilmektedir. Bu Özbay vd. ifade ettiğine göre "Yazılı anlatım çalışmalarında öğrencilerin yaşadığı olumsuz yazma deneyimleri, yazma becerisini iyileştirici ve geliştirici olmayan yetersiz dönütlerin verilmesi, zamanla onlarda yazmaya karşı olumsuz bir tutuma neden olmaktadır. Bu nedenle yabancı dil öğretiminde yazma sürecinde olan bir öğrencinin yazma deneyimlerini geliştirme etkinlikleri ve dönütler hemen verilerek süreci verimli geçirilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir" (2011, s. 23).

2.5.1. Yazılı Anlatım

Yazma sürecinin ürünü olan yazılı anlatım diğer adıyla kompozisyondur. Fransızca kökenli terim Türkçe Sözlük'te "Ayrı ayrı parçaları bir araya getirerek bir bütün oluşturma biçimi ve işi olarak" tanımlanmaktadır (TDK, 2009, s. 1205). Sözcüğün geniş bir kullanım alanı olmasına rağmen en çok bilineni; belirli bir konuyu yine belirli bir plan içerisinde duygu ve düşüncelerden hareketle yazıya aktarma biçimidir (Durmuş, ve diğerleri, 2013, s. 281). Daha genel bir ifadeyle "Kompozisyon kelime anlamıyla; herhangi bir konu veya alanla ilgili ayrı ayrı malzemeyi en uygun şekliyle bir araya

getirmek, birleştirmek, düzenlemek demektir" (Karasoy, Yavuz, Kayasandık, & Direkci, 2001, s. 291).

Genel olarak uzmanlar tarafından kabul edildiği gibi öğrenciler ve öğreticiler tarafından yazılı anlatım zihin süzgecinden geçen ayrı parçaların birleştirebilmesi, düzenleyebilmesi, tutarlı bir şekilde aktarabilmesi için zaman zaman zorlu bir süreç olarak düşünülmektedir. Göçer'e göre bu zorlukları aşabilmek ve anlatımda başarı sağlayabilmek ifadelerdeki akıcılığa, görüşlerdeki tutarlılığa bağlıdır ve bu da seçilen kelimelerin metindeki yerindeliğiyle alakalıdır. Böylelikle geniş bir kelime dağarcığına sahip olarak hedef kitleye anlatımın mesajı doğru bir şekilde aktarılabilir (2009, s. 1028). "Öğrencilerin yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesi Türkçe öğretiminin temel amaçlarından biridir. Bu amaç çerçevesinde Türkçenin inceliklerini, güzelliklerini uygulayarak kavramaları için uygun ortamlar oluşturulması, becerilerini geliştirmek ve alışkanlıklarını pekiştirmek için alıştırmalar yaptırılmalıdır" (Server, Kaya, & Aslan, 2011). Bunun için yazılı anlatımın unsurlarının ve özelliklerinin bilinebilir ve uygulanabilir.

2.5.2. Yazılı Anlatımın Unsurları ve Özellikleri

Yazılı anlatım aşamaları ele alındığında bir kompozisyonun ortaya çıkma aşamaları şu şekilde verilebilir;

- Bilgi birikimi,
- Konu seçme,
- Plan yapma,
- Başlık bulma,
- Paragraf bilgisi,
- Dilin kurallarını bilme,
- Yazma,
- Yazının okunması ve düzeltilmesi (Karasoy, Yavuz, Kayasandık, & Direkci, 2001, s. 293).

Yurtdışında veya yurtiçinde yabancı dil öğretiminde yazma çalışması belirli sistem ile verilmektedir. Öğretici ile öğrencinin bu sistemi belirli aşamalarla yapması yazma çalışmalarında verimi artırmaktadır. Bu sistemin unsur ve özellikleri şu şekildedir.

2.5.2.1. Bilgi Birikimi

Bilgi birikimi, bireyin son ana kadar geçirmiş olduğu deneyimleri ile edindiği dilsel dünyasının zenginliğidir. Parçacıoğlu'na göre bir yazıya başlamadan önce plan hazırlanması, konu ile ilgili düşüncelerin düzenli ve etkili bir şekilde aktarılmasını sağlar. Böylelikle bu aşamaların tamamlandıktan sonra kompozisyonu yazmak, zevkli ve kolay bir eylem haline gelir (1997, s. 295).

Yazının içeriği, düzeni, tutarlılığı, kelimelerin zenginliği ve düzen içinde kullanılması, dilin kurallarını bilme ve uygulayabilme gibi yazma etkinlikleri yapabilmek için kişinin bu bilgi birimlerine sahip olması ve uygulayabilmesi gerekmektedir.

2.5.2.2. Konu

Her bina bir temele muhtaçtır. Temelsiz bir bina nasıl mümkün değilse konusuz bir yazıda mümkün değildir. Yazının bir konuya ihtiyacı vardır. Konusuz, başıboş bir yazı olmaz. Kompozisyon, duygu ve düşüncelerimizi ifade eden cümlelerin birbirine bağlı olarak belirli bir düzen içinde yazılmasıyla ortaya çıkar. Bu sıralamanın ilk basamağını, üzerinde duracağımız, açıklayacağımız bir şeyin bulunması teşkil eder. Kompozisyonda üzerinde duracağımız olaya, duyguya ve düşünceye **konu** denir (Paçacıoğlu, 1997, s. 291). Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan, eser oluşturulan düşünce, olay ya da durumdur. Kısaca her "şey" kompozisyonun konusu olabilir (Atabey, Koç, Yeniçeri, Ülker, & Yağcı, 2007, s. 256).

"Konu, öz bir biçimde ve kısaca *üzerinde düşünülen, konuşulan ve yazılan her şey* olarak tanımlanır. Birey, toplum, siyaset, bilim, sanat, edebiyat gibi alanlar, bu her *şey*in içindedir" (Doğan, ve diğerleri, 2006, s. 229).

Yazılı anlatımın konusu öğretici tarafından belirlenip öğrencilere verildiği gibi öğrencilerin seçmesi de beklenebilmektedir. Çünkü her şey yazının konusu olabilmektedir. Konusu belirlenen bir yazı artık yazanın maharetine göre şekillenir.

"Konumuzu seçip sınırlandırdıktan sonra bir ana fikre bağlarız. Bu ana fikir çevresinde yardımcı fikirleri buluruz. Bundan sonra planlamaya geçebiliriz. Plan bir bakıma kompozisyonun iskeletidir" (Atabey, Koç, Yeniçeri, Ülker, & Yağcı, 2007, s. 265).

2.5.2.3. Plan

"Ele alınan konunun bir bütün olarak düzenli bir biçimde sunulması yazının anlaşılır ve açık olması, planlanmasına bağlıdır. Konu seçilip sınırlandırıldıktan, ana düşünce belirlenip bir bakış açısına bağlanıp yardımcı düşünceler bulunduktan sonra planlamaya geçilir" (Bayraktar, ve diğerleri, 2007, s. 224). "Plan, bir yazının açık, anlaşılır, etkileyici, ikna edici olabilmesi için, söylenmek istenilenlerin belli bir sıraya göre düzenlenmesidir. Anlatılmak istenilen karışık biçimde verilirse, okuyucu o yazıdan bir şey anlamaz" (Atabey, Koç, Yeniçeri, Ülker, & Yağcı, 2007, s. 265).

"Yazılı anlatımda iki türlü plan vardır. Biri başlık, paragraf vb. gibi sayfa düzeni ile ilgili konulardır. Yani yazının kâğıt üzerindeki görünümü. Buna *biçim* ya da *dış plan* da diyebiliriz. Diğeri ise içerik ile ilgili planlamadır ki buna da *iç planlama* adını verilmektedir" (Aktaş & Gündüz, 2008 , s. 169).

İçerik bakımından Plan;

- Giriş; yazıya başlama,
- Gelişme; konunun açılımı,
- Sonuç; yazıyı bitirme.

Biçimsel plan:

- Sayfa düzeni,
- Başlık,
- Konu,
- Anlatım biçimi.

"Plan yapılırken şu soruların cevaplandırılması gerekir: Ne, niçin, nasıl, kim, nerede, ne zaman? Bu sorularla sırasıyla yazının konusunu, amacını, izlenecek yolu, konu ile ilgili insanların niteliklerini, konu ile ilgili yerleri ve kurumları, düşüncelerin uygulama zamanını anlatmış oluruz" (Aktaş & Gündüz, 2008 , s. 170).

2.5.2.4. Başlık

"Başlık, o yazıda işlenilecek fikrin izlerini taşır, yazanı mevzudan uzaklaştırmamağa, okuyanın o şeyi daha iyi kavramasına yol açar. Yazıya başlık seçmek çok mühimdir;

işlenilen fikre uygun olursa, o yazının bütününü daha tesirli, manalı hale getirir" (Tansel, 1985, s. 7). Metne uygun başlık seçebilmek, hedef dili öğreneler için konuya hâkimiyeti, kelime zenginliğini ve konuyu çarpıcı birkaç kelime ile özetleme gücünü de ifade edebilir.

2.5.2.5. Kelime ve Kelime Grubu

Kelimeler, bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan ve tek başlarına zihindeki belirli kavramlara karşılık olan somut veya soyut söz kalıplarıdır; somut ve soyut kavramlar arasında ilişki kuran dil birimleridir (Korkmaz, 2014, s. 99). Çoğu zaman bir durumu, bir kavramı ya da bir olayı anlatmamızda bir kelime tek başına yeterli olmaz. Bunların da tam olarak ifade edilmesi için, birden fazla kelimenin belirli kuralar etrafında bir araya getirilmesi gerekir (Yakıcı, Yücel, Doğan, & Yelok, 2010, s. 191). "*Kelime grubu*, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak veya belirtmek, pekiştirmek ve nitelemek üzere, belirli kurallar içinde yan yana dizilmiş kelimelerden oluşan yargısız dil birimidir" (Karahan, 2007, s. 39).

Yazılı anlatım çalışmalarında metnin oluşmasını sağlayan seslerden, hecelerden sonra kelimelerden oluşan sistemli bir yapı mevcuttur. Metnin düzenini oluşturan dilin kurallarınca dizilen kelimeler ve kelime grupları cümleleri ortaya çıkarır. Cümleler ise paragrafı, paragraflar da metni oluşturur. Aşamalarla meydana gelen metin içeriğine uygun seçilen kelimelerle akıcı ve tutarlılığı sağlanabilmektedir. Yabancı dili öğrenen öğrencinin bu aşamaları takip ederek oluşturduğu bir metin, o öğrencinin dilsel yeterliliği hakkında öğreticiye ipucu verebilmektedir. Bunları değerlendiren öğretici için öğrencinin kelime zenginliğini görebilmesi, kelimeleri birbirine bağlarken kullandığı dilin kuralları ile öğrenciye dönüt vererek dilin öğrenilme aşamalarını verimli hale getirilebilir.

2.5.2.6. Cümle

Yazılı veya sözlü anlatım türü, kelimelerin ifade ettiği bir yargıya muhtaçtır. Ne demek istediği yargı ile belirlenmemiş, başıboş kelimeler topluluğu eksik demektir. Bir anlatım yargının olduğu bir cümle ile başlar. Cümleler arasındaki bağlantılar ile devam eder.

"Bir cümle kurulurken duygunun, düşüncenin veya hayalin eksiksiz, doğru ve etkili iletilesi için en uygun sözcükler seçilir. Böylece sözcükler, bir cümle içinde bütünlüğe

kavuşturulmuş olur. Her bir cümleyi bir diğeri izlediği için cümleler arasındaki duygu, düşünce ve hayal ilişkisini titiz ve dikkatli bir biçimde kurmak gerekir" (Yakıcı, Yücel, Doğan, & Yelok, 2010, s. 225).

2.5.2.7. Paragraf

Paragraf, bir fikir anlatan cümleler topluğudur. İyi planlanmış bir yazıda her fikir bir paragrafta işlenir. Bu fikirler, konuyu açıklayıcı, geliştirici özellikledir (Atabey, Koç, Yeniçeri, Ülker, & Yağcı, 2007, s. 272). Ancak paragraflardaki fikirler yazının bütünü ile ilgili olduklarından, yazının parçası durumundadır. Bu sebepten paragrafları bir zincirin halkalarına benzetebiliriz. Zincirin meydana gelebilmesi nasıl halkaların birbirine geçmesiyle mümkünse, yazının da bir bütün teşkil edebilmesi paragrafların birbirleriyle yakın ilgisine bağlıdır (Paçacıoğlu, 1997, s. 281).

İyi bir paragrafın özellikleri Karasoy ve diğerlerine göre şunlardır:

- Temel cümle,
- Yan cümleler (yardımcı fikirler),
- Birlik,
- Düzen,
- Ölçü (2001, s. 299).

Bir paragrafı oluşturan bu unsurlar, öğrencilere kademe kademe verilmektedir. Temel cümle kurmayı öğrenen öğrencilerin, yan cümleleri ekleyerek cümleleri zenginleştirmeleri, paragrafta bir konu birliği ve bütünlüğü ile yazılması beklenebilmektedir.

2.5.2.8. Yazım ve Noktalama

Yazım ve noktalama bütün dillerin genel olarak en temel konularındandır. Kelimenin ve eklerin doğru azalabilmesi ve uygun noktalama işaretinin seçilmesi dilin kullanılabildiğini gösterebilmektedir. "Yazma, öğrencilerin bilgilerini birbiri ile ilişkili olan birçok cümleyi dilbilgisi kurallarına uygun olarak art arda sıralaması gereken uzun süreli bir süreç eylemidir" (Ungan, 2007, s. 462). Dil, dili oluşturan kurallar silsilesinin bir bütünüdür. Seslerin harflere dönüşmesi, harflerin dilin kurallarına göre bir düzen

oluşturarak kelimelere, kelimelerin birbirine kurallar çerçevesinde bağlanması, eklerin ve köklerin ilişkisi, cümleyi oluşturan kelimelerin dizimi ve dili sistemli bir hale getiren bütün unsurlar dilin kuralları içerisinde yer alabilir. Hedef dili öğrenen birey, dilin unsurlarını ve kurallarının ne kadarını öğrendiğinin bir göstergesi olan yazılı metin hem öğretici için hem öğrenci için önemli olabilmektedir. Bu yüzden dilin kurallarını doğru uygulamak anadilde veya hedef dilde her zaman önemini korumaktadır.

2.5.3. Yazma Öğretim Yöntemleri

"Yazma eylemi kendi içinde okuma, düşünme ve düzgün ifade etme becerilerini içerdiği ve uygulaması zor bir eylem olduğu için öğrenciler bu etkinlik türünden uzak durma eğilimi içindedirler. İnsanların uzak durduğu, yapmaya korktuğu eylemlerde yanlış yapma oranlar yüksektir" (Ungan, 2007, s. 462). Yanlış yapma oranını düşürebilmek amacıyla derste farklı etkinliklerle yazma çalışması yapmak gerekmektedir. Öğrencilerin bu erkinlikler sonucunda neyi doğru yaptıklarını, neyi yanlış yaptıklarına dair dönüt verilebilir. Ayrıca derse çeşitli yazılı metin örnekleri getirilebilir. Yazılan bütün metinler baştan sona öğrenciler ile birebir incelenip yanlışlarını görebilmesi sağlanmaya çalışılabilir.

2.5.3.1. Kontrollü Yazma

"Kontrollü yazmada amaç, öğrencilere bir durumu, olayı, bir görünüşü betimlemek, bir duyguyu anlatmak için kısa yazı çalışmaları yaptırmaktır" (Aktaş & Gündüz, 2008 , s. 218). "Her düzeyde kontrollü yazma çalışmasına yer verilebilir. Bu çalışmayla verilen sözcükleri ve tümce yapılarını aynen ya da istenilen değişiklikleri yaparak yazmaları istenir. Kontrollü yazma çalışmalarıyla amaç dildeki sözcükleri ve yapıları doğru şekilleriyle yazma olanağı verilmektedir" (Demirel, 2012, s. 144). "Kontrollü yazmada; yer değiştirme, dönüştürme, örneğe uygun bir kompozisyon yazma, yeniden sıraya koyma, sorulara cevap vererek paragraf yazma ve tamamlama alıştırmaları yoluyla öğrencilere sözcükleri ve diğer yapıları doğru şekilleriyle yazma olanağı verilmektedir" (Maltepe, 2006, s. 26).

2.5.3.2. Serbest Yazma

"Serbest yazmada öğretmen tarafından öğrenciye önceden belirlenen bir konu vermek yerine yazma ilkeleri verilir ve öğrenci, konuyu seçesi hususunda, serbest bırakılır. Öğrenciden verilen ana ilkeler doğrultusunda beğendiği, ya da hoşuna giden bir konunda yazması istenir" (Aktaş & Gündüz, 2008 , s. 219). "Serbest yazma çalışmalarında kompozisyon yazma, mektup yazma; duyuru, haber ve tutanaklar yazma; okunanlarla ilgili yazma; gözlenen ve yaşanan olaylarla ilgili yazma; resimlere bakarak yazma ve rüyaları yazma gibi alıştırmalarla öğrencilerden duygu ve düşüncelerini kendi üsluplarına göre yazım kurallarına dikkat ederek yazmaları istenir" (Maltepe, 2006, s. 27).

2.5.3.3. Dikte ile Yazma

Dikte yöntemi kısa bir metni öğrencilere okuyarak yazdırma eylemidir. Aktaş ve Gündüz'e göre yöntemin başarılı ve zevkli hale getirilmesi şu hususlara bağlıdır:

- Metin kısa, öğrencilerin sıkılmadan ve dikkatini toplayabilecek uzunlukta olması,
- Dil ve düşünce bakımından öğrenci düzeyine uygun,
- Konusu net ve açık, öğrenciler tarafından anlaşılır olması,
- Ölçülecek özelliğe dönük, yazmada hangi konu geliştirilmek istenmişse amaca uygunluğu,
- Araştırma ve öğretmeye yönelik, öğrencinin merakını uyandırabilecek nitelikte olabilmesi,
- İlgi çekici ve yalın, öğrencinin sevebileceği ve kavrayabileceği bir metin seçilmesi dikte çalışmasının aşamalarındandır.
- Ayrıca dikte yönteminde tam verim elde etmek için yazı yazdırılmadan önce okunmalı; bilinmeyen sözcüklerin anlamları öğrencilere açıklanmalıdır (2008 , s. 220).

Dikte çalışması öğrencilerin dinlediklerini anlaması ve yazıya aktarabilmesi, kelime çalışması yapabilmesi bakımından kullanışlı bir etkinlik olarak yabancı dil öğretiminde kullanılabilen yazma yöntemlerindendir.

2.5.3.4. Güdümlü Yazma

"Güdümlü yazma ile yazılacak metin önceden öğretmen tarafından okunur, incelenir; sınıfta okunması ya da yazılması uygun olmayan bölümler metnin bütünlüğünü bozmayacak şekilde çıkartılır. Metinde üzerinde durulacak sözcük, ibare, deyim ve sözler işaretlenir. Yazdırma sırasında bu işaretlenen sözcükler üzerine öğrencilerin dikkati çekilir ve açıklanır" (Aktaş & Gündüz, 2008 , s. 220). "Güdümlü yazma çalışmalarıyla öğrencilerden öğrendikleri sözcükleri ve cümle yapılarını kontrollü bir şekilde kullanmaları ve anlamlı bir paragraf oluşturmaları istenmektedir. Güdümlü yazma çalışmalarında; dikte yapma, dikteli kompozisyon, not alma, öz yazma, ana hatları belirleme, özetleme alıştırmalarından yararlanılır" (Maltepe, 2006, s. 26-27).

2.5.3.5. Süreç Temelli Yazma

Genel anlamda düşünüldüğünde yazmaya başlanmadan önce plan yapılır, plan gözden geçirilir, yazma devam ederken başkalarına sorulur, araştırma yapılır, başkasına okutlur ve ürünün son halini almadan önce birçok taslak ortaya çıkabilir. Son ürüne ulaşılmadan önce yazma birçok aşamadan geçer. İşte bütün bu yapılan işlemlerin bütününe "süreçli yazma" adı verilir (Çakır İ. , 2010, s. 168). "Bu model, öğrencilerin düşünme sürecinde yoğunlaşmalarını, bilgiyi aktarmalarını, genel olarak süreci düzenlemelerini ve her aşamaya ilişkin bilişsel farkındalık sahibi olmalarını -kısaca aktif olmalarını- sağlar. Bir başka deyişle Öğrencilere bağımsız düşünme, karar verme, problem çözme, öğrenmeyi öğrenme gibi becerileri kazandırmayı hedefler" (Özbay, ve diğerleri, 2011, s. 25).

3. YABANCI BİR DİL OLARAK TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ

Dil insanlar arasında iletişim kurulabilmesi için oluşan bir araçtır. İletişimin temel vasıtası olan dilin öğrenimi ve öğretimi tarihin her döneminde insanlar tarafından şekillenip geliştirilmiştir.

Bilişim çağı ile birlikte teknolojik malzemelerinin artmaktadır. Günümüz dünyasında insanlar arasındaki iletişim de bu araçlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Ülke veya birey bazında iletişim kurabilme olanaklarının çoğalmasıyla birlikte diğer milletlerin dillerini öğrenme de bir önem kazanmıştır. Özellikle ekonomik ve siyasi bazda güçlü olan devletlerin dillerinin öğrenilmesi ön plandadır.

Türkçe, dünyadaki en köklü ve zengin dillerden birisidir. Türkçenin yabancılara öğretilmesi son yarım asırda tekrardan hızlanmış olsa da dil tarihinde uzun bir geçmişe rastlanmaktadır. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla 1072'de Kaşgârlı Mahmûd tarafından kaleme alınan Divanü Lûgat'it-Türk, yabancılara Türkçeyi tanıtma ve öğretme bakımından karşımıza çıkan ilk eserdir. "Dîvanu Lugâti't-Türk, yalnızca bir sözlük değil, bir dilbilgisi klavuzu, derlenmiş metinlerin yer aldığı eşsiz bir kaynak, karşılaştırmalı Türk şivelerinin bir arada bulunduğu bir kitap, gezilip görülen; görülüp yazılan bir seyahatname vs. çoğaltabileceğimiz, kusursuz bir eserdir (Korkmaz, 2005, s. 254)."

Yabancılara Türkçe öğretimi bin yıllık geçmişe sahiptir. Türk milletinin ilk dönemlerinden itibaren genellikle dünyanın birçok bölgesine göç etmesiyle birlikte Türk milleti bir dağılma göstermiştir. Böylece Türkçe günümüzde de dünyada en çok konuşulan diller arasına girmiştir.

Avrupa Konseyi'nin amacı ortak kültürel yapıya ulaşmaktır. Bu nedenle çok dillilik ve çok kültürlülük hedeflenmiştir. Avrupa Konseyi üyesi olan Türkiye için de bu durum söz konusudur. "Türkiye'nin de Avrupa Konseyine üye bir ülke olması, Türkçenin Avrupa'da yaşanan dil hareketliliği içerisinde yer almasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra Türkiye'nin Orta Asya, Kafkaslar ve diğer bölgelerle mevcut bulunan tarihî ve coğrafi yakınlığı dikkate alındığında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin önem kazanması kaçınılmaz bir hâl almıştır (Güzel & Barın, 2013, s. 16)." Elbette ülkenin gelişmesiyle birlikte son zamanlarda olan yabancılara Türkçenin öğretilmesi ülkenin dil politikası haline gelmiştir. Yurt içinde ve dışında dil öğretimi önem kazanmıştır. Yurtdışından gelen öğrencilere TÖMER'lerde, özel dil kurslarında Türkçe öğretim imkânı sunulurken, yurt dışında da

birçok ülkede Yunus Emre Enstitüsü tarafından kurulan Türkçe öğretim merkezleri ile Türkçe öğretilmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin Balkanlar, Orta Doğu ve Orta Asya ülkelerinin çoğunluğu oluşturduğunu ifade eden İnan'a göre Türkçe öğrenmek isteyenlerin nedenleri şu şekilde sıralanmıştır;

- Ortak tarihî geçmiş,
- Kültürel ve dilsel yakınlık,
- Akrabalık bağları,
- Coğrafî yakınlık,
- Türkiye'nin bölgesel sorunların çözümünde etkin bir rol oynaması,
- Türkiye'nin kendi bölgesinde görece istikrarlı bir ülke olması,
- Türkiye'nin artan ekonomik gücü ve buna bağlı olarak artan kalkınma düzeyi,
- Türkiye'nin vermiş olduğu yükseköğrenim bursları,
- Türk dizi, film ve müziklerinin bu ülkelerde sevilmesi olarak sıralanabilir (2013, s.2).

Çeşitli nedenlerle Türkçe öğrenmenin talep edilmesi durumu birçok konunun da ele alınmasını gerektirir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi yöntem ve teknik bakımından dikkatle düzenlenmesi gereken konulardandır. Aslan'a göre yabancı bir dil olarak Türkçe öğreten bir öğretici öğrencilerinin yabancı olduğunu ve farklı kültürlerden geldiğini asla unutmamalıdır. O kültürün değer yargılarına saygı duymalı ve hatta zaman zaman o kültüre ait örnekleri derslerinde kullanmalıdır (2011, s. 1). Özellikle de öğrenilen dilin yapı ve köken bakımından farlılığının bilinmesi öğretim sürecinde uygun yaklaşım ve yöntem ile derse geçilmesi noktasında öğretim elemanı ve öğrenci için fayda sağlayabilmektedir.

"Yabancılara Türkçe öğretimi, genel başlığı altında yer alabilse de; gerek öğretim ortamı gerekse öğretmen yeterlikleri açısından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, anadili öğretiminden çok farklı özellikler içermekte ve kendi içinde alt alan başlıkları barındırmaktadır (Karababa, 2010, s. 26)."

3.1. ÜRDÜN HÂŞİMİ KRALLIĞI

Ürdün'de Türkçe öğretimini genel bir şekilde ele alabilmek amacıyla Ürdün'ün ülke bilgisini, Türkiye ile tarihî geçmişini, ülkede sürdürülen Türkçe öğretimi çalışmalarını ve Yunus Emre Enstitüsü'nün kurumsal yapısını ve yurtdışındaki çalışmalarını incelemek gerekmektedir.

Ürdün Hâşimi Krallığı/ Memleké'l Ürdüniyyé'l Haşimiyyé / اَلمَمْلَكَة اَلأُرْدُنِيَّة اَلهَاشِمِيَّة / Ürdün[2] gibi ülkenin farklı isimleri bilinmektedir. Adını ülkenin sınırlarında olan Ürdün nehrinden almıştır.

Şekil 3:Ürdün Haritası (Şahin, 2012, s. 352)

[2] Bu çalışmada ülke ismi olarak Ürdün kullanılmıştır.

Kuzeyden Suriye, kuzeydoğudan Irak, doğu ve güneyden Suudi Arabistan, batıdan Filistin ve İsrail ile çevrilen Ürdün güneybatıda yaklaşık 26 kilometrelik bir kıyı ile Kızıldeniz'e komşudur (Şahin, 2012, s. 352).

Ürdün, rejim olarak monarşinin etkin olduğu bir ülkedir. Monarşiye sahip ülkeler, Kral tarafından yönetilir ve Kral hem ordunun başkomutanıdır hem de parlamenter sistemin yöneticisi konumundadır.

Tablo 2:Ürdün Hakkında Genel Bilgiler (Şahin, 2012, s. 353)

	Başşehri : Amman **Yüzölçümü** : 89.213 km **Nüfusu** : 6.321.252 (2010 hesapla sayım) **Resmî dili** : Arapça
Resmî adı : Ürdün Hâşimî Krallığı (el-Memleketü'l-Ürdüniyyetü'l-Hâşimiyye)	**Para birimi** : Ürdün Dinarı (JOD) 1 JOD = 10 dirhem= 100 Kirş

Ürdün'ün başkenti Amman'dır. Nüfusu yaklaşık altı buçuk milyon olan ülkenin resmî dili Arapçadır. Ayrıca, başta İngilizce olmak üzere Fransızca gibi dillerin bilinme ve konuşulma düzeyi yüksektir. Ürdünlü öğrencilerin çoğu Ürdün lehçelerini bilmektedir. Bu lehçeler de İngilizce, Fransızca ve Türkçe gibi dillerden etkilenmiştir (Ürdün, 2016). Bu durumda Ürdün'de bulunan etnik ve dinî yapıdan farklılık olduğunun göstergesi niteliğindedir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının Ürdün Künyesi başlığı anltındaki internet sayfasında verilen bilgilere (2016) göre ülkenin % 97'si Arap , % 2 Kafkasya kökenliler (Çerkez, Çeçen), % 1 diğer etnik yapıdan oluşmaktadır. Dinî yapısı ise %92 Sünni Müslüman, % 6 Hıristiyan, % 2 diğer dinlere mensup olanlar olarak belirtilmiştir. Ürdün'ün nüfusu ve ticari hacmi diğer Ortadoğu ülkelerine göre daha azdır. Bu durumu Yeşilyurt Ürdün'ün küçük devlet olma özelliği ile ifade etmiştir. Ortadoğu'da bölgesel gücü oluşturabilmenin temelinin nüfusa dayalı olduğunu ve Ürdün, Lübnan, İsrail gibi ülkelerin Mısır'ın karşısında küçük devlet olarak adlandırılabileceğini ifade etmektedir (2013, s. 109).

Ortadoğu'da küçük bir Arap ülkesi olmasına karşın Ürdün'de ülke okuma-yazma oranı UIS istatistik verilerine göre 2015 yılında 99.23 olarak belirlenmiştir (UIS, 2016). Verilerden görüldüğü gibi Ürdün okuma ve yazma bilme düzeyi yüksek bir ülkedir.

3.2. TÜRKİYE İLE ÜRDÜN'ÜN TARİHÎ İLİŞKİSİ

Ürdün, Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sırasında (1516) Osmanlılara geçti (Tomar, 2012, s. 355). Bugünkü Ürdün topraklarını oluşturan Doğu Şeria (Transjordan) bölgesinin neredeyse tümü, Birinci Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı Devleti'nin Şam vilayetinin parçasıydı (Yeşilyurt, 2013, s. 64).

1516-1918 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin bir parçası olan Ürdün, bölgenin güvenliğinin sağlanması Kutsal Toprakların yol güzergâhında bulunması bakımından Osmanlı Devleti için önem arz eden bir ülke konumundaydı. Hicaz Demir yolunun da bir kısmının bulunduğu bir ülkedir. Osmanlı Devleti iskân politikası sebebiyle Türk ailelerini bu ülkeye yerleştirmiştir. Diğer taraftan Altun'a göre bu aileler kendilerini Türk olarak tanımlasa da gelen kuşakların zamanla bu algıdan uzaklaşmıştır. Aynı şekilde Ürdün'de yaşayan Osmanlı-Türk kökenli insanlar zamanla Türkçeden de uzaklaşmıştır. (2001, s. 59). Diğer taraftan yüzyıllarca Osmanlı Devleti'nin egemenliği altında bulunan Ortadoğu ülkeleri, Türk kültürü ve Türkçe ile etkileşimde bulundu. Doğal olarak bu coğrafyadaki milletler arasında kültür alışverişi doğdu. Nasıl ki Arap- İslam kültürü Türkleri etkilemişse Türk kültürü de aynı derecede onlara tesir etti (Altun, 2001, s. 59). Bunun dışında ülkenin kendi halkını da yönetebilme amacıyla çeşitli yöntemler kullanılmıştır. Wilson'un (1987, s. 53-55) belirttiğine göre Osmanlı'nın bölgedeki bedevi aşiretleri yerleştirme, kayıt altına alma ve vergilendirme çalışması olmuştur fakat bölge tarımsal ve ticari açıdan kuzeyi (Suriye) ve doğusuna (Filistin) göre zayıf kalmış, göçebe hayatı da Osmanlı yönetiminin sonuna kadar önemli ölçüde varlığını korumuştur (Akt. Yeşilyurt, 2013, s. 64).

Ürdün, yaklaşık dört yüz yıl Osmanlı idaresi ile yönetilmiştir. Fakat 1918 yılı sonunda Ürdün, Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinden çıktı (Tomar, 2012, s. 356).

Türkiye Cumhuriyetinin 29 Ekim 1923 yılında kurulması ile birlikte Ürdün ile ilişkiler de tekrardan devam etmeye başlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığının Ürdün Künyesi başlığı altındaki internet sayfasında verilen bilgilere (2016) göre iki ülke arasındaki ilişkileri şu şekildedir; "Ülkemiz ile Ürdün arasındaki ilişkilerin temelini 11 Ocak 1947 tarihli "Dostluk Anlaşması" oluşturmaktadır. Amman Büyükelçiliğimiz 28 Nisan 1947 tarihinden bu yana faaliyet göstermektedir. Ürdün ile bugüne kadar imzalanan 40'ın üzerindeki Anlaşma ve Mutabakat Muhtırasıyla ikili ilişkilerimizin hukuki altyapısı tesis edilmiştir."

3.3. ÜRDÜN'DE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ

Daha önceki bölümde de belirtildiği gibi Ürdün ile Türkiye'nin tarihî geçmişi yüzyıllara dayanmaktadır. Bu da iki ülkenin birçok yönden işbirliği yapabilmesini sağlamıştır. Türkçeyi öğrenme ve öğretme, Türkiye'ye çeşitli dallarda öğrenci gönderme, Türkiye'den Arapça öğrenmek için öğrenci gelmesi durumu geçmişte de günümüzde de mevcuttur.

Ülkede üç üniversitede Türkçe dersi verilmektedir. Bunlar Âl-i Beyt Üniversitesi, Yarmouk Üniversitesi ve Ürdün Üniversitesi'dir (Altun, 2001, s. 61) (İnan & Öztürk, 2015, s. 380) (Dolunay, 2005, s. 6). Ayrıca Yunus Emre Enstitüsü'nün "Seçmeli Türkçe Dersi" projesi kapsamında Ürdün'deki El-Hasat El-Terwavi özel ortaokulunda da Türkçe dersi okutulmaktadır (YEE, 2016b). Amman'ın yerel dil merkezlerinden biri olan Modern Dil Merkezi de Yunus Emre Enstitüsü ile işbirliği yaparak yabancı dil Türkçe dersleri vermektedir. Ayrıca Yunus Emre Enstitüsü'nün yurtdışındaki kültür merkezi olan Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi ve Türkoloji projesi kapsamında Ürdün Üniversitesinde de Türkçe dersi okutulmaktadır. Bu iki bölüm Yunus Emre Enstitüsü başlığı altında detaylı bir şekilde açıklanacaktır.

3.4. YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ VE YURTDIŞINDAKİ ÇALIŞMALARI

Yunus Emre Vakfı 18 Mayıs 2007 tarihli resmî gazetede yayımlanan kanun ile kurulmasına dair esas ve usuller belirlenmiştir. Yunus Emre Vakfının kurulma amacı "Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmaktır. Bununla birlikte Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini artırmak, ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek hedeflenmiştir" (Resmî Gazete, 2015).

Türkiye'de Yunus Emre Araştırma Enstitüsü ve yurt dışında Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri açmak için merkezi Ankara'da olan Yunus Emre Vakfının kurulmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda Yunus Emre Enstitüsü, Vakıf bünyesinde yurt içinde yönetim merkezi ve yurt dışında Türkçeyi öğretmek ve kültür ve sanat faaliyetlerini yürütmek amacıyla kültür merkezleri kurmuştur.

"2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 40'dan fazla kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerimizde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan işbirlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla kültür ve sanatımızı tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde ülkemiz temsil edilmektedir" (YEE, 2016d).

Tablo 3: Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri

BALKANLAR	AVRUPA	AVRASYA-UZAKDOĞU	ORTADOĞU-AFRİKA
Saraybosna	Londra	Tiflis	Rabat
Mostar	Berlin	Kazan	Pretoria
Foynitsa	Brüksel	Bakü	Amman
Tiran	Varşova	Astana	Kahire
İşkodra	Budapeşte	Tokyo	İskenderiye
Üsküp	Amsterdam		Tahran
Bükreş	Paris		Kudüs
Köstence	Roma		Cezayir
Priştine	Viyana		Kabil
Prizren	Köln		Beyrut
İpek	Kuala Lumpur		Lefkoşa
Podgoritsa	Komrat		Doha
	Belgrad		Hartum

Yunus Emre Enstitüsü tarafından Balkanlarda 12, Avrupa'da 13, Avrasya ve Uzakdoğu'da 5, Ortadoğu ve Afrika'da 13 olmak üzere toplamda 43 Türk Kültür Merkezi kurulmuştur.

Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerindeki Türkçe kurslarında izlenen usul öğretimin kolaydan zora, yakından uzağa, genelden özele ve sarmal yapıda dil öğretimi ile yapılmasıdır. Bunlara ek olarak bu dersler görsel ve işitsel materyallerle zenginleştirilmektedir. Öğretim sistemi için Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Metni temel alınmaktadır. Dil düzeyleri AOÇM' deki gibi A1 veA2 Temel Düzey, B2 ve B2 Orta Düzey, C1 ve C2 İleri Düzey olarak Türkçe dersleri düzenlenmiştir (YEE, 2016d).

3.4.1. Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

Amman'daki ilk Türk kültür merkezi 1969 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından açılmıştır. Bu tarihten 2011'e kadar Büyükelçilik bünyesinde faaliyet göstermiştir. 30 Ekim 2011 tarihinde Yunus Emre Enstitüsü ve T.C. Amman Büyükelçiliği arasında imzalanan protokol ile Türk Kültür Merkezi Yunus Emre Enstitüsüne devredilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü tarafından Ortadoğu'da bir Arap ülkesi olan Ürdün'ün başkenti Amman'da, Yunus Emre Amman Türk Kültür Merkezi adında 28 Nisan 2012 tarihinde resmi olarak açılmıştır (YEE, 2016c).

Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi her kur dönemi için ortalama 70 öğrenci kapasitelidir. Bütün dil düzeylerinde ders verilebilen merkezde, duvarlarında YEE'nin hazırladığı öğretime destek olan materyaller ve projeksiyon aleti, ses sistemi ile tam teşekküllü bir Türkçe eğitim merkezi konumundadır (YEE, 2016c). Ayrıca merkezde Türkçe kurslar ile birlikte kültürel ve sanatsal faaliyetler de yürütülmektedir. Ürdün halkı ile sürekli iletişim halinde bulunmaya çalışılarak hem Türk kültürü tanıtmak hem de Türk dilini öğrenmek isteyenlere merkezin tanıtımı yapılması amaçlanmaktadır.

3.4.2. Ürdün Üniversitesi Türkoloji Bölümü

"Türkoloji Projesi, 1999 yılında -o zamanki adıyla- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından başlatılmış ve ilk defa 2000-2001 eğitim öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. Proje, 20 Eylül 2011 tarihinde imzalanan protokolle Yunus Emre Enstitüsüne devredilmiştir" (YEE, 2016c).

"Türkoloji Birimi; Türk dilini, edebiyatını, kültürünü ve sanatını tanıtmak ve bu konuda eğitim almak isteyen tüm gönüllülere yurt dışında gereken hizmeti vermek amacıyla üniversitelerle işbirliği yapmaktadır" (YEE, 2016a, s. 7). "Ürdünlü öğrenciler tarafından Türkçe bölümünün tercih edilme sebebini İnan ve Öztürk'ün çalışmasına göre genellikle tercümanlık alanına yönelmek istemelerinden kaynaklanmaktadır" (İnan & Öztürk, 2015, s. 382).

Daha önce de değinildiği gibi Ürdün'de Türkçe öğretim faaliyetleri üniversitelerde, dil merkezinde ve özel okullarda sürdürülmektedir. Türkçenin birçok yoldan Ürdün halkına

ulaşabilmesi iki ülke arasındaki çeşitli ilişkileri geliştirebilme noktasında önemli bir rol oynamaktadır

3.5. DİLLERİN TASNİFİ VE TÜRKÇE İLE ARAPÇANIN İLİŞKİSİ

Dil, insanlığın başlangıcından itibaren kullanımıyla, farklı şekillere bürünmesiyle, milletleri oluşturan unsur olmasıyla büyük önem arz etmektedir. Toplum tarafından kullanılan diller, süreç içerisinde değişiklikler göstererek yapı ve köken bakımından çeşitli kollara ayrılmıştır. Dil ailesi olarak ifade edilen bu kollar Karaağaç tarafından şöyle tanımlanmıştır: "Dil ailesi, Birbiriyle aynı kökten gelen akraba dil topluluğuna verilen addır. Aynı dil ailesine mensup dillerin, aynı kökenden, aynı dilden türediği kabul edilir" (2013c, s. 69).

Tarihi bir süreçte değişme ve gelişme gösteren dil ailelerinin kollarının ilk ana dil aile grubuna bağlı olduğu varsayılmaktadır. Bununla birlikte dil ailelerinin oluşmasında coğrafi yakınlıkta etkilidir.

3.5.1. Köken Bakımından Dillerin Tasnifi

"Menşe bakımından birbirlerine yakın olan diller aynı kaynaktan çıkmış bulunan akraba dillerdir. Bu diller bir dil âilesi teşkil ederler. Dünya dilleri bu şekilde farklı dil âilelerine ayrılırlar. Bir dil âilesi bir ana dilden gelişme yolu ile ayrılmış bulunan dillerin şekillendirdiği topluluktur" (Ergin, 2006, s. 5). "Buna göre aynı anadilden gelen diller aralarında akraba olurlar. Böylece dil aileleri meydana çıkarılmıştır" (Banguoğlu, 2015, s. 11).

Yeryüzündeki diller köken bakımından daha çok ortak özelliklere sahip olması bakımından beş gruba ayrılmaktadır. Türkçe ise Banguoğlu'na göre Türk (Hun) dil ailesi olarak ayrılan bir dil grubudur (2015, s. 11). Ural-Altay dilleri arasında Hint-Avrupa dillerinde bulunan yakınlığın olmaması bu dillerin bir dil ailesi olarak değil de bir dil grubu olarak adlandırılmasına neden olmuştur. Ural-Altay dillerinin aynı menşeden çıkmış olma ihtimali yüksek olsa da henüz kesinleşmiş değildir (Ergin, 2006, s. 9). Hint-Avrupa dilleri, Hami-Sami dilleri, Çin-Tibet dilleri, Bantu dilleri -ve bunların içerisinde bulunan diller de dâhil- olmak üzere sınıflandırılmaktadır.

3.5.2. Yapı Bakımından Dillerin Tasnifi

Dünya dilleri kelimelerin yapı ve işleyişleri bakımından üç gruba ayrılmaktadır.

- Tek heceli diller: "Bu öbekteki dillerde, sözler, tek heceden oluşmaktadır. Cümleyi oluşturan sözler, ek almazlar ve biçim değişikliğine uğramazlar. Çince ve Tibetçe, bu öbeğin dillerindendir" (Karaağaç, 2013c, s. 70).
- Eklemeli diller: "Bu dillerde tek veya çok heceli kelime kökleri ile ekler vardır. Kelimelerden yeni kelimeler veya kelimelerin geçici halleri yapılırken köklere ekler eklenir. Bu ekleme sırasında kökler değişmez, köklerle ekler açık bir şekilde ayırt edilebilir" (Ergin, 2006, s. 7). Türkçe ve Macarca bu grubun dillerindendir.
- Çekimli (Bükümlü) diller: Ekler kullanıldığı gibi çekim ve üretimde kelime kökleri de farklı şekillere girer, Arapça, Farsça, Almanca gibi (Banguoğlu, 2015, s. 12).

3.5.3. Türkçe ile Arapçanın İlişkisi

"Arap kelimesi ilk defa Asur Kralı III. Salmanasar'ın Suriye'de hüküm sürmekte olan küçük devletlerin isyanından ve bunların bozguna uğratılmasından bahseden kitabesinde geçmektedir" (Yıldız, 1991, s. 272). Arapların konuştuğu dil Arapçadır ve bu dil Hami-Sami dil grubuna dâhildir. "Sami diller doğu (Babil ve Asur dillerinin bağlı olduğu Akadca) ve batı olmak üzere iki büyük kola ayrılır" (Çetin, 1991, s. 282). "Araplar halen yaşamakta olan Sami kavimlerinin sayı ve yayılış sahası bakımından birincisidir; konuştukları dil ise Sami dillerin en zengini ve en gelişmişidir" (Yıldız, 1991, s. 272).
Bugün itibariyle yaklaşık 300 milyon insan tarafından konuşulan ve Ortadoğu'nun en temel dillerinden birisi olan Arapça, gelişimini Kur'an-ı Kerim'in bu dille indirilmesine borçludur. (Usta, Winter 2010, s. 66).
Araplarla Türkler arasındaki ilişki Müslümanlıktan çok öncesine dayanmaktadır. Zahîdî (1977; s. 4) bunu şöyle açıklamaktadır; İslam'dan önce Araplar komşu ülkelerle üç şekilde ilişki kurmuşlardır. İlk olarak ticaret yoluyla ilişki kurmuşlardır. Araplar Arabistan sahası diye bilinen yere deniz yoluyla çıkmışlar ve Hindistan'dan Habeşistan'a hatta Çin'e kadar giderek ticaretle uğraşmışlardır. İkinci olarak komşuluk yoluyla ilişki kurmuşlarıdır. Müslümanlıktan önce Arap, İran ve Bizans halkları birbirleriyle komşulardı. Bu nedenle birbirleriyle ilişki içinde bulunmaktaydılar. Üçüncü olarak ise

İslamiyet'ten önce bazı Yahudi ve Hıristiyanlar Arap yarımadasına göç etmişlerdir ve göçlerin etkisi ile iletişim kurmuşlardır (Akt: Polat, 1998, s. 2).

Arap alfabesinde 28 harf vardır. Yazı, sağdan sola doğru yazılır. Arapçanın 28 harften oluşması ve eklemeli bir dil olması harflerin yazımında da değişikliklerin olmasına neden olmaktadır (Çörtü, 2008, s. 14). "Arapçadaki sesleri gösteren bu harfler, yalnız başlarına veya bir kelime içindeki yerlerinin başta, ortada, sonda olmasına göre değişik biçimde yazılırlar. Harflerin 22'si, yazıda, hem kendinden önceki hem de sonraki harfle birleşir, 6'sı ise, kendinden önceki harfle birleşir, kendinden sonra gelen, solundaki harfle birleşmez" (Maksudoğlu, 1969, s. 1).

Türkçe köken bakımından Altay dil ailesi, yapı bakımından eklemeli diller grubuna bağlıyken Arapça Sami-Hami dil ailesi ve çekimli dil grubuna bağlıdır. Bu iki dilin temel farklılıkları bununla sınırlı değildir. Türkçede alfabe olarak Latin harfleri, Arapça ise Arap harflerini kullanmaktadır. Türkçede yazı soldan sağa doğru, Arapçada yazı sağdan sola doğru yazılmaktadır. Arapçada 28 harf, Türkçede 29 harf bulunmaktadır. Bununla birlikte Arapçadaki 28 harfin hepsi sessiz harf sayılır. Bu harfler, "hareke" denilen işaretlerle seslendirilir (Çörtü, 2008, s. 17). Türkçe ise sesli harf olarak sekiz ünlüye sahiptir. Türkçede kelime sonuna eklenen ekler şekil yönünden değişiklik göstermezken, Arapça da harfler başta, ortada ve sonda eklenebildikleri için şekilleri farklılık gösterebilmektedir. Ancak Türkçede ve Arapçada ünlü uyumu vardır. Türkçede kelimeye ek getirileceği zaman kök veya gövdede bulunan ünlüler dikkate alınarak bir uyum içerisinde eklenir. Arapçada ise sözel dilde uyum söz konusuyken kelime eklerinde değişme olmayabilir.

Arapçada söz dizimi, özne-fiil-nesne şeklindeyken, Türkçede genel olarak yargı bildiren kelime sonda kullanılır. Ayrıca Arapçada kelimeler müennes ve müzekker olarak ayrılırken bu durum Türkçede yoktur. Köken, yapı, söz dizimi, harf, yazım, harflerin seslendirilişi gibi birçok yönden farklılık arz eden iki dil Türkçe ve Arapça, bu dili öğrenen ve öğretenler için de bazı güçlükleri ortaya çıkarmaktadır. Anadili Arapça olan öğrencilerin Türkçe öğrenmede somut belge olması bakımından yazılı anlatımlarının incelenmesi ve hem dil özellikleri bakımından hem genel özellikler bakımından karşılaştıkları güçlükleri belirmek ve bunlara uygun yaklaşım, yöntem, teknik, materyal belirlemek önem arz etmektedir.

3.6. TÜRKÇE DİL BİLGİSİ KAVRAMLARI

Türkçe dil bilgisi kavramları beş başlıkta sınıflandırılmıştır. Ses bilgisi, biçim bilgisi, söz dizimi, anlam bilgisi ve yazım kuralları ve noktalama işaretledir.

3.6.1. Ses Bilgisi

"Ses bilgisi, dilin her düzleminde görülen seslerin yapıları, ses kuralları kadar, bu seslerdeki değişmeleri de inceler. Ses bilgisi, hem biçim bilgisiyle hem de cümle bilgisiyle ilişkilidir; çünkü sözlerde görülen biçim bilgilik ve söz dizimlik özellik ve değişiklikler, sözlerin ses yapılarıyla doğrudan ilişki içindedir" (Karaağaç, 2013d, s. 17). "Ses, genelde herhangi bir nesnenin, özelde ise insan konuşma organının yaptığı hareketler sonucunda oluşan titreşimlerin işitme organımız üzerinde meydana getirdiği etkiye denir" (Güneş, 1999, s. 43). "Konuşma seslerini özellikleri, türleri, sözcüklerdeki sıralanışları, görevleri ve uğradıkları değişmeler açısından araştıran, sınıflandıran ve herhangi bir kurama dayalı olmayan, genellikle fiziksel yönleri ağır basan dilbilgisi dalına ses bilgisi (fonetik) adı verilir" (Eker, 2005, s. 249). Atabey'e göre "harf" ile "ses" kavramları birbirine karıştırılmıştır. Harflerle diller arasında herhangi bir bağ yoktur. Harfler sadece işarettir. Harfler dilde değil alfabede bulunur (Atabey, 2011, s. 136). Konuşmaya yarayan sesler, iyi kötü, birer şekilde saptanmıştır. Her sesin yazıdaki şekline **harf**, bir dildeki harflerin bütününe **alfabe** denir (Gencan, 2001, s. 53).

3.6.2. Biçim Bilgisi

"Bir dilin biçim birimlerini araştıran dil çalışmaları, biçim bilgisi çalışmalarıdır. Biçim bilgisi, bir dildeki asıl ve bağlı biçim birimlerini, bunların kullanım yollarını, bağlı biçim birimlerinin anlam ve görevlerini, dilin türetme ve çekim özelliklerini ve biçimle ilgili öteki konuları inceleyen bir dil bilgisi dalıdır" (Karaağaç, 2013b, s. 191). "Yapısal dilbilgisinde biçimbirim bir deyiş ya da anlatımdaki söze dönüşmüş, bireyselleşmiş en küçük anlamlı birimin taşıyıcısıdır. En küçük birim oluşu daha çok bölünemeyeceği anlamına gelir" (Adalı, 2004, s. 13). "İfade edeceği ilgiye göre kelimenin uğradığı biçim

değişmesi kelimenin, ad çekimi ve fiil çekimi de dahil, hakim anlamıyla kiplenmesi, yeni kalıplara, biçimlere dökülmesi demektir" (Deny, 2012, s. 93).

3.6.3. Söz Dizimi

"Dil kullanımı, sözlük ve söz diziminden oluşur. Bu iki olgu, 'dil' dediğimiz bir bütünün iç içe geçmiş iki eksenidir. Sözlük, geçmişin; söz dizimi ise, şimdinin ve geleceğin dilidir. Bir başka ifadeyle, sözlük, dilin geçmişteki; söz dizimi ise, şimdi ve gelecekteki eksenidir (Karaağaç, 2012, s. 17)". "Bir dildeki kelimelerin bir grup veya cümle oluşturacak biçimde bir araya gelmelerinin kuralları, bu grupların cümle içindeki görevleri, kelimelerin birileriyle olan ilişkileri, sıralanışları ve cümle yapıları söz dizimi (syntax) konusu içinde ele alınıp incelenir (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 13)." "Sözcükler anlam ilişkileri kurarak birbirlerine bağlanırlar. Tümcenin yapısı ve çözümlenmesi için, öncelikle öğelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bilindiği gibi Türkçenin sözdiziminde tek sözcüklü yalın tümcelerden başlayarak değişik ve karmaşık yapıya sahip anlatım yollarının bulunması, tümce türlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır" (Atabay, Özel, & Çam, 2003, s. 14)."

3.6.4. Anlam Bilgisi

"Beş duyu organıyla gerçekler dünyası olan doğadan edinilen algıların, dil yoluyla da saymacalardan oluşan yapay bir dünya olan dil ve düşünce dünyasından alınan bilgilerin kişinin önceki bilgileri ışığında yorulanmış biçimine anlam denir" (Karaağaç, 2013a, s. 13). "Ses bilimi dilin dış yönüne, dil seslerine yöneldiğini, anlam bilimin ise dilin düşünce yanıyla, sesle düşünce arasındaki ilişkilerle ilgilendiği söylenebilir" (Aksan, 2000, s. 28).

3.6.5. Yazım Kuralları ve Noktalama Bilgisi

Yazı dilinin belirli sistem ve ilkeleri bulunmaktadır. "Duygu ve düşünceleri daha açık ifade etmek, cümlenin yapısı ve duraklama noktalarını belirlemek, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, sözün vurgu ve ton gibi özelliklerini belirlemek üzere noktalama işaretleri kullanılır" (Akalın & başk., 2012, s. 27).

4. TÜRKÇE ÖĞRENEN ÜRDÜNLÜ ÖĞRENCİLERİN YAZILI ANLATIMLARINDA KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ürdünlü öğrencilere ait 48 yazılı anlatım kâğıdında "Ses Bilgisi, Biçim Bilgisi, Söz Dizimii, Anlam Bilgisi ve Yazım ve Noktalama Bilgisi" olmak üzere beş başlık altında öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler belirlenerek yaptıkları yanlışlar kategorize edilmeye çalışılmıştır.

4.1. VERİLERİN TOPLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Yabancı dil olarak Türkçeyi Ürdün'de öğrenen Arap asıllı öğrencilerin yazma becerisinde yazdığı kompozisyonlar ışığında karşılaştıkları güçlükleri ortaya çıkarmayı hedefleyen bu çalışma, betimsel bir niteliktedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 2010, s. 77).

Öğrencilerin yazma çalışmalarından elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile toplanacaktır. Yanlışlar belirlendikten sonra öğrencilerin hangi konuda daha sık yanlış yapmış olduğunu belirlenerek grafikleştirilecektir. Toplanan veriler yanlış çözümlemesi yaklaşımına göre değerlendirilecektir.

Bu çalışmanın evrenini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ürdünlü öğrenciler oluşturmaktadır. Fakat bu grubun tamamına ulaşılamayacağından araştırma için bir çalışma grubu seçilmiştir. Buna göre bu çalışmanın örneklemi için çalışmaya 2013-2014 yılları arasında Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde A2 düzeyindeki Türkçe öğrenen 48 Ürdünlü öğrenci dâhil edilmiştir. Bu öğrencilerin kur bitirme sınavlarındaki yazılı anlatım kâğıtları dijital ortama aktarılarak öğrencilerin yazma becerisindeki karşılaştıkları güçlükler belirlenmek istenmiştir. A2 düzeyindeki öğrencilerin, AOÇM'ye göre yazılı anlatım becerisinin kazanımlarının somut bir şekilde görüldüğü bölüm olması, bu düzeyde karşılaşılan güçlüklerin daha ileriki düzeylere geçmeden düzeltilebilmesi

amacıyla tercih edilmiştir. Daha ilk aşamalarda karşılaşılan zorlukların belirlenmesi dil öğrenimini daha etkin kılması bakımından önemli olacağı düşünülmektedir.

Çalışmaya dâhil olan öğrencilerin cinsiyet dağılımı şu şekildedir:

Tablo 4:Ögrencilerin Cinsiyet Dağılımları

Cinsiyet	**N**	**%**	**Toplam**
Kadın	41	%85,4	%85,4
Erkek	7	%14,6	%14,6
Toplam	48	%100	%100

Tablo 2'den anlaşıldığı gibi A2 düzeyinde çalışmaya katılan 48 kişiden 41'i kadın, 7'si erkek öğrencilerdir. Yüzdelik oran kadınlarda %85,4 iken erkeklerde %14,6'dır.

Tablo 5:Öğrencilerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

Yaş grubu	**N**	**%**	**Toplam**
15-29	36	%75	%75
30+	16	%25	%25
Toplam	48	%100	%100

Tablodan görüldüğü gibi araştırmaya katılanların yaş grubu hakkında bilgi verilmiştir. Buna göre çalışma grubuna dâhil olan öğrencilerin %75'inin (35 kişi) yaşları 15 ile 29 yaş arasında, %30'unun (16 kişi) yaşları 30 ve üzerindedir.

Araştırma 2013-2014 yılları arasında okutmanlık görevinde bulunduğum Amman Yunus Emre Enstitüsünde yapılmıştır. A2 düzeyindeki 48 öğrencinin kur bitirme sınavlarında yazma becerisinin ölçülmesi için yazdıkları yazılı anlatımları araştırmanın verileri olarak kullanılmıştır. Bu kompozisyon kâğıtları taranarak dijital ortama aktarılmıştır. Bu kâğıtlar yanlış çözümleme yöntemine göre incelenmiştir. Yanlış çözümlemesinde kullanılacak yöntemi ise Sridhar (1972: 268) adım adım şöyle sıralar:

- Verilerin toplanması
- Yanlışların belirlenmesi
- Yanlış türlerinin sınıflandırılması
- Yanlış türlerinin göreceli sıklık tablosu
- Amaç dildeki zorluk alanlarının belirlenmesi
- İyileştirme çalışmaları (iyileştirici dersler, araçlar, vb.) (Büyükikiz & Hasırcı, 2013, s. 55).

Yanlış çözümlemesi, öğrencilerin yaptıkları yanlışların gözlenmesi ve belli bir sisteme göre sınıflandırılıp analiz edilmesidir. Yanlış çözümlemesi, öğretmenin öğretim tekniğini

ve öğretim materyallerini gözden geçirmesi, öğretme sürecini değerlendirmesi ve öğretim programının yeniden düzenlenmesi konusunda yol göstericidir (Bölükbaş, 2011, s. 1359). Yanlışların nasıl düzeltileceği konusuyla ilgili olarak ise James (1998) üç ilkeden bahseder. Bunlardan ilki yanlış düzeltme, öğrencilerin anlatım becerisini artırmalıdır. İkincisi Bu düzeltmeler yapılırken öğrencinin duyuşsal özelliklerine dikkat edilmelidir. Ve son olarak ise düzeltmeler, öğrencilerin gözünü korkutacak şekilde yapılmamalıdır (Şahin E. Y., 2013, s. 436).

4.2. SES BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtlarında yapmış oldukları yanlışları incelemeye "Ses Bilgisi" bölümü ile başlanmıştır. Ses Bilgisi bölümü dört alt başlık altında kategorilere ayrılmıştır. Bunlar; "Ünlü Uyumu, Ünlü Harflerin Karıştırılması, Kelimedeki Yazım Yanlışları ve Ses Olayları"dır.

Şekil 4: Ses Bilgisi Yanlış Oranı

Ses Bilgisi alanında 48 öğrencinin yazılı anlatım kâğıtlarında 888 yanlış sayısı olarak tespit edilmiştir. Grafikte de görüldüğü gibi ünlü uyumunda % 46,4 (412), ses olaylarında % 2,13 (19), ünlü harflerin karıştırılması % 28,72 (255), kelimedeki yazımında (eksik, fazla ve yanlış harf yazımı ve diğer dillerin etkisinden kaynaklanan yanlışlar) % 22,75 (202) yanlış tespit edilmiştir.

4.2.1. Ünlü Uyumları

"Oluşumları sırasında belirli bir engele takılmadan, zorluğa uğramadan çıkan seslere ünlü (vokal) adı verilir" (Eker, 2005, s. 265). Ünlüler, ağzımızın değişik şekiller alması sonucunda bazı değişikliklere uğrar. Bu nedenle ünlüler de kendi aralarında çeşitli özellikler gösterir (Hengirmen, 2005, s. 56). Ünlü uyumları Türkçenin tipik özellikleri arasındadır. Temel dilbilim kitaplarında Türkçe çoğu zaman bu özelliği ile yer alır. Ünlü uyumunun Türkçede iki türü vardır: Önlük-artlık uyumu ve düzlük-yuvarlaklık uyumu (Demir & Yılmaz, 2005, s. 160).

Türkçe ünlü sesler bakımından en zengin dillerdendir. Bu sesler; a, e, ı, i, u, ü, o, ö. Fakat Arapça ile Türkçenin özelliklerinin anlatıldığı bölümde de değinildiği gibi Arapçada bulunan ünlü sesler ile Türkçede bulunan ünlü sesler farklılık göstermektedir. Bu da öğrencilerin sesli harfleri kullanımında, uyumdaki harflerin kullanımında, kelime kökünde veya gövdede ve de eklerde sıklıkla öğrencilerin yanlış yaptıkları gözlenmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında ünlü uyumları hem kelimeye getirdikleri ekleri hem de kelimedeki harflerin uyumunu inceleyerek elde edilmiştir. Ünlü uyumu için öğrencilerin en çok yaptıkları yanlışlar belirlenmiştir. Kalınlık incelik ve düzlük yuvarlaklık bakımından kelime ve kelimeye getirilen ekler incelenerek toplamda ünlü uyumunda 412 yanlış tespit edilmiştir. Kalınlık incelik uyumundan % 72,8 (300), düzlük yuvarlaklık uyumundan %27,2 (112) yanlış yapıldığı tespit edilmiştir.

4.2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumu veya art-ön ünlü uyumu, Türkçedeki ünlü seslerin çıkış yerlerine göre sınıflandırılması ve her zaman bu kural ile eklerin bağlanabilme özelliğidir. Dilin ön tarafının kabararak ön damakla aradaki açıklığı daraltması sonucu oluşan ünlülere ön damak ünlüsü veya kısaca *ön ünlü* denir (Demir & Yılmaz, 2005, s. 153). Ön damak ünlüsü, ön ünlü veya ince ünlü diye adlandırılan ünlüler şunlardır; e, i, ö, ü. Dilin arka tarafının kabararak, yumuşak damakla arasındaki mesafeyi daraltması sonucu oluşan ünlülerse art damak ünlüsü veya *art ünlü* olarak adlandırılır (Demir & Yılmaz, 2005, s. 153). Bu harfler; a, ı, o, u'dur. Bir, veya birden fazla heceli kelimelere gelen eklerin sesleri de bu bir heceli kelimenin seslisine, veya birden fazla heceli kelimenin son hecesi

seslisine göre dil ve dudak benzeşmelerine tabi olurlar. Birbirine benzeyen izleyen ekler arasında da aynı kural hüküm sürer (Banguoğlu, 1979, s. 47).

Öğrencilerin bu kısımda yapmış oldukları yanlışlar şu şekildedir;

a >e

- "Babam **arkadaşlarıyle** çok oyunları oyunarmış." (Ö8)
  Babam arkadaşlarıyla çok oyun oynarmış.
- "Bugün akşam ailem salonunda toplantıyı edip planın **detayler**…" (Ö21)
  Bugün akşam aile salonunda toplantı edeceğiz ve planın detaylarını konuşacağız.
- "çünkü çok **rahet** ve çok hızlı gideceksınız" (Ö40)
  Çünkü çok rahat ve hızlı gideceksiniz.

e >a

- "...hayat **çeçen'da** çok kolay…" (Ö40)
  …hayat Çeçen'de çok kolay

ı >i

- "benim Kültürümden ferkli, ınsanlar ve ınsan **toplulukleri** tanımak…" (Ö14)
  Benim kültürümden farklı insanları ve toplulukları tanımak…
- "…benim babam ve **arkadaşisi**…" (Ö31)
  …benim babam ve arkadaşı…
- "Arap Dünyası gelişecek ve **dünya'nin** çok önemli biri olacak." (Ö34)
  Arap Dünyası gelişecek ve dünyanın en önemli ülkelerinden olacak.
- "Bu yüzden **planim** şahane." (Ö43)
  Bu yüzden planım şahane.
- "…her şay **vardi."** (Ö48)
  …her şey vardı.

u >ü

- "…ama lokantanın adı şimdi **ünüttüm.**" (Ö3)
  Ama lokantanın adını şimdi unuttum.

ü >u

- "Son iki aydı çok **meşgüldum** ve çalıştım için yorgunum." (Ö25)
  Son iki aydır çok meşguldüm ve çalıştığım için yorgundum.

Kalınlık-incelik uyumu kelimeye gelen ekler bazında incelendiğinde neredeyse bütün öğrencilerin yazılı anlatımlarında bu konudan kaynaklanan yanlışların diğer yanlışlara bakıldığında fazla olduğu görülmektedir. Bunun başlıca nedenlerinden birisi Türkçede bulunan sesli harflerin Arapçadan fazla olması ve bu harflerin de birbirleriyle uyum içinde eklenmesidir. Hem ünlülerin sayısına ve kullanımına hâkim olabilme hem de uygun görevdeki eklerin seçilmesine rağmen bu ekin uyum kısmında öğrencilerin zorlandıkları görülmektedir.

4.2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu kelimenin ilk hecesinde düz bir ünlü varsa, sonraki hecelerde de düz, yuvarlak ünlü varsa sonraki hecelerde de dar-yuvarlak veya düz- geniş ünlülerin kullanılması şeklinde ortaya çıkar (Demir & Yılmaz, 2005, s. 161).
Öğrencilerin ünlü harflerin düzlük-yuvarlaklık uyumunda yaptıkları yanlışlar şu şekildedir;

a >ı

- "Bu nedenle bu **siyahıtı** karar verdım." (Ö24)
  Bu nedenle bu seyahate karar verdim.

e >i

- "Mekka'ya **gidirim"** (Ö19)
  Mekka'ya giderim.
- "Zamanım kalırsa yüzmeye ve **güneşlenmiye gidicağım**." (Ö25)
  Zamanım kalırsa yüzmeye ve güneşlenmeye gideceğim.
- "… çok **seveyor.**" (Ö7)
  …çok seviyor.
- **"Gezdekten** sonra, **şihrinde** güzel lokantada kebap ve tavuk yiyebilir." (Ö48)
  Gezdikten sonra, şehirde güzel bir lokantada kebap ve tavuk yiyebilir.

u >ı

- "…sonra bır çocuklar **kalkuyordu**." (Ö31)
  … sonra çocuklar kalkıyordu.
- "… sehir **oldı.**" (Ö48)
  …şehir oldu.

ü >ı

- “Ben her gün **düşünıyorum.**” (Ö40)
  Ben her gün düşünüyorum.

Düzlük-yuvarlaklık uyumunda karşılaşılan yanlışlar kalınlık incelik uyumunda karşılaşılan yanlışlardan daha az olduğu ancak yine de fazla oldukları görülmektedir. Genellikle “o ve ö” harfleri öğrencilerin karşısına geldiğinde bu harflerin sonrasında ve öncesinde hangi ekin uygun olacağına dair kullanımında yanlış yapıldığı görülmektedir. Bunda Arapçada bu harflerin olmaması ve böyle bir uyumun tam özümsenememesi olabilmektedir.

4.2.2. Ses Olayları

“Ses olayını, bir kelime içerisinde yer alan seslerin birbirini etkilemesi sonucunda o kelimenin yapısında meydana gelen değişim süreci olarak görebiliriz” (Güneş, 1999, s. 50). Ses bilgisi bölümünde incelenen ses olaylarında toplamda % 2,13 (19) yanlış oranı ile öğrencilerin en az yanlış yaptıkları bölüm olduğu görülmektedir. Ses olaylarında yanlış bulunan başlıklar şunlardır; ünlü daralması, ünlü düşmesi, ünsüz yumuşaması ve ünsüz benzeşmesi.

4.2.2.1. Ünlü Daralması

Ünlü daralması, art arda gelen benzer değerdeki hecelerden birinin düşmesi olayıdır (Güneş, 1999, s. 52). Ünlü daralmasında yapılan yanlış daha çok dilbilgisi kuralını uygulayamamaktan kaynaklanan yanlışlardır.

- “örneğin: müzik dinleyor, sapor yapıyor, kitap okuyor.” (Ö40)
  Örneğin, müzik dinliyor, spor yapıyor, kitap okuyor.

Öğrencinin hızlı yazmasından, fiili olduğu gibi kullanmasından, buradaki grameri uygulamayı unutmasından kaynaklanmış olabilmektedir.

4.2.2.2. Ünlü Düşmesi

"Ünlü düşmesi, sözcüklere çekim ve yapım eklerinin gelmesi ve birleşik sözcüklerin yapımı sırasında bir ünlünün kaybolmasına denir" (Hengirmen, 2005, s. 74). Ünlü düşmesinde ise şu şekilde yanlışlar görülmektedir;

- "...insanlar **akılı**…" (Ö16)
  …insanların aklı…
- "…**Vakitinde**…" (Ö17)
  …vaktinde…
- "…tatil **izini**…" (Ö19)
  …tatil izni
- "…oyunları **oyunarmış.**" (Ö8)
  … oyunları oynarmış.

Ünlü düşmesi A1 düzeyinde öğrenilen, A2 düzeyinde öğrencilerin en az yanlış yaptıkları konulardan bir tanesidir. Burada da öğrencilerin yazdığı kompozisyon kâğıtlarında az da olsa bu yanlışla karşılaşılmaktadır. Ünlü düşmesi ses olayında kelimelerin değişmesi, eklenen ek ile tekrardan şekillenmesi bazı öğrenciler tarafından öğrenilmesinde veya öğrenilen bilginin uygulanmasında sıkıntı yaşandığı görülmektedir.

4.2.2.3. Ünsüz Yumuşaması

"Kelime sonunda ünsüz şekilleriyle bulunan patlamalı katı sesdeşler, yani **p ç t k** sesleri kelimeye sesliyle başlayan bir ek gelip iki sesli arasında, veya bir sesliyle bir bolünlü arasında kaldıklarında bu seslerin etkisiyle birçok kelimelerde ünlü şekillerine, **b c d g** seslerine dönerler" (Banguoğlu, 1979, s. 49). Bir kelimenin sert ünsüz harflerden p, ç, t, k ile son harfinin bittiğinde ve ünlü ile başlayan bir ek aldığında b, c, d, g, ğ'ye dönüşmesine ünsüz yumuşaması denir. Ünsüz yumuşaması bu bölümde en fazla yanlış yapılan bölümdür. Bu yanlışlar şöyledir;

- "Bu yaz yunanistan'a ailemle **gideceyiz.**" (Ö9)
  Bu yaz Yunanistan'a ailemle gideceğiz.

- “Her zaman bilgisayar kullanacaklar, öyle ki sokaka gitmeyecekler ve dışarıda oynamayacaklar.” (Ö36)
  Her zaman bilgisayar kullanacaklar, öyle ki sokağa gitmeyecekler ve dışarıda oynamayacaklar.
- “İnsanların fiziki farklı.” (Ö39)
  İnsanların fiziği farklı.

Öğrencilerin incelenen yazılı anlatımlarındaki örneklere göre öğrencilerin ünsüz yumuşama konusunda daha çok k-g/ğ değişimi konusunda yanlış yaptıkları görülmektedir.

4.2.2.4. Ünsüz Benzeşmesi

“Benzeşme (assimilation), bir sözlükteki seslerin; oluşum noktası, nitelik ve/veya nicelik bakımından birbirine benzemesidir” (Eker, 2005, s. 308). Ünsüz benzeşmesinde ise yanlışlar şu şekildedir;

- “Bir yıllar, yaz evi, ya da **yat’da** tatil boyu gecirecağız,” (Ö24)
  Bu yıl yaz evi veya yatta tüm tatili geçireceğiz.
- “Bir gün benim babam oturdularla ve **konuşdularla**” (Ö33)
  Bir gün babamla oturduk ve konuştuk.

4.2.3. Ünlü Harflerin Karıştırılması

Türkçe, Arapça ile karşılaştırıldığında sesli harf bakımından daha zengin bir dildir. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için sesli harflerin kullanımı ve eklerin kelime ile uyumu en çok karıştırılan ve öğrencilerin zorlandıkları konular olarak görülmektedir. Özellikle Ürdünlü öğrenciler gibi Arap asıllı olup Arapça ana dili olanlar da durum daha güç duruma gelebilmektedir. Çünkü Türkçe, Arapçadan daha fazla ünlü sese sahip ve bazı sesler de Arapçada bulunmamaktadır.

4.2.3.1. "e, a" Seslerinin Karıştırılması

Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatımlarında karşılaşılan güçlüklerden birisi kelime içinde "e/a" harflerinin karıştırılmasıdır. Bu örnekler şu şekilde sıralanabilir;

a >e

- **"ziyeret etmek"** (Ö28) > ziyaret etmek
- "Ürdün'de en iyi ayı s**eyahet** için Temmuzdur" (Ö1)
  Ürdün'de seyahat için en iyi ay temmuzdur.
- "Babam **arkadaşlarıyle** çok oyunları oyunarmış." (Ö8)
  Babam arkadaşlarıyla çok oyun oynarmış.

e >a

- **"aserleri"** (Ö3) > eserleri
- "İnsanların fiziki farklı. **balkı** daha uzun boylu olacaklar, **balki** de ten renkleri farklı." (Ö39) > …belki…
- "be nedenle **ziyarat** ediyoruz ve sohpet ediyoruz" (Ö41)
  Bu nedenle ziyaret ediyoruz ve sohbet ediyoruz.

Kelimenin içinde hem e hem a harfleri varsa bunların hangisinin kelimede önce veya sonra geldiğini yazmada öğrencilerin zorlandıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte bazı öğrencilerin ünlü uyumundaki kuralı aşırı kurallaştırma yaparak kelimin aslını unutup kelimedeki ünlülerin hepsini inceleştirme veya kalınlaştırma eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.2.3.2. "ı, i" Seslerinin Karıştırılması

I-i seslerinin yazımında Ürdünlü öğrencilerin en fazla yanlış yaptığı bölümlerden biri olduğu görülmektedir. Öğrencilerin yaptıkları yanlışlar şöyledir;

ı >i

- "…çok **akili** insanlar vartu" (Ö7)
  …çok akıllı insanlar vardı.
- "Bu yaz tatili **yurtdişi** planlar var," (Ö26)
  Bu yaz tatili için yurtdışı planlarımız var.

- “Mümkün araba çok **hizli** sürecek.” (Ö36)
  Arabayı çok hızlı sürmek mümkün olacak.
- “Türkiyadey’ken beş **yil** okuduğum okula gidecem ve **arkadaşlarimla** buluşacağız.” (Ö43)
  Türkiye’deyken beş yıl okuduğum okula gideceğim ve arkadaşlarımla buluşacağız

i >ı

- **“Harıka** mı harka…” (Ö3)
  Harika mı harika…
- “Türkiyenin **harıtası** almak gerekiyor.” (Ö28)
  Türkiye’nin haritasını almak gerekiyor.
- “İnsanlar cahil ve **fakır** olacak.” (Ö39)
  İnsanlar cahil ve fakir olacak.

I ve i sesleri öğrenciler tarafından en çok karıştırılan konulardan olduğu görülmektedir. Bunda ı sesini ilk defa öğrenmelerinin etkisi olmaktadır. İngilizcenin etkisiyle ı harfini gerek el alışkanlığından gerek kelimenin ilk halini unutmalarından kaynaklanarak ı harfleri çoğunlukla i harfine dönmektedir. Ayrıca ünlü uyumuna dikkat etmek isteyen öğrenci bazen kuralı aşırı uygulayarak kelimede bulunan ı ve i harflerini kelimedeki diğer ünlü seslere göre inceleştirme ve kalınlaştırma yapmaktadır.

4.2.3.3. “e, i” Seslerinin Karıştırılması

E ile i harflerinin karıştırılması öğrenciler tarafından en çok yapılan yanlışalar arasındadır. Kelimede bulunan e veya i harfleri birbirlerinin yerine yazılmaktadır. Bu yanlışlar şu şekildedir;

e > i

- “roma muzesini ziyaret **edibilirsiniz.**” (Ö1)
  Roma müzesini ziyaret edebilirsiniz.
- “…**biraber** oynarlardı. ” (Ö33) > …beraber oynarlardı.
- “…çoraplar top olurmuş, sonra **eki** takım varmış, ” (Ö35)
  …çoraplar top olurmuş, sonra iki takım varmış,

- "Bana göre gelecek yaz tatilinda çok **iyleneceğiz.** " (Ö44)
  Bana göre gelecek yaz tatilinde çok eğleneceğiz.

i > e

- "çünkü çok Feydeler vardır, Stresten uzaklaştırmak ve **yine** bir yeri gezip **yine** Kültürü öğremek vardır. " (Ö26)
  Çünkü çok faydası vardır; stresten uzaklaşmak ve yeni yerler gezip yeni kültürler öğrenmek gibi.
- "…**zeyaret** edeceğiz. " (Ö28) > …ziyaret edeceğiz.
- "…Şimdi **belmiyorum.**" (Ö40) > …bilmiyorum
- "Kaç saat **getmek** istiyorsun?" (Ö45)
  Kaç saat gitmek istiyorsun?

Öğrencinin genellikle i sesini tanıdığı ve dil aktarımı yanlışsı olarak İngilizcedeki e harfinin ses karşılığının i olması ve Türkçe yazarken de sesi öğrenmesi ama bu sesi İngilizcedeki harf ile karıştırmasından kaynaklı yanlışlar olduğu görülmektedir. Bazen de kelimeye eklenen eklerin etkisiyle öğrenci e harfini i harfine dönüştürmektedir.

4.2.3.4. "u, ü, o, ö" Seslerinin Karıştırılması

Ürdünlü öğrencilerin anadili Arapçadır. Arapçada u, ü, o ve ö sesleri tek bir harf ile gösterilmektedir. Bu da öğrencilerin bu harfler arasındaki farkı görebilmesini zorlaştırmakta ve yanlış yapmalarına neden olabilmektedir. Öğrencilerin bu dört ünlü harfi birbirinin yerine kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir.

u >ü

- "…ama lokantanın adı şimdi **ünüttüm.** " (Ö3)
  …ama lokantanın adını şimdi unuttum.
- **"Çocüklar**" (Ö48) > çocuklar

ü >u

- **"Yuz** yil sonra insanlar eti yermeyecekler. " (Ö15)
  Yüz yıl sonra insanlar et yemeyecekler.

o > ö

- "**Öğlüm**" (Ö9) > oğlum
- "...**örman** var ve çok farklı nehirler var. " (Ö40)

…orman var ve çok farklı nehirler var.

ü > o

- "Ulaşım araçları çok kolay, Taksi, **ötübüs**, dolmiş her zaman bulanebilirsin." (Ö46)

  Ulaşım araçlarını, taksi, otobüs, dolmuş vb. her zaman çok kolay bulabilirsin.

ö >ü

- "Akaba güney **yün** vardir; " (Ö44) > Akabe güney yöndedir.

4.2.4. Kelimedeki Yazım Yanlışları

Türkçe kelimeleri yazmada öğrencilerin bazı kelimeyi veya eki yazarken eksik harf veya fazla harf yazdığını veya yanlış harfler ile yazdığı görülmektedir. Bu yanlış yazımlarda belli bir sistematik yanlış olmadığı görülüp her sesten veya gramerden yanlışların yapıldığı tespit edilmiştir. Bu öğrencilerin yazma kaygısından, sınav esnasında birçok kuralı bir araya getirebilmenin güçlüğünden, öğrencinin eksik ve yanlış öğrenmesinden, ihmal, dikkatsizlik veya unutkanlığından kaynaklanabilmektedir. Bu yanlışlar şu şekildedir sıralanmıştır;

4.2.4.1. Eksik Harf Kullanımı

Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatımlarında sözcükleri yazarken bazı harfleri eksik yazdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında karşımıza çıkan yanlışları şu şekildedir;

- **"duyduğma** göre" (Ö2) > duyduğuma göre
- **"hayatni**" (Ö9) > hayatını
- "Çin Kültürü **benimkiden** çok **farkı.** " (Ö12)

  Çin kültürü benimkinden (benim ülkemin kültüründen) çok farklı.
- **"yemeklerni**" (Ö14) > yemeklerini
- **"Zun** zamandır tatıle çıkmayı **düşünyorum**." (Ö25)

  Uzun zamandır tatile çıkmayı düşünüyorum.
- "Çünkü şimdi çok insanlar **sigra** içiyorlar. " (Ö37)

  Çünkü şimdi çok insanlar sigara içiyorlar.

- "…çok **mutluduk.** " (Ö33) > …çok mutluyduk."
- "Dünya'nın en güzel **ülklerinden** olacak. " (Ö34) > …ülkelerinden…
- "Ürdün'de çok **aktiviler** yapabilir. " (Ö47) > aktiviteler

Arapçada ünlü harfleri göstermek durumunda olmayan öğrencilerin genel olarak ünlü harfleri eksik yazdıkları, bununla birlikte az da olsa ünsüz harflerin de eksikliği tespit edilmiştir. Ancak ünsüz harf eksikliğinin de kök veya gövdede olmayıp getirilen ek kısmında olduğu görülmüştür. Bu da öğrencilerin ek kök bağlantısını tam olarak kavrayamadığını gösterebilmektedir.

4.2.4.2. Fazla Harf Kullanımı

Kelime yazımında karşılaşılan bir diğer yanlış grubu kelimeye getirilen fazla harf yazımından kaynaklanan yanlışlardır. Öğrencilerin fazla harf yazımından kaynaklanan yanlışları şu şekildedir;

- "yüz **yıllarradan** buna kadar…" (Ö12)
  yüzyıllardan bu ana/şimdiye kadar…
  "Sahilde **dolaşlıp**…" (Ö20) > Sahilde dolaşıp…
- **"Yeğtmiyor**…" (Ö22) > yetmiyor
- "Ben ona **sorudum.** " (Ö33) > Ben ona sordum.
- "…insanlar daha çok **anlatıyacak**" (Ö38) > …insanlar daha çok anlatacak.
- **"pettra** gittiniz. " (Ö48) > Petra'ya gittiniz.

Ürdünlü öğrencilerin kelimeyi yazarken kelimenin kök veya gövdesinde bulunan harflere benzer bir harf ekledikleri veya kök veya gövdeye gelen eklerin kullanımında fazla harf kullanarak ekledikleri görülmüştür.

4.2.4.3. Yanlış Harf Kullanımı

Ürdünlü öğrencilerin kelimenin yazımında yanlış harf seçiminden kaynaklanan yanlışlar olduğu görülmüştür. Yanlış harf yazımına aşağıdaki örnekler verilebilir;

- "a***g***açalar" (Ö8) > ağaçlar
- "ya***nl***ız" (Ö10) > yalnız
- "bah***c***edelerden" (Ö15) > bahçelerden

- ***"C***ünkü" (Ö18) > Çünkü
- "çünkü hepimiz Farklı şeyleri i***ş***tidik" (Ö26)
  Çünkü hepimiz farklı şeyleri istedik.
- "bil***k***isiyar" (Ö31) > bilgisayar
- "Babam bana ceva***b***…" (Ö32) > Babam bana cevap…

Kelimenin yazımında yanlış seçilen harflerin ötümlü sesler ile ötümsüz sesler arasında olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin genellikle ötümsüz harflerin "p, ç, t, k" ile ötümlü harfler "b, c, d, g" yi karıştırmalarından kaynaklanan yanlışlar yaptıkları tespit edilmiştir.

4.2.4.4. Başka Dillerin Etkisi

Yabancı dil öğreniminde anadilindeki veya öğrencinin ana diline yakın derecede iyi bildiği ikinci dildeki özellikleri hedef dile yani yeni öğrendiği yabancı dile aktarması durumudur. Burada Arapça ve İngilizcenin daha fazla etkili olduğu söylenebilir. Bu örnekler şu şekildedir;

- "Bana göre yüz yıl sonra dünyada çok **salam** var" (Ö7)
  Salam, barış anlamındadır. Öğrenci tarafından Arapça kullanılmış.
- "**Russia**" (Ö9) > Rusya
- "**Soununda**" (Ö14) > Sonunda
- "**Milliyonlarca**" (Ö16) > Milyonlarca
- "**İnteresten**" (Ö18) > Enteresan
- "**Türkey'e**" (Ö23) > Türkiye'ye
- "**Camera**" (Ö36) > Kamera
- "**Türk cültürü**" (Ö37) > Türk Kültürü
- "**Inshallah**" (Ö39) > İnşallah
- "**train**" (Ö39) >Tren

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi öğrencilerin Türkçede olabilecek kelimeleri Arapça asılları ile kullandığı veya kelime yazımında Türkçe bir kelime yazdığını düşünse de kelime içindeki harflerde bildiği dillerin etkisi ile yanlış yazdıkları tespit edilmiştir. Türkçe "k" harfi yerine İngilizce "c" harfini, "ş" harfi yerine "sh" harfini, "y" harfi yerine "i" harfini yazmaları öğrencilerin hâlâ Türkçe öğrenmede anadilin veya ikinci dilin etkisi altında olduğunu gösterebilmektedir.

4.3. BİÇİM BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Çalışmada biçim bilgisi, kök veya gövdelere gelen ekler olarak incelenmiştir. Kelime kök yazım yanlışları ses bilgisi kısmında ele alınıp bu kısımda ek yanlışları üzerinde durulmuştur. Ek yanlışları iki başlık altında toplanarak yapım eki ve çekim eki yanlışları olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

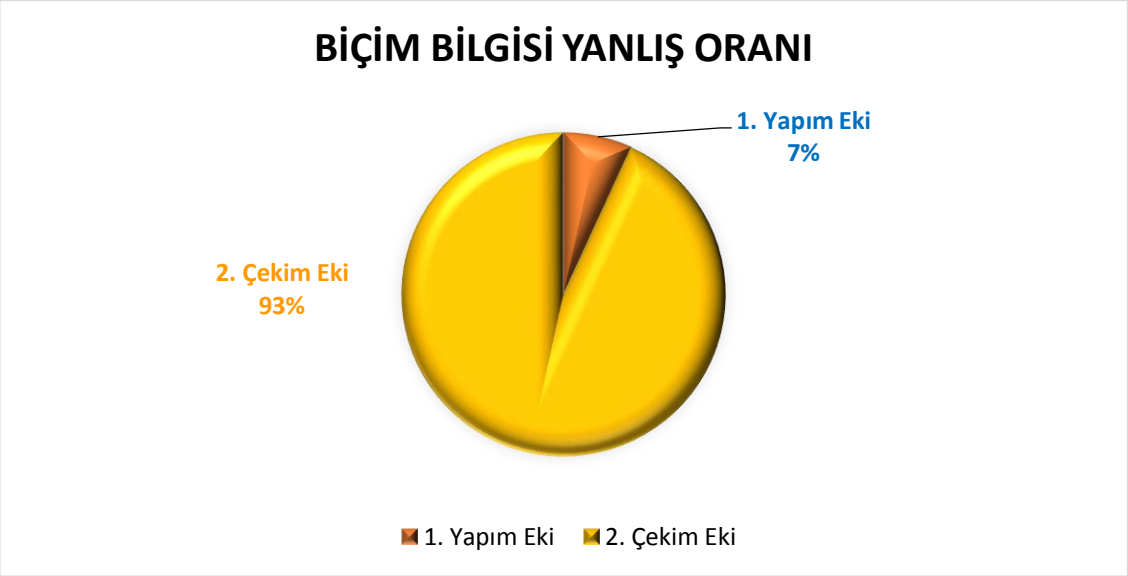

Şekil 5: Biçim Bilgisi Yanlış Oranı

Ürdünlü öğrencilerin kur bitirme sınavlarından elde edilen verilere göre biçim bilgisinden 278 yanlış sayısı tespit edilmiştir. Grafikte de görüldüğü gibi bu yanlışların % 6,83'ü (19) yapım ekini kullanımından kaynaklandığı ve % 93,17'sinin (259) çekim eki kullanımından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Yapım ekinde isimden isim türeten yapım ekinde daha fazla yanlış yapıldığı tespit edilirken çekim ekinde ad çekim eklerinin kullanımında en fazla yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yapmış oldukları yanlışlar kategorileştirilerek ekin eksikliğinden veya fazlalığından kaynaklı yanlışlar ve ekin gerek yazımında gerek kullanımında yapılan yanlışlıklar olarak üç kısıma ayrılarak incelenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin fazla ek kullanımından kaynaklanan yanlışları, eksik ek ve yanlış ek kullanımından kaynaklanan yanlışlarından daha azken, en fazla yanlışın ekin yanlış ek görevinde kullanılmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

4.3.1. Kökler

Anlamlı daha küçük parçalara ayrılamayan sözlere kök denir. Kök ve ek biçim bilgisi bölümünün iki ana başlığıdır. Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtları incelendiğinde fiil kökü yerine isim kökü, isim kökü yerine fiil kökü kullanımı gibi bir yanlışa da rastlanılmamıştır.

4.3.2. Ekler

Ek, getirildikleri asıl biçimbirimleri ile sesçe bütünleşmiş bağlı birimlere ek denir. Bağlı biçim birimlerinin kendilerinden önce veya sonra gelen, yani bağlı bulundukları asıl birimin ses yapısına uyum sağlamasıyla ortaya çıkarlar (Karaağaç, 2013b, s. 362). Eklerin bir bölümü kök ya da taban dediğimiz biçimlerden değişik anlamda sözcükler yapar, bir bölümü de yapısal ilişkileri düzeneler. Birinci tür eklere yapım ya da türetme eki, ikinci tür eklere de çekim eki denmektedir (Demircan, 2005, s. 95). Ürdünlü öğrencilerin yazmış oldukları metinler incelenirken yapmış oldukları ek yanlışları yapım eki ve çekim eki yanlışları olarak ikiye ayrılarak sınıflandırılmıştır.

4.3.2.1. Yapım Eki

Hengirmen (2005, s. 287) ve Demircan'a (2005, s. 95) göre yapım eki bir köke ya da gövdeye eklendiğinde o kelimeye yeni bir anlam yükleyen eklerdir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarından elde edilen verilere göre yapım eklerinin kullanımı çekim eki kullanımına göre daha az yanlış yapıldığı tespit edilmiştir.

4.3.2.1.1. İsimden İsim Yapım Eki

İsim kök veya gövdesine eklenen birimin bu isim yapısına yeni bir anlam katıp isim görevini de devam ettirmesi hususundaki görevli eke isimden isim yapım eki denilmektedir. Eklerin yapım eki olarak kullanımında en çok yanlış yapılan konunun isimden isim yapı eki kullanımı konusunda olduğu görülmektedir. İsimden isim yapım

eki kullanımının eksikliğinden kaynaklanan öğrenci yanlışlarına şu şekilde örnek verilebilir;

- "Çünkü **Elektrik** Robot olacaklar. " (Ö13) > çünkü elektrikli robotlar olacak.
- "Yani mümkün oyunlar indirmek zeka oyunları Gibi bu **faide** ediyor ve geliştiriyor." (Ö17)
  Yani zekâ oyunları gibi oyunları indirmek mümkün. Bu faydalı ve insanı geliştiriyor.
- "Dunya'nın **çeşit** bölgelerinde…" (Ö18) > çeşitli
- "İbadet etmek bana **sakın** ve huzür veriyor. " (Ö19) > sakinlik
- "Bu **değer** yolculuk hem de ilgınçtir. " (Ö24)
  Bu değerli yolculuk aynı zamanda ilginçtir.
- "Bu hayat çok zor ve çok **zarar** olacak." (Ö30) > zararlı
- "Araba geleceke günes **enerji** olacak çok renkler olacak. " (Ö34)
  Araba gelecekte güneş enerjili ve çok renkli olacak.
- "Ben Sınavımlar bittip tatil için hazıracağım çünkü çok **heycanım**." (Ö42)
  Ben sınavlarım bittikten sonra tatil için hazırlanacağım. Bu yüzden çok heyecanlıyım.

İsimden isim yapım ekinin gereksiz kullanımından kaynaklanan örnek ise şu şekilde verilebilir;

- "…**nemli** yok. " (Ö4) > …nem yok.

Öğrencilerin bu kuralı yanlış uyguladığı örnekler de şöyledir;

- "ama şimdi en son yıllarda çok **değiştirmek** oldu" (Ö17) > …değişiklik…
- "mesela tedavi almak için ve **dinli** seyahat Gibi bazı insanlar dinlenmek için gidiyorlar, " (Ö29)
  Mesela bazı insanlar tedavi olmak için, dinlenmek için ve dinî mekanları ziyaret için gidiyorlar.
- "yemek çok **lezttle** ve **çeşitle** Hatay mutfağı Ankara mutfağı döner, manti, iskender kabap ve patlican yemği, semit türk kahvesi ve türk çayı bütün insanlar çok seviyor." (Ö37) > …lezzetli ve çeşitli…
- "bu nedenle her sene bir hafta tatil ve **rahat yapmak** en az gerikiyor. " (Ö41)
  Bu nedenle her sene en az bir hafta tatil yapmak ve rahatlık gerekiyor.

Öğrencilerin isimden isim yapım eki kullanımında yaptıkları yanlış daha çok kuralı eksik uygulamalarından kaynaklandığı görülmektedir. Öğrencilerin bu ekin kullanılmasını tam olarak kavrayamadıkları, uygularken unuttukları veya tam olarak öğrenemedikleri söylenebilir. Yanlış uygulamasında ise bu ek yerine başka bir ek kullandığı, ekin yazımında yanlış yapmış oldukları saptanmıştır.

4.3.2.1.2. İsimden Fiil Yapım Eki

İsimden fiil yapım eki A2 düzeyinde ders olarak işlenmeyen bir B1 düzeyi konusudur. Öğrencilerin yaptığı yanlış kullanıma örnek şu şekilde verilebilir;

- "Çünkü stresten ve yorulden **uzaktırıyorum**. " (Ö19)
  Çünkü stresten ve yorgunluktan uzaklaşıyorum.

Öğrencinin dil öğreniminde dışarıdan etkilere maruz kaldığı, ailesi, diziler, müzikler vs. gibi, düşünülerek derste işlenmeyen yapıları da kullanma çabası oldukları tespit edilmiştir.

4.3.2.1.3. Fiilden Fiil Yapım Eki

Öğrencilerin bu bölümde yapmış oldukları yanlış, konuyu bilmemelerinden kaynaklanmaktadır. Çünkü bu bölüm A2 düzeyi konusu değildir. Derste bir dilbilgisi konusu olarak anlatılmasa da örneklerde bu kelimeler geçebilmektedir.

- "Payram tatili orada **geçereceğiz**." (Ö42) > Bayram tatilini orada geçireceğiz

4.3.2.1.4. Fiilden İsim Yapım Eki

Öğrencilerin bu bölümde kuralın eksik uygulamasından kaynaklanan yanlışların olduğu örneklerden biri şöyledir;

- "Çünkü stresten ve **yorulden** uzaktırıyorum." (Ö19)
  Çünkü stresten ve yorgunluktan uzaklaşıyorum.

4.3.2.2. Çekim Eki

Ad ve eylem çekimleri, onların var oluş biçimleridir. Sözleri, deyim ve atasözü gibi her türden kalıp birimleri, donuk birimler halinde yer aldıkları sözcüklerden alıp bir araya getirmeye çekim denir (Karaağaç, 2013c, s. 323). Çekim eklerinin kullanımı için isme gelen çekim ekleri ile fiile gelen çekim ekleri sınıflandırılmıştır. Öğrencilerin biçim bilgisi bölümünde çekim eki kullanımında yapım eki kullanımına göre daha fazla yanlış yaptıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte çekim eki kullanımın kendi içinde isim ve fiile gelen eklerin kullanımında karşımıza çıkan yanlışların oranının da farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğrenciler tarafından isim çekim eklerinde fiil çekim eklerinden daha fazla yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. İsim çekim eklerinden de en fazla ad durum eklerinden yanlış yapıldığı gözlenmiştir.

4.3.2.2.1. Yardımcı Ses

Yardımcı ses, ünlü ile biten kök veya gövdeye ünlü ile başlayan bir ek getirildiğinde veya ekin dil bilgisel yapısı bakımından aracı bir sese muhtaç olması bakımından getirilen eke yardımcı ses denilmektedir. Yardımcı sesi eksikliğinden kaynaklanan örnekler şöyledir;

- "…**yaşacak.** " (Ö7) >…yaşayacak.
- "Ama çok **lezzetlimiş.** " (Ö9) > lezzetliymiş
- "Canım Bezim Küçükkene göre çok **mutluduk** daha şimdiki Küçükken. " (Ö33)
  Canım biz küçükken çok mutluyduk.
- "Dünya'nın küresel ısınma olacak ve çok yüksek sıcaklık olacak ve kar **erecek.**" (Ö34)
  Dünya'da küresel ısınma olacak ve çok yüksek sıcaklık olacak ve kar eriyecek.
- "Ozel bir hayat **olmacak**. " (Ö36) > …olmayacak.
- "çünkü benim **geziyim** sadece 5 gün." (Ö41) > …gezim.
- "Neden başka bir şehir **gidmeceğiz**?" (Ö41) > …gitmeyeceğiz.
- "Çocukları oyun **oynabilir** ve ilgili öğrenibilir." (Ö47) > …oynayabilir…

Öğrencilerin yardımcısı sesi, kelime ile eklerin birleşmesi için gereksiz kullandığı da tespit edilmiştir. Yardımcı sesiz gereksiz kullanılmasına örnekler şöyledir;

- "annim söyle gelecek zamman insanlar daha çok **anlatıyacak** çünku hepsi üneverstidi **çaleşıyacak**." (Ö38) > anlatacak - çalışacak
- "Gelecek yaz **Yünanistan'ya** gitmek için planları yapacağız." (Ö20) …Yunanistan'a…
- **"Bodrumya**" (Ö22) > Bodrum'a
- "insanlar farklı dünyayı bulacak, **mars'ya** gidecek." (Ö32) > Mars'a
- "Pazartesi günü çocuklarla "Çocuk **Müzesi'ye**" gidibilir." (Ö47) > müzesine
- "Ben Sınavımlar bittip tatil için hazıracağım çünkü çok **heycanım**." (Ö42)
  Ben sınavlarım bittikten sonra tatil için hazırlanacağım. Bu yüzden çok heyecanlıyım.

Öğrencilerin yardımcı sesi kullanımında ekin eksik uygulamasından kaynaklanan yanlışların daha fazla yapıldığı görülmektedir. Burada öğrencinin kelimenin kökünü tam olarak ayırt edemediği ve gelen ekin tam olarak kavranamadığı tespit edilmiştir. Genellikle "-y" yardımcı sesinin kullanımından kaynaklanan yanlışlar olduğu tespit ediliştir. Ancak kelime kök veya gövdesinin ek eylem ile bağlanacağı noktada öğrencilerin bu eki kullanmaktansa kullanmamayı tercih ettikleri görülmüştür. Bazı öğrencilerde ise bu kuralın fazla uygulamasından yani yardımcı sese ihtiyaç olamadığı durumlarda dahi bu eki kullanmasından kaynaklanan yanlış tespit edilmiştir. Öğrenciler tarafından yardımcı ses, kelimelere eklenen ekleri yazarken unutulduğu, kelime ve ek arasında olması gereken yerde yazmayı uygulayamadığı, bu yüzden eki yazamadığı tespit edilmiştir.

4.3.2.2.2. Çokluk Eki

Aynı türden olan isim kök veya gövdelerin birden fazla olduğunu anlatmak için kullanılan eklere çokluk eki denilmektedir. Öğrencilerin yazılarında karşımıza çıkan çokluk ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Öğlüm Atina'da tarihini **yeri** görmek istiyor." (Ö9)
  Oğlum Atina'da tarihî yerleri görmek istiyor.

- “Çünkü Elektrik **Robot** olacaklar.” (Ö13) > çünkü elektrikli robotlar olacak.
- **“Tarihi yeri** görüp eski sokaklari yürüyüp” (Ö20) > Tarihî yerleri

Çokluk ekinin gereksiz kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- “ama inşalla **her insanlar** mutlu yaşayacak dünyada.” (Ö7) > …her insan…
- “Babam arkadaşlarıyle **çok oyunları** oyunarmış.” (Ö8) > …oyun…
- “Yeni **milliyonlarca insanlar** olacak” (Ö16) > Milyonlarca yeni insan olacak.
- **“Her insanların** tatili ihtiyaç ediyor” (Ö21) > Her insanın tatile ihtiyacı var.
- **“öteller** bulunmak iin her gün internette bakıyorum” (Ö22) > …otel bulmak için
- “Ama **çok bilgiler** var Yunanistan için internet öğrendim” (Ö24)
  Ama Yunanistan için çok bilgi var, internetten öğrendim
- **“Bir yıllar**, yaz evi, ya da yat’da tatil boyu gecirecağız,” (Ö24)
  Bu yıl yaz evi veya yatta tüm tatili geçireceğiz.
- “çünkü **çok Feydeler** vardır,” (Ö26) > Çünkü çok faydası vardır.
- **“8-10 günler** Türkiyde Kalacağız” (Ö28) > 8-10 gün Türkiye’de kalacağız.
- “sonra **bır çocuklar** kalkuyordu” (Ö31) > Sonra bir çocuk kalkıyordu.
- **“Doğalar** değişecek,” (Ö32) > Doğa değişecek.
- “Araba geleceke günes enerji olacak **çok renkler** olacak.” (Ö35)
  Araba gelecekte güneş enerjili ve çok renkli olacak.
- “ama lazim on Kişi beraber ve **yedi taşlar** beraber başka **yedi çoraplar** varmış,” (Ö35) > …yedi taş- yedi çorap…
- **“bunlar çoraplar** top olurmuş, sonra eki takım varmış,” (Ö35)
  Bu çoraplar /bunlar top olurmuş.
- **“sular sorunlar** çok önemli” (Ö35) > Su sorunları çok önemli.
- “Çünkü **her insanlar** bilgisayar kullanacak.” (Ö36)
  Çünkü her insan bilgisayar kullanacak.
- “çünkü şimdi **çok insanlar** sigra içiyorlar.” (Ö36)
  Çünkü şimdi çoğu insan sigara içiyor.
- “Türkiye’de **pek çok yerler tarihi** vardır ve güzel doğal görmek için, camiler, keseler sultan ayob camı ve büyük adalar gibi.” (Ö37)
  …pek çok tarihî yer/mekân…

- "tiyatro, opera **etkinlik çok insanlara** katlıdı." (Ö44)
  Tiyatro, opera gibi etkinliklere çok insan katıldı.

Öğrencilerin çokluk ekinin görevini tam olarak uygulayamamasından kaynaklanan yanlışlar da ortaya çıkmıştır. Çokluk ekinin cümleye kattığı anlam ile birlikte tekrardan çokluk ifadeleri kullanıldığı görülürken çokluğun önüne tekillik ifade eden kelimelerin de yazıldığı görülmüştür. Yanlışların örnekleri şu şekildedir;

- "Bu sebeb **yeni bir dilleri** öğreteceğim." (Ö9) > …yeni diller…
- **"Çok antikleri** varıyormuş." (Ö9) > Çok antik eserleri varmış.
- **"hastalıkla ve vebalar** yayılacak." (Ö30) > Hastalıklar ve veba yayılacak.
- **"Hepse çocuklar** çok oyuncaklar biliyordular." (Ö31)
  Bütün çocuklar çok oyun biliyorlardı./ Çocukların hepsi çok oyun biliyorlardı.
- "…**parkla** güzel olacak" (Ö38) > …parklar güzel olacak.

Öğrenciler tarafından yapılan yanlışlar gruplandırıldığında bu ekin eksikliğinden ve gereksiz kullanımından kaynaklanan yanlışlar tespit edilmiştir. Ayrıca bu ekin kullanımında yanlış uygulama olduğu da görülmüştür.

4.3.2.2.3. Ad Durum Ekleri

Ad durum ekleri, yabancı dil öğretiminde ve öğreniminde hem öğretici için hem öğrenci için kelimeler arasındaki bağı kuran bir yapı olması bakımından zorlanılan konulardan biri olarak görülmektedir. Korkmaz'a (2015, s. 115) göre ad çekim ekleri, cümlede bulunan adların başka adlarla veya fiillerle ilişki kurmak amacıyla bağlanılan durumu gösteren ek olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca Türkçe Dersleri Koordinatörlüğü (2014, s. 197) de şu şekilde tanımlamıştır; İsmin başka bir kelimeyle ilgi kurmak üzere aldığı eke hal eki (ad durum eki) başka bir kelime ilgi kurmak üzere, ismin yalın olarak veya ek alarak bulunduğu duruma isim hali (ad durumu) denir.

Biçim bilgisi bölümünde yapılan yanlışların yarısından fazla (172) ad çekim eklerinde ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bununla bükümlü bir ana dile sahip olan Arap asıllı öğrenciler için eklemeli dilin mantığına kolay kolay erişemediği söylenebilir. Ayrıca bu ekleme sisteminin anlaşılmasında, ismin isme veya fiile bağlanmasının kavranmasında ve uygulanmasında daha fazla alıştırmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Öğrencilerin ad çekim eklerinde yalın durum olması gereken yerde ek getirdiği görülmektedir. Dahası

ek gelmemesi gereken yerde ek getirdiği, ekin gelmesi gereken yerde eki getirmediği veya eklerin birbiri yerine geldiği, kuralları tam olarak uygulayamadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları yanlışlar şu şekildedir;

4.3.2.2.3.1. Yalın Durum

Cümle içinde yalın durumda kullanılması gereken çeşitli kelimeleri öğrencilerin yalın durumdan çıkararak ek getirme çabası içinde olduğu söylenebilir. Daha çok ad durum eklerinin diğer yapılarında bulunan ekleri getirmeye çalıştıkları görülmüştür. Bu kullanımdan kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

Yalın durumda belirtme hal ekinin getirilmesinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "Ama sadece ben ve küçük **kızlarımı**…" (Ö20) > kızlarım
- "Petra'ya gidebilirler, orada güzel bir **şehri** görebilirler." (Ö2)
  Petra'ya gidebilirler, orada güzel bir şehir görebilirler.
- **"Yemek, kendimizi** yapacağız." (Ö21) > Kendimiz yemek yapacağız.
- "Ama, ben biliyorum, **çocukları** denize tercih edecek" (Ö21) > …çocuklar…
- "Bu **çamuru** vücudu için çok yararlı" (Ö47) > …çamur…

Yalın durumda bulunma ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "Petra'ya gidebilirler, Taş şehri, **Petra'da** tarihi bir yer." (Ö4)
  Taş şehir Petra'ya gidebilirler. Petra tarihî bir yer.
- **"Türkiye'de** büyük bir ülke bu yüzden hava değişik." (Ö37) > Türkiye

Yalın durumda yönelme ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "arkadaşım ile **haberleşmeye** daha kolay olacak." (Ö11)
  Arkadaşlar ile haberleşme daha kolay olacak.
- "Bu nedenle, planınız **Akaba'ya** olacak." (Ö21) > Akabe
- "Bu sayede yeni kültürü ve yeni **insanlara** tanıdık." (Ö27)
  Bu sayede yeni kültür ve insanlar tanıdık.
- **"Gruba** başlıyormuş, bir takım topu vuruyormuş sonra taşlar duşuyormuş." (Ö35)
  Grup başlıyormuş, bir takım topa vuruyormuş sonra taşlar düşüyormuş.

4.3.2.2.3.2. Yükleme (Belirtme) Durumu

"Yükleme hali ismin, geçişli fiillerin doğrudan doğruya tesiri altında olduğunu ifade eden halidir. Bu hal ismi, yapma ifade eden fiilin tesiri altında bırakır" (Türkçe Dersleri, 2014, s. 197).

Yükleme durum ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışları şu şekildedir;

- "Ürdünün doğal **güzellikleri** görebilirsiniz." (Ö1)
  Ürdün'ün doğal güzelliklerini görebilirsiniz.
- "ama lokantanın **adı** şimdi ünüttüm" (Ö3) > Ama lokantanın adını şimdi unuttum.
- "Unutulmaz **anıları** yaşayabilirler." (Ö5) > Unutulmaz anılar yaşayabilirler.
- "Hırsızlar ve polisler **oyun** oynarmış." (Ö8) > Hırsız- Polis oyununu oynarlarmış.
- **"Aya Sofia, TopKapi,** görecegim istiyorum." (Ö9)
  Ayasofya ve Topkapı'yı görmek istiyorum.
- "Ama bu **hayat** sevmeyeceğım." (Ö10) > …hayatı…
- "butün **haytım** değişeceğim" (Ö11) > Bütün hayatımı değiştireceğim.
- "Bence bu **değişmek** herkes kabul etmeyecekler" (Ö11)
  Bence bu değişmeyi herkes kabul etmeyecek.
- "Ben Çin ve Türk **Kültürleri** görmek isterdim." (Ö12)
  Ben Çin ve Türk kültürlerini görmek isterdim.
- "İkinci Kültür ben görmek isterdim. Tür **Kültürü** çünkü Bizimki gibi muslim Kültürü ve çok yakın bir kültür yemek sevmek." (Ö12)
  İkinci kültür olarak ben Türk kültürünü görmek isterdim.
- "benim Kültürümden ferkli, ınsanlar ve ınsan **toplulukleri** tanımak." (Ö14)
  Benim kültürümden farklı insanları ve insan topluluklarını tanıdım.
- "Bugüne Kadar birçok ülkelyi ziyaret ettim ve gördüm, örf ve **adetlerii Kıyafatları, yemekleri, müzikleri** da" (Ö14)
  Bugüne kadar birçok ülkeyi gezdim ve örf ve adetlerini, kıyafetlerini, yemeklerini ve müziklerini gördüm.
- "Bugün akşam ailem salonunda toplantıyı edip planın **detayler** konuşuyacağız." (Ö21)
  Bugün akşam aile salonunda toplantı edip planın detaylarını konuşayacağız

- “Çünkü İstanbul’daÇok tarihi bir yer vardir onlara **hepsi** görmek istiyorum”(Ö22)
  …onların hepsini görmek istiyorum.
- “Türkiyenin harıtası almak gerekiyor.” (Ö28)
  Türkiye’nin haritasını da almak gerekiyor.
- “…ve gerçekten Türkiye’de doğal ilçeleri çok güzel bütün insanları oraya **gitmek** tercih ediyorlar.” (Ö29)
  Gerçekten Türkiye’nin doğal mekânları çok güzel, bütün insanlar oraya gitmeyi tercih ediyor.
- “Ben çeçen cumhuriyat görmek isityorum.” (Ö40) > …Cumhuriyetini…
- “Ben **her şey** orada yapmak istiyorum ve anlatıyor nasıl insanlar yaşıyor ve nasıl zengin ve fakir insan yaşıyorlar.” (Ö40)
  Ben her şeyi orada yapmak ve zengin ve fakir insanlar nasıl yaşıyor anlatmak istiyorum
- “annem alış veriş **yapmak** çok seviyor” (Ö41)
  Annem alışveriş yapmayı çok seviyor.
- “Payram **tatili** orada geçereceğiz.” (Ö42)
  Bayram tatilini orada geçireceğiz.
- “Ben bu tatil güzel, stressiz bir tatil **olacak** dilerim.” (Ö42)
  Ben bu tatilin güzel ve stressiz bir tatil olmasını dilerim.
- “Ayrıca, Hussini **Cami** görebilir.” (Ö47)
  Ayrıca Hüseyin Camisini görebilirler.

Yükleme durumunu gereksiz kullanımına uygun örnekler şöyledir;

- “Bugün akşam ailem salonunda **toplantıyı** edip planın detayler konuşuyacağız.” (Ö21)
  Bugün akşam aile salonunda toplantı edeceğiz ve planın detaylarını konuşacağız.
- “her gün internette bakıyorum iyi otel ve **uygun fiyatı** aramam.” (Ö22)
  Her gün internette bakıyorum iyi otel ve uygun fiyat arıyorum.
- “Güzel bir zaman **bu yazda** hepimiz gecireceğiz.” (Ö24)
  Bu yaz hepimiz güzel bir zaman geçireceğiz.
- “Babam arkadaşlarıyle çok **oyunları** oyunarmış.” (Ö8) > oyun
- “Gelecek yaz Yünanistan’ya gitmek için **planları** yapacağız.” (Ö20) > planlar

Öğrencilerin yükleme durumu yerine diğer öğrendikleri kuralı uygulayarak cümle oluşturdukları da tespit edilmiştir.

Yükleme durumunda olması gereken kelimenin yalın durumda kullanılmasından kaynaklanan yanlışları şöyledir;

- "Çocukken benim **hayalimi** dünyanın siyahet ederim." (Ö9)
  Çocukken benim hayalim dünyayı seyahat etmekti.

Yükleme durumunda yönelme hal ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışları şöyledir;

- "musluman tarihi **görüntüsüne** görebilirsiniz" (Ö1)
  Müslümanların tarihî görüntüsünü görebilirsiniz.
- "Ben **oraya** hiç ziyaret etmedim" (Ö24) > Ben orayı hiç ziyaret etmedim.
- "Biz birçok **ülkeye** ziyaret ettik." (Ö27) > Biz birçok ülkeyi ziyaret ettik.

Yükleme durumunda bulunma hal ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışları şu şekildedir;

- "Ben en interesten ve önemli bir **mekanda** gezmek istiyorum." (Ö18)
  Ben en enteresan/farklı ve önemli bir mekânı gezmek istiyorum.

Öğrencilerin bu kuralı bazı cümlelerde eksik, bazılarında gereksiz kullandıkları görülmüştür. Ayrıca bazı cümlelerde bu kural yerine başka kurallar uygulamış ve yanlış uygulama olarak karşımıza çıkmıştır.

4.3.2.2.3.3. Yaklaşma Durumu

Yaklaşma diğer adıyla yönelme durum eki isme yön anlamı katarak ismin fiile bağlanmasını sağlar. Öğrencilerin bu kuralı uygulamada eksik uygulamadan kaynaklanan yanlış olduğu gibi bu kuralın yerine başka dil bilgisi kurallarını uyguladıkları görülmüştür. Yaklaşma durum ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışları şöyledir;

- "Ajloun'da Ajloun **Kalesi** gidiyoursunuz çok gerek." (Ö3)
  Aclun'da Aclun Kalesine mutlaka gitmelisiniz
- "Bahçede, **agaçalar** tanırmış." (Ö8) > Bahçede ağaçlara tırmanırmış
- "Ben "Saintpetersburg"'nı **müzesi** gireceğim." (Ö9) > …müzesine gideceğim.
- "petrol bitecek insanlar **atlar ve develer** binecekler." (Ö13)
  Petrol bitecek insanlar atlara ve develere binecekler.

- “bütün ailem ile beraber **siyahat** gittik.” (Ö20)
  Bütün ailemle beraber seyahate gittik.
- “Benim hayatımda her zaman iş var, Bir **tatil** ihtiyacim oluyor.” (Ö23)
  Benim hayatımda her zaman iş var. Bir tatile ihtiyacım oluyor.
- “bu nedenle **Malysiya** gitmek istiyorduk.” (Ö26)
  Bu nedenle Malysia’ya gitmek istiyorduk.
- “bir çok **aktivileri** kaltıracağız müzeleri ziyarat edeceğiz ve Alişveriş yapacağız ve dinz Turleri kaltıracağız.” (Ö27)
  Birçok aktiviteye katılacağız, müzeleri ziyaret edeceğiz, alışveriş yapacağız ve dinî turlara katılacağız.
- “Her yıl ailemle ben **tatil** gediyoruz.” (Ö27) > Her yıl ailemle ben tatile gidiyoruz.
- “Ben **babam** sorudum:” (Ö33) > Ben babama sordum.
- “Neden başka bir **şehir** gidmeceğiz?” (Ö41) > Neden başka bir şehre gitmeyelim?

Öğrencilerin bu kuralı diğer dilbilgisi kuralları ile karıştırmasından kaynaklanan yanlışlar da vardır. Bunlar şu şekildedir;

Yaklaşma durum eki yerine bulunma durum ekinin kullanılmasından kaynaklanan şöyledir;

- “ben **oradaya** gitmedim” (Ö2) > Ben oraya gitmedim.
- “Ahmet bey ailesi **Ürdün’de** hoş geldiniz.” (Ö3)
  Ahmet Bey ve ailesi Ürdün’e hoş geldiniz.
- “…sonra sadece bu **makinada** Kendinizi Koyacaksınız” (Ö11)
  …sonra sadece bu makinaya kendinizi koyacaksınız.
- “öteller bulunmak iin her gün **internette** bakıyorum” (Ö22)
  Otel bulmak için her gün internete bakıyorum.
- “Öle diniz ünlü bir mekân ve çok eski “Lüt resul olay” tam yabancılar **orada** giderler.” (Ö44)
  Ölüdeniz ünlü bir mekân ve çok eski. “Lut resul olayı” için tüm yabancılar oraya giderler.

Yaklaşma durum eki yerine belirtme durum ekinin kullanılmasından kaynaklanan şöyledir;

- “Yeni **hayatı** başlayacakmış.” (Ö10) > Yeni hayata başlayacakmış.
- “benim için eğer Allah üzün ömür **beni** vererek” (Ö11)

Benim için eğer Allah bana uzun ömür verirse…

- "Babam **Beni** söyledi" (Ö17) > Babam bana söyledi.
- "Her insanların **tatili** ihtiyaç ediyor" (Ö21) > Her insanın tatile ihtiyacı var.
- "bu nedenle **orası** gitmem lazım." (Ö22) > Bu nedenle oraya gitmem lazım.
- "Bu nedenle bu **siyahıtı** karar verdım." (Ö24)
  Bu nedenle bu seyahate karar verdim.
- "Gruba başlıyormuş, bir takım **topu** vuruyormuş sonra taşlar duşuyormuş." (Ö35)
  Grup başlıyormuş, bir takım topa vuruyormuş sonra taşlar düşüyormuş.

Yaklaşma-yönelme durum eki yerine isimden isim yapım ekini kullanılmasından kaynaklanan yanlış şu şekildedir;

- **"doğalı** gitmeyi istersiniz." (Ö1) > doğaya

Öğrencilerin genellikle ad durum çekim eklerini kendi içinde karıştırdıkları görülürken nadiren de olsa yaklaşma ekinin isimden isim yapım çekim ile karıştırılması gibi başka öğrendikleri başka dil bilgisi kuralları ile de karıştırmasından kaynaklı yanlışlar yaptıkları görülmüştür.

4.3.2.2.3.4. Bulunma Durumu

Bulunma durum eki eklendiği kök veya gövdeye fiilin mekânda veya zamanda bulunma anlamı katan bir görevdedir. Bulunma durum ekinin eksikliğinden kaynaklı yanlış örnekleri şöyledir;

- "Ürdün'de Amman **Şehri** oturmak gerek…" (Ö3)
  Ürdün'de Amman şehrinde oturmak gerek…
- "Yazlık **evi** kalırmış" (Ö8) > Yazlık evinde kalırmış.
- "İnsanlar 100 yıl sonra **ay** yaşacaklar." (Ö13)
  İnsanlar yüzyıl sonra ayda yaşayacaklar.
- "Soununda, her zaman Istanbul en güzel **Kalbime** Şehirdir" (Ö14)
  Son olarak, İstanbul her zaman kalbimdeki en güzel şehirdir.
- "Gelecek yaz **tatili** Türkiye'ye gitmek istiyorum" (Ö22)
  Gelecek yaz tatilinde Türkiye'ye gitmek istiyorum
- "temmuz sonu Ramazan olacak." (Ö26) > Temmuz sonunda Ramazan olacak.
- "Gelecek yaz tatile ailemle ben **Türki'ye** gideceğiz," (Ö27)

Gelecek yaz tatilinde ailemle ben Türkiye'ye gideceğiz.

- "Sadece Robotlar **firma** çalışacaklar." (Ö36)

  Sadece robotlar firmada/ fabrikada çalışacak.
- "Yani belki **uzuk** iş olacak." (Ö36) > Yani belki uzakta iş olacak.
- "Akaba güney **yün** vardir;" (Ö44) > Akabe güney yöndedir.
- "Akaba **sahel** bir yer, temız ve çok su Aktiviti oynamak için var Su altında, gemi dolaşıyor gibi" (Ö44)

  Akabe sahilde bir yer, temiz ve oynamak için çok su aktiviteleri var; su altında gemi dolaşıyor gibi…

Öğrencilerin diğer ekler ile karıştırdıkları da görülmüştür. Bulunma durum eki yerine belirtme durum ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Bu **dünyayı** hiç renk yok olmayacak. (Ö10)" > Bu dünyada hiç renk olmayacak.
- "Tüm **ülkerleri** ozel güzellikle ve orf adetleri, ımkanlamıdı olcüşünda vakıt olmıya gördüm." (Ö14)

  Bütün ülkelere özel güzellikleri ve örf adetlerini imkânlarım ölçüsünde vakit oldukça gördüm.
- "Küçük **mağzaları** alışveriş yapabilir ve eski lokantalarda yiyebilir" (Ö47)

  Küçük mağazalarda alışveriş yapabilir ve eski lokantalarda yemek yiyebilir.

Bulunma durum eki yerine yaklaşma durum ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Daha sonra güzel odalar var, **oraya** dört gün Kalacağız." (Ö20)

  Daha sonra güzel odalar var, orada dört gün kalacağız.

Bulunma durum eki yerine tamlayan ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- **"Dünya'nın** küresel ısınma olacak ve çok yüksek sıcaklık olacak ve kar erecek." (Ö34)

  Dünya'da küresel ısınma olacak ve çok yüksek sıcaklık olacak ve kar eriyecek.

Öğrencilerin bu kuralı başlangıç düzeyinde ilk öğrendikleri konular arasında yer almasına karşın A2 düzeyinde hâlen bu kuralın uygulamasında yanlış yaptıkları tespit edilmiştir. Genellikle kuralın eksikliğinden kaynaklı yanlışlar karşımıza çıkarken bu kuralın uygulanması gereken yerde başka kuralı uygulamasından kaynaklı yanlışlar da olduğu görülmüştür.

4.3.2.2.3.5. Çıkma Durumu

Çıkma, bilinen diğer adıyla ayrılma durum eki eklendiği kök veya gövdeye bir mekândan ve zamandan ayrılma veya bir şeyin kaynağını gösterme gibi anlamlar kattığı kelimeyi fiile de bağlar. Öğrencilerin bu kuralı eksik uygulamasından ve bu ek yerine başka ek getirmelerinden kaynaklı yanlışlar yaptıkları görülmüştür.

Çıkma-ayrılma durum ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Bu **sebeb** yeni bir dilleri öğreteceğim." (Ö9) > bu sebepten
- "Ama çok bilgiler var Yunanistan için internet öğrendim" (Ö24)
  Ama Yunanistan için çok bilgi var, internetten öğrendim

Çıkma durum eki yerine başka ek kullanımından kaynaklanan yanlışlar da bulunmaktadır. Çıkma durum eki yerine belirtme durum ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "meşhür yünanistan **mutfağı** yemek yiyeceğiz." (Ö20) > mutfağından
- **"Sabah** akşama kadar…" (Ö21) > Sabahtan akşama kadar…
- "Biz seyahattan Sonra gelyoruz çok mutlu oluyoruz" (Ö27)
  Bu seyahatten geldikten sonra çok mutlu oluyoruz.
- "Bu arkeolojik sitesi harika bir mekan, çünkü her şey **taşta** yaptı." (Ö47)
  Bu arkeolojik site harika bir mekân. Çünkü her şey taştan yapıldı.

4.3.2.2.4. Fiil Çekim Ekleri

Fiil, diğer bilinen adıyla eylem bir kavram ya da varlığın iş, oluş, hareket bildirmesidir. "Eylem çekim, bir eylemin belirli bir zaman ve görünüş içinde bir özneye bağlandığı yapıdır. Sonunda yüklemi ortaya çıkaran bir çekimdir (Karaağaç, 2013b, s. 390)." "Eylemin zaman ve kişi kavramı veren biçimine kip denilmektedir. Kip eylemin ne gibi bir ruh durumu il ilgili olduğunu belirtir. Bir ardıla bağlı olarak beliren kipler genellikle ortaya çıkan ya da çıkacak olan bir eylemi belirten bildirme kipleri ya da tasarlanan bir eylemi gösteren istemi kipleri olarak iki öbekte incelenir. Bildirme kipleri zamanla bağımlıdır. Bir başka deyişle, bildirimi sağlayan, zaman ardıllarıdır. İsteme kipleri ise zorunlu birim değildir (Adalı, 2004, s. 45)."

4.3.2.2.4.1. Zaman ve İsteme Kipleri

Öğrencilerin kâğıtların elde edilen verilere göre zaman ve isteme kiplerinin yedi bölümünde yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlar başlıklar halinde sıralanmıştır.

4.3.2.2.4.1.1. Görülen Geçmiş Zaman Eki

"-DI eki şekil bakımından bildirme, zaman bakımından görülen geçmiş zaman ifade eder. Başka bir deyişle bu ek hareketin görülen geçmiş zamanda ortaya çıktığını haber veren bir şekil ve zaman ekidir (Dolunay, 2012, s. 36)." Öğrencilerin görülen geçmiş zaman ekinin kullanılması gereken noktalarda eksik olduğu veya yanlış bir ek getirdikleri görülmüştür.

Görülen geçmiş zaman ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "benim Kültürümden ferkli, ınsanlar ve ınsan toplulukleri tanımak." (Ö14)
  Benim kültürümden farklı insanları ve insan topluluklarını tanıdım.
- "Çünkü Bir arkadaşım Türkey'de yaşıyor, uzun zaman görmayız" (Ö23)
  Çünkü bir arkadaşım Türkiye'de yaşıyor ve onu uzun zamandır görmedik.
- "Denizda dolaşmak istiyoruz bu nedenle tekne kiralalık." (Ö20)
  Denizde dolaşmak istiyoruz, bu nedenle tekne kiraladık.

Görülen geçmiş zaman eki yerine geniş zaman ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Çocukken benim hayalimi dünyanın siyahet ederim." (Ö9)
  Çocukken benim hayalim dünyayı seyahat etmekti.

Görülen geçmiş zaman eki yerine duyulan geçmiş zaman ekinin kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Ancak bir önemli problem çıkarmış oğlum lcan adı, kızla evlenmek istiyor!" (Ö24)
  Ancak oğlum Lcan önemli bir problem çıkardı; o evlenmek istiyor.

4.3.2.2.4.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman Eki

Geçmişte gerçekleşen bir iş, oluş veya durumu başka kaynaktan veya kişiden öğrenilme, duyulma durumunda kullanılabilen bir ektir. Öğrencilerin bu konuda duyulan geçmiş zaman eki yerine başka bir zaman eklerinin kullanılmasından kaynaklı yanlışlar yapıldığı tespit edilmiştir. Yanlış örnekleri şöyledir;

- "Çok antikleri varıyormuş." (Ö9) > Antik eseler çok varmış.
- "Oğlum çok güzel yerler araya varmış," (Ö24) > Oğlum çok güzel yerler aramış.

4.3.2.2.4.1.3. Şimdiki Zaman Eki

Şimdiki zaman eki –yor'dur. Öncesindeki ünlüye göre değişmeyen eklerdendir. "-yor eki konuşucunun sözü söylediği anda gerçekleşmekte olan hareketi ifade eder. Hareket bitmemiştir, devam etmektedir. –yor ekinin temel fonksiyonu budur (Dolunay, 2012, s. 92)." Şimdiki zaman ekinin yazımından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Sağlıklı hayat, çünkü doğu ve tarlada yürüyürmüş" (Ö8)
  Sağlıklı bir hayat için tarlada yürüyormuş.
- "pasaportlar hazır olacak, işimden tatili, para grekeyor," (Ö23)
  Pasaportlar hazırlanacak, işimden tatil izni almam ve para gerekiyor.
- "çocüklar yüzüyorlar ve korkmayor…" (Ö48)
  Çocuklar yüzüyorlar ve korkmuyorlar.
- "her gün internette bakıyorum iyi otel ve uygun fiyatı aramam." (Ö22)
  ...iyi otel ve uygun fiyat arıyorum.

4.3.2.2.4.1.4. Geniş Zaman Eki

Fiilin yapılış zamanı geçmişi, şimdiyi ve geleceği kapsaması durumuna veya bir alışkanlığı ifade etmek için genellikle geniş zaman kullanılır. Geniş zamanın anlam bakımından kullanımında yanlışlığı rastlanılmazken geniş zaman ekinin yazımından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "…gidirim." (Ö14) > …giderim.
- "Mekka'ya gidirim." (Ö19) > Mekke'ye giderim.

4.3.2.2.4.1.5. Gelecek Zaman Eki

Fiilin gelecek zamanda yapıldığını veya olacağını anlatmak için kullanılan ektir. Gelecek zaman ekinin kullanımından ve yazımından kaynaklanan yanlışlar örnektekiler gibidir;

- "ama Ben **öl olacağım**." (Ö16) > ama ben öleceğim.
- "dünyada çok **kalabalıktır olacak**" (Ö16) > dünya çok kalabalık olacak
- "Bazılarız, ormanda **geziyeceğiz**" (Ö21) > Bazılarımız ormanda gezecek.
- "Bugün akşam ailem salonunda toplantıyı edip planın detayler **konuşuyacağız.**" (Ö21)
  Bugün akşam aile salonunda toplantı yapıp planın detaylarını konuşacağız.
- "Sabah akşama kadar **yüzüyeceğiz**." (Ö21) > Sabahtan akşama kadar yüzeceğiz.
- "Birinci Kualalapura uçaKla gidip araya Kalıp, dinlenip ve şehiri **tanacağız**, üç gün Kalacağız" (Ö26)
  İlk olarak Kualalapur' a uçakla gidip orada üç gün kalıp, dinlenip ve şehri tanıyacağız.
- "yeni projeler **gidiyecekler**" (Ö35) > Yeni projelere gidecekler
- "Hepsi insanlar uçak suremek bilyacak." (Ö36)
  Bütün insanlar uçak sürmeyi bilecek.
- "Ozel bir hayat **olmacak.**" (Ö36) > Özel bir hayat olmayacak.
- "Bu yaz Istanbula **gidaceğim** (Ö41)" > Bu yaz İstanbul'a gideceğim.
- "Aylemle gidecem ve orda bir ay **kalacagiz.**" (Ö43)
  Ailemle gideceğim ve orada bir ay kalacağız.
- "TürKiyadey'ken beş yil okuduğum okula **gidecem**" (Ö43)
  Türkiye'deyken beş yıl okuduğum okula gideceğim.

Gelecek zaman eki ünlü ile biten bir kelimeye getirildiğinde -y kaynaştırma ekini alır. Ürdünlü öğrencilerin bu eki gerekli olmadığı yerlerde de kullandıkları ve kelimedeki ünlü harfle ile ekin ünlü harflerini karıştırdıkları görülmüştür.

4.3.2.2.4.1.6. Gereklilik Kipi

"Gereklilik çekimi, yalnızca şekil bildirir. Gereklilik çekimi, tasarlanan ve gerçekleşmesi gereken bir olaya işaret eder. Gereklilik, geleceği ilgilendiren bir konu olduğu için,

gereklilik çekimi, bizi, gelecek ve geniş zamana gönderir (Karaağaç, 2013b, s. 431). Gereklilik kipinin kullanımından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "Elenciğiniz için en az 7 gün **kalmalınız** gerekiyor" (Ö1)
  Eğlenmeniz için en an 7 gün kalmalısınız/kalmanız gerekiyor.
- "Ajloun'da Ajloun Kalesi **gidiyoursunuz çok gerek**" (Ö3) > mutlaka gitmelisiniz

4.3.2.2.4.1.7. Şart Kipi

Ürdünlü öğrencilerin şart kipini kullanırken yazımında yanlış yaptığı, başka bir görevde olan ekleri şart kipi yerine kullanma eğiliminde oldukları görülmüştür. Şart kipi ekinin kullanımından kaynaklanan yanlışlara şöyle örnek verilebilir;

- "Orada siyahat **etsede** daha iyi olur" (Ö2) > Orada seyahat etse daha iyi olur.
- "benim için eğer Allah üzün ömür beni **vererek**" (Ö11)
  Benim için eğer Allah bana uzun ömür verirse…
- "yani Türkiye'de eğer Bütün haytım yaşarsım hiç **yeğtmiyor**." (Ö22)
  Yani eğer Türkiye'de büyün hayatımı yaşarsam yine de hiç yetmez.

4.3.2.2.4.2. Şahıs Ekleri

Ürdünlü öğrencilerin yazılı kâğıtlarından elde edilen verilere göre şahıs eklerinin üç bölümünde yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlar teklik birinci şahıs eki, çokluk birinci şahıs eki ve çokluk ikinci şahıs ekidir ve öğrencilerin yaptıkları yanlışlar başlıklar altında verilmiştir.

4.3.2.2.4.2.1. Teklik Birinci Şahıs Eki

Öğrencilerin fiile getirilen teklik birinci şahıs ekini öğrendikleri için yanlış da kuralı uygulamadan değil yazımdan ve uzun cümle sonunu getirememekten kaynaklandığı görülmüştür. Bu yanlışlar şu şekildedir;

- "TürKiyadey'ken beş yil okuduğum okula gidecem ve arkadaşlarimla **buluşacağız,**" (Ö43)
  Türkiye'deyken beş yıl okuduğum okula gideceğim ve arkadaşlarımla buluşacağım.
- "bilet **istiyorom** lütfen**.**" **(**Ö45) > Bir bilet istiyorum. Lütfen.

4.3.2.2.4.2.2. Çokluk Birinci Şahıs Eki

Çokluk birinci şahıs eki, fiile gelen çokluk birince şahsın ekidir. Çokluk birinci şahıs ekinin eksikliği ve doğru ekin seçilememesinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "çünkü stres olmayor ve çok rahat **hessatıyor.**" (Ö27)
  Çünkü stres olmuyor ve çok rahat hissediyoruz.
- "Bir gün benim babam **oturdularla ve Konuşdularla**" (Ö33)
  Bir gün babamla oturduk ve konuştuk.
- "Denizda dolaşmak istiyoruz bu nedenle tekne **kiralalık.**" (Ö20) > kiraladık
- "Çünkü Bir arkadaşım Türkey'de yaşıyor, uzun zaman **görmayız**" (Ö23)
  Çünkü bir arkadaşım Türkiye'de yaşıyor ve onu uzun zamandır görmedik.
- "Çok kolay yaz evleri **bulabilirdir.**" (Ö24) > bulabiliriz.
- "Ben ve benim Kadişim eli arkadaşlarımız ögleden Sonra Akşame deşarı biraber **oynarlardı.**" (Ö33)
  Ben ve kardeşim ile arkadaşlarımız öğleden sonra akşama kadar dışarıda beraber oynardık.
- "yemek daha güzel Bizim fotoşene **yediz**" (Ö48) > …yedik.

Ürdünlü öğrencilerin çokluk birinci şahıs ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar tespit edilirken uygun zamana uygun çokluk birinci şahıs ekinin getirilememesinden kaynaklı yanlışlar olduğu da görülmüştür.

4.3.2.2.4.2.3. Çokluk İkinci Şahıs Eki

Ürdünlü öğrencilerin çokluk ikinci şahıs ekini unutmasından veya kuralı sınav esnasında uygulayamamasından kaynaklı yanlışlar tespit edilmiştir. Çokluk ikinci şahıs ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "Ayrıca, Hussini Cami **görebilir.**" (Ö47)
  Ayrıca Hüseyin Camisini görebilirsiniz.
- "siz **ürdün'dayın**" (Ö11) > Siz Ürdün'desiniz.
- "Orada yüzebilir ve su sporları **yapabilir.**" (Ö47)
  Orada yüzebilir ve su sporları yapabilirsiniz.

4.4. SÖZ DİZİMİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Çalışmada Söz Dizimi cümlenin ögeleri ve kelime grupları olarak iki başlığa ayrılmıştır. Cümlenin ögeleri kısmında cümlede olması gereken, fakat öğrenci tarafından yazılmamış olan öge eksikliğini gösteren eksik öge ve bu ögelerin dizilişinde yanlışlık bulunan iki konu olarak ele alınmıştır.

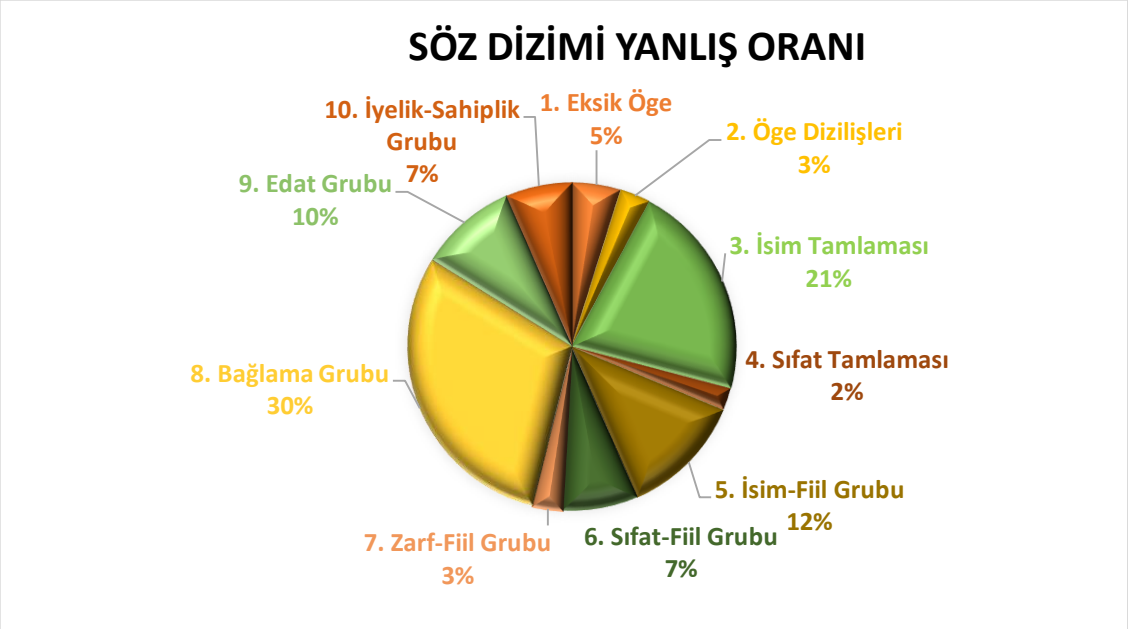

Şekil 6:Söz Dizimi Yanlış Oranı

Ürdünlü öğrencilerin kur bitirme sınavlarından elde edilen verilere göre Söz Dizimi bölümünden 226 yanlış tespit edilmiştir. Grafikte de görüldüğü üzere Söz Dizimi yanlış oranında eksik öge % 5 (11) iken öge dizilişi yanlış oranı % 3 (7) olarak bulunmuştur. Kelime gruplarında ise isim tamlaması % 21 (49), sıfat tamlaması % 2 (5), isim-fiil grubu % 12 (28), sıfat-fiil grubu % 7 (17), zarf-fiil grubu % 3 (7), bağlama grubu % 30 (69), edat grubu %10 (22), iyelik sahiplik grubu % 7 (11) olarak bulunmuştur. Bu kelime

grupları içerisinde en fazla yanlışın % 30 yanlış oranı ile bağlama grubundan yapıldığı tespit edilmiştir.

4.4.1. Cümlenin Ögeleri

Bir cümleyi oluşturan ögeler bütününe cümlenin ögeleri denilmektedir. Öğrencilerin bu bölümde toplamda % 8 oranında yanlış yaptıkları bulunmuştur. Cümleyi oluşturan ögelerin eksikliğinden ve bu ögelerin birbiriyle bağlantı kurulamamasından kaynaklanan Söz Dizimsel yanlışlar olduğu tespit edilmiştir.

4.4.1.1. Eksik Öğe

Öğrencilerin yazılı kâğıtlarından elde edilen cümlelere göre bazılarında özne bazılarında yüklem gibi temel öge eksikliğine karşılaşılırken bazılarında da kelimelerin birbirine bağlanmasından kaynaklı yanlışlar ortaya çıkmıştır. Bu yanlışlar şöyledir;

- "Amman'da kalmanız bir günden fazla gerekmiyor çunku ulkenin güzellikleri başka şehirler'de mesela dana'ya gidebilirsiniz." (Ö1)
  Amman'da bir günden fazla kalmanız gerekmiyor. Çünkü ülkenin güzellikleri başka şehirlerde de var. Mesela Dana'ya gidebilirsiniz.
- "Iyı, faydalı, eğlençe(aşırı kurallaştırma) vakıt ve kalmak olacak inşallah" (Ö3)
  İyi, faydalı ve eğlenceli vakit geçireceğiz ve kalacağız.
- "Başka oyun, futbol babam çok severmiş." (Ö8)
  Babamın sevdiği başka bir oyun ise futbol. Babam futbolu çok severmiş.
- "Bugüne Kadar birçok ülkelyi ziyaret ettim ve gördüm, örf ve adetlerii Kıyafatları, yemekleri, müzikleri da" (Ö14)
  Bugüne kadar birçok ülkeyi gezdim ve örf ve adetlerini, kıyafetlerini, yemeklerini ve müziklerini gördüm.
- "Yani mümkün oyunlar indirmek zeka oyunları Gibi bu faide ediyor ve geliştiriyor." (Ö17)
  Yani zeka oyunları gibi oyunlar indirmek mümkün. Bu faydalı ve insanı geliştiriyor.

- “Ben gelecek yaz tatilde Seyahat yapacağım Türkey’e gideceğim” (Ö23)
  Ben gelecek yaz tatilinde Türkiye’ye seyahat edeceğim.
- “Bizim gitmemiz Haziran bir, Haziran onda ortadan Lazim çünkü bu VaKiti müdürüm bana izin verdi” (Ö26)
  Bizim gitmemiz haziran biri ile onu arasında olacak. Çünkü müdürüm bana bu zamanda izin verdi.
- “gelecek yaz’da Türkiye’de olacak ve her zaman Türkiye’de çünkü ben sadece Türkiye’de hoşlanıyorum” (Ö29)
  Gelecek yaz ve her zaman Türkiye’ye gideceğim. Çünkü ben sadece Türkiye’yi seviyorum.
- “şapka Kim çocuk Kafasta şapka vardı, hızlı hızlı, bir çocuk tutuyordu...” (Ö32)
  şapka kimin kafasında ise hızlı hızlı kaçıyor, bir çocuk tutuyordu...

4.4.1.2. Öge Dizilişleri

Öğrencilerin öge dizilişlerindeki yanlışları bir görevde olan sözcük ya da eki başka bir görevde kullanmasından kaynaklanmaktadır. Yazılı anlatımda kelimelerin birbirine bağlanması ve kurallar dâhilinde dizilmesi gerekmektedir. Öge dizilişlerinde karşılaşılan yanlışlar şu şekildedir;

- “Amman’dayken Kalabalık yoktu, çok arabalar değildi.” (Ö31)
  Amman’dayken Kalabalık yoktu, arabalar çok değildi.
- “ve ben oraya gideceğim rahatlamak için” (Ö29)
  Ben oraya rahatlamak için gideceğim.
- “Stresten insan rahatlıyor, çok iyi bir vakit sevdiğine geçiryorsan” (Ö22)
  Sevdiğinle iyi bir vakit geçiriyorsan, stresten insan rahatlıyor.
- “Hafta sonu, daha mekanlar gezmek için var.” (Ö47)
  Hafta sonu, gezmek için daha mekanlar var.
- “babam ve annemda gideceğiz bu demek en harıka yaz hayatımda.” (Ö41)
  Babam ve annemle İstanbul’a gideceğiz; bu hayatımda en harika yaz demek.

- "Akaba sahel bir yer, temız ve çok su Aktiviti oynamak için var Su altında, gemi dolaşıyor gibi" (Ö43)
  Akabe sahilde bir yer, temiz ve oynamak için çok su aktiviteleri var; su altında gemi dolaşıyor gibi…
- "çünkü böyle mekanlar her zaman sakin ve rahat bana verir." (Ö18)
  Çünkü böyle mekânlar bana her zaman huzur ve sakinlik verir.

Gerek anadilleri olan Arapçanın gerek ikinci dilleri olan İngilizcenin etkisiyle öğrenciler Türkçenin öge diziminde zorlanmakta, yargı ifadelerini cümlenin önüne çekme eğiliminde oldukları görülmüştür.

4.4.2. Kelime (Belirtme) Grupları

"Tek kelime ile karşılanan varlıkları, hareketleri ve kavramları daha geniş olarak belirtmek veya tek kelimeyle ifade edilemeyen benzer durumları karşılamak üzere birden fazla kelimeyle kurulan dil birliklerine *kelime grubu* denir" (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 14). Ürdünlü öğrencilerin kelime gruplarını oluşturmakta genellikle kullanılan ekleri eksik yazmasından ortaya çıkan yanlışlar tespit edilmiştir.

4.4.2.1. İsim Tamlamaları

Tamlamalar, cümlede yargı özelliği taşımayan en küçük söz grubudur. Tamlamalar iki ögeden oluşur ve bunlara tamlayan-tamlanan denir. Tamlamanın hangi tamlama grubuna ait olduğu tamlayan ve tamlanana gelen ekler ile belirlenir.

4.4.2.1.1. Belirtili İsim Tamlamaları

Belirtili isim tamlamasında tamlayan ve tamlamanın görev bakımından eklerini alması gerekmektedir. Ek eksikliği anlatımda yanlışa neden olabilmektedir. Tamlanan eki eksiliğinden kaynaklanan yanlışlar örnekteki gibidir;

- "elli yıl sonra, **Ürdün ilişler** çok olacak" (Ö34)
  Elli yıl sonra, Ürdün'ün ilişleri çok olacak.

- “Başka oyun, futbol babam çok severmiş.” (Ö8)
  Babamın sevdiği başka bir oyun ise futbol.
- “... **dünyanın en aşağı bölge** ölüdeniz’e gidin...” (Ö1)
  ...dünyanın en alçak bölgesi Ölüdeniz’e gidin.
- “Ayrıca, **Amman dışarda** gezmen lazım.” (Ö46)
  Ayrıca, Amman’ın dışında gezmen lazım.
- “çünkü ailemle beraber geçiyor ve **hayatın strestın** bıraz uzakta vakit şanstır.” (Ö27)
  Çünkü ailemle beraberken geçiyor ve hayatın stresinden biraz uzakta vakit geçirmek şanstır.

Tamlayan eki eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- “Hırsız **evi arkasında** olurmuş” (Ö8) > …evin arkasında…
- “Bana göre yüz yıl Sonra **insanlar hayatı** çok farklı olacak ve farklı dünyada, insanlar kyaft farklı olacak.” (Ö16)
  Bana göre yüzyıl sonra insanların hayatı çok farklı olacak ve farklı dünyada insanların kıyafeti de farklı olacak.
- “Belki Kadar kalacağız, **arkadaşım evi** kalacağız” (Ö23)
  Belki arkadaşımın evinde kalacağız
- “elli yıl sonra, **Ürdün ilişler** çok olacak” (Ö34)
  Elli yıl sonra, Ürdün’ün ilişleri çok olacak.
- “Ayrıca, **Amman dışarda** gezmen lazım.” (Ö46)
  Ayrıca, Amman’ın dışında gezmen lazım.

Tamlayan eki yerine bulunma hali ekinin getirilmesinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- **“Amman’da** büyük ötelleri, tarihi yerleri, dini yerleri, lokantaları, alış veriş merkleri süper.” (Ö3)
  Amman’nın büyük otelleri, tarihî yerleri, dini yerleri, lokantaları, alış veriş merkezleri süper.

Tamlayan eki yerine yönelme hali ekinin getirilmesinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- “Çünkü İstanbul’da Çok tarihi bir yer vardir **onlara hepsi** görmek istiyorum” (Ö22)
  …onların hepsini…

Ürdünlü öğrencilerinde genellikle ya tamlayan ekini ya tamlanan ekini ya da ikisinde de eksik ve yanlış yazdıkları tespit edilmiştir.

4.4.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

Türkçe tamlamalar iki öğeden oluşur ve bu öğeler yani tamlayan ve tamlanan öğelerinden sadece tamlamanın ek aldığı kelime gruplarına belirtisiz isim tamlaması denilmektedir. Belirtisiz isim tamlamasında tamlayana ek getirilmesinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Jeraş'ta **Romanın tiyatrosu**" (Ö3) > Ceraş'ta Roma tiyatrosu…
- "Oraya gitmeden **Ürdün'de seyahat** mutlaka eksik sayılır." (Ö5)
  Ürdün seyahati oraya gitmezseniz mutlaka eksik kalır.

Belirtisiz isim tamlamasında tamlanan ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Alış veriş merkezler" (Ö4) > Alışveriş merkezleri
- **"Hırsızlar ve polisler oyun** oynarmış." (Ö8) > Hırsız polis oyunu…
- "Ben gelecek **yaz tatilde** Seyahat yapacağım Türkey'e gideceğim" (Ö23)
  Ben gelecek yaz tatilinde Türkiye'ye seyahat edeceğim
- "Öncelikle, ilk fikrinizin gayeti **Yunan adalar** ziyaret etmek istiyoruz." (Ö24)
  Öncelikle, ilk fikrimiz Yunan adalarını ziyaret etmek.

Ürdünlü öğrencilerin genellikle tamlayana ek getirdiği, tamlanan ekini getirmediği görülmüştür.

4.4.2.2. Sıfat Tamlamaları

"Kelime grupları içerisinde önemli bir yere sahip olan sıfat tamlamaları bir sıfat ve bir isimden meydana gelir. Sıfat, ismin önünde niteleme ya da belirtme görevinde bulunur. Sıfat tamlaması eksiz bir birleşmedir" (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 34). Öğrencilerin yapmış oldukları yanlışlar şu şekildedir;

- "Petra'ya gidebilirler, Taş şehri, Petra'da tarihi bir yer." (Ö4)
  Taş şehir Petra'ya gidebilirler. Petra tarihî bir yer.

- “Yeni milliyonlarca insanlar olacak” (Ö16)
  Milyonlarca yeni insan olacak.
- “İstanbul güzel bir mühteşem ve mudhiş şehir ama kalabalık” (Ö41)
  İstanbul müthiş ve muhteşem güzel bir şehir ama kalabalık.

Ürdünlü öğlencilerin yazılı kâğıtlarında karşımıza çıkan yanlışlar daha çok sıfat tamlamasını diziminden kaynaklandığı görülmektedir.

4.4.2.3. İsim-Fiil Grubu

Bir isim-fiil ile onu anlamca tamamlayan kelimelerden oluşan kelime grubuna isim-fiil grubu denir. Bu grup, “mAk, -mA, -Iş, -Uş” isim-fiil ekleri ile kurulur (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 83). Ürdünlü öğrencilerin isim-fiil grubunda kullanılan eklerin dışında başka ekler, yani isim-fiil eki yerine yanlış ek kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar yaptıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaptığı yanlışlar şu şekildedir;

- **“Elenciğiniz** için en az 7 gün **kalmalınız** gerekiyor” (Ö1)
  Eğlenmeniz için en az yedi gün kalmanız gerekiyor.
- “…streslerden **uzaklaşıp** için…” (Ö4) > …streslerden uzaklaşmak için…
- “Bence okula **gidicek** gerek yok her ders internetten Çalişacak.” (Ö6)
  Bence okula gitmeye gerek kalmayacak. Çünkü her ders internetten çalışılacak.
- “İlk defa Hawayi’ye **gideceğim** istiyorum.” (Ö9) > …gitmek istiyorum.
- “çünkü Bizimki gibi muslim Kültürü ve çok yakın bir kültür yemek sevmek.” (Ö12)
  Çünkü bizimki gibi Müslüman kültürü ve yemek sevme çok yakın bir kültür.
- “Tatilde mutlu **olacak** organize etmek gerekiyor.” (Ö28)
  Tatilde mutlu olmak için organize etmek gerekiyor.
- “Öncelikle bütün insanları seyahatı ve tatil **yapmak** severler” (Ö29)
  Öncelikle bütün insanlar seyahati ve tatil yapmayı severler.
- “Insanlar rahet **hissettiyor** için farklı şey yapıyor,” (Ö40)
  İnsanlar rahat hissetmek için farklı şeyler yapıyor.
- “Biz Ramazan’ın 10 son günleri mersine **gitmeği** için uçak billite aldık.” (Ö42)
  Biz Ramazan’ın son on günü Mersin’e gitmek için uçak bileti aldık.

4.4.2.4. Sıfat-Fiil Grubu

Sıfat anlamının fiile eklenen sıfat-fiil ekleri ile oluşmasını sağlayan dil bilgisel kelime gruplarına sıfat-fiil grubu denir. Bu yanlış örnekleri şöyledir;

- "Akaba'ya gidebilirler, Araba ile 3-4 saat." (Ö4)
  Araba ile 3-4 saat (uzaklıkta) **olan** Akabe'ye gidebilirler.
- "Çünkü yüz yıl Sonra Sadece Allah biliyor ne **olacak**" (Ö11)
  Çünkü yüzyıl sonra ne olacağını sadece Allah biliyor.
- "…**uçağı arabalar**…" (Ö13) > …uçan arabalar…
- "Ama bana bu Kültürleri ve ınsanları toplulukleri hakkında **düşünümüdü** soracak olursanız, diyebilirim;" (Ö14)
  Ama bana bu kültürleri ve insan toplulukları hakkında ne düşündüğümü soracak olursanız, diyebilirim ki;
- "Babam Küçükken çok oyunlar yokmuş Babam Beni **söyledi**" (Ö17)
  Babamın bana söylediğine göre küçükken çok oyun yokmuş.
- "Birinci olarak kiminle ve nasıl **gideceğim** ne zaman ve kaç gün kadar **kalacağım** düşünüyorum." (Ö19)
  Birinci olarak kiminle, nasıl ve ne zaman gideceğimi ve kaç gün kalacağımı düşünüyorum.
- "Gelecek ilkbahar tatitlı **alıp** burada gelecek o anda hemen Tatilin planlamaya başlayacak." (Ö24)
  Gelecek ilkbahar tatil olduğunda buraya gelecek ve hemen tatili planlamaya başlayacak.
- "Son iki aydı çok meşgüldum ve **çalıştım** için yorgunum." (Ö25)
  Son iki aydır çok meşguldüm ve çalıştığım için yorgundum.
- "Bu tatil'da gitmek **istedim** yerlerin plani." (Ö43)
  Bu tatilde gitmek istediğim yerlerin planı…

Öğrencilerin sıfat fiil grubunda yaptıkları yanlışlar genellikle sıfat fiili kullanmamayı ve bunun yerine zaman ve kip eki alan bir fiil kullanmayı tercih etmelerinden veya sıfat-fiil grubunu hiç kullanmamalarından kaynaklanmaktadır.

4.4.2.5. Zarf-Fiil Grubu

"Zarf-fiil öbeği cümlede zarf ve söz öbeklerinde sıfat görevi yapar. Zarf-fiil eklerinin temel işlevleri, önceki eylemlerin adlarını yeni ve asıl eyleme bağlamaktır. Bu yüzden, asıl görevleri zarf yapmaktır" (Karaağaç, 2012, s. 174). Zarf-fiil grubunda karşılaşılan yanlışlar şöyledir;

- "Oraya **gidin** Ürdünün doğal güzellikleri görebilirsiniz." (Ö1)
  Oraya gidip Ürdün'ün doğal güzelliklerini görebilirsiniz.
- "Bunun için her yaz eğer umre yapabilirim Mekka'ya **gidirim.**" (Ö19)
  Bunun için her yaz Mekke'ye giderek umre yapabilirim.
- "Kızlarımını okulu bittikten sonra uçağa **bineceğiz**, Atina'ya gideceğiz." (Ö20)
  Kızlarımın okulu bittikten sonra uçağa binip Atina'ya gideceğiz.
- "işten evime **gittim** yolda iştim izin düşünuyrum." (Ö25)
  İşten eve giderken izin almayı düşünüyordum.
- "İkinci Kültür ben görmek isterdim. Tür Kültürü" (Ö12)
  İkinci kültür olarak ben Türk kültürünü görmek isterdim.
- **"Sonunda** Çin önemli bir ticaret ülkesi ve güçlü yani önemli bir Kültür.. " (Ö12)
  Son olarak Çin önemli bir ticaret ülkesi ve güçlü, yani önemli bir kültür.

Öğrencilerin zarf-fiil grubu oluşturmadan daha basit düzeyde cümle kurmayı tercih ettikleri söylenebilir. Öğrenciler zarf-fiil grubu oluşturmaktansa cümlede geçen her fiile zaman ve kip eki getirerek birbirine bağlamaya çalıştıkları görülmüştür.

4.4.2.6. Bağlama Grubu

"Eş görevli sözcükleri, sözcük öbeklerini ve cümleleri birbirine bağlayan sözcüklere bağlaç denir. Türkçenin yapısı genellikle kısa cümlelerle anlatıma uygundur" (Hengirmen, 2006, s. 175). "İki ya da daha fazla isimin sıralama, bağlama, karşılaştırma ve denkleştirme bağlaçları (ve, ile, dahi, ilâ, ya, yahut, veyahut, fakat, ama, değil, ya… ya, hem… hem, ne… ne, dA… dA vb.) ile oluşturduğu kelime grubudur" (Özkan & Sevinçli, 2015, s. 102). Bağlama grubu Ürdünlü öğrenciler tarafından % 30'luk yanlış oranı ile Söz Dizim bölümünde en fazla yanlış yapılan kısım olmuştur. Öğrencilerin

bağlama grubundan yapmış oldukları yanlışlar öncelikle kendi içerisinde kategorilere ayrılmıştır.

Öğrencilerin "dA" bağlacının eksikliğinden kaynaklanan yanlışları şöyledir;

- "Duyduğma göre vadi mucip var orada harika ve güzel bir yer," (Ö2)
  Duyduğuma göre Vadi Mucip var. Orası **da** harika ve güzel bir yer
- "mesela annem yine bir yeri gezmek istiyor, babam dinlenmek istiyor. Ben denize gitmek istiyorum, eşim çocuklarımız için şeyleri yapmak istiyor" (Ö26)
  Mesela annem yeni bir yer gezmek, babam dinlenmek, eşim ve çocuklarım farklı şeyler yapmak istiyor ve ben **de** denize gitmek istiyordum
- "biz ürdünde su yok yağmur daha az" (Ö35)
  Ürdün'de su yok ve yağmur **da** az.
- "Türkiyenin harıtası almak gerekiyor." (Ö28)
  Türkiye'nin haritasını **da** almak gerekiyor.
- "Mesela çünkü Avrupa'da her zaman orada durumu güneşli değildir ve eğer güneş yok hoşlanmak yok" (Ö29)
  Avrupa'da her zaman hava güneşli değildir ve eğer güneş yoksa sevmek **de** yoktur.

"dA" bağlacını kendi görevinde kullanılmamasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "... başka **şehirler'de** mesela dana'ya gidebilirsiniz... " (Ö1)
  ...başka şehirlere de mesela Dana'ya gidebilirsiniz...
- **"Gecede** oradaki kampların bir çadırında kalsınlar." (Ö5) > gece de
- **"Ailem de** hepsinin, ilgisi çekti" (Ö24) > Ailemin hepsinin de ilgisini çekti
- "**babam ve annem da** gideceğiz bu demek en harıka yaz hayatımda." (Ö40)
  Babam ve annemle İstanbul'a gideceğiz; bu hayatımda en harika yaz demek.

"Hem... hem" bağlacı tam olarak kavranamadığı, ikili olarak kullanımında yanlışlar yapıldığı, bu bağlacın birinin kullanılması ile başka bağlaçların kullanılmaya çalışıldığı görülmüştür. Bu bağlacın kullanımından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "orada eğlenecekleri kesin, **hem de** güzel resimler çekebilirler." (Ö2)
  Orada eğlenecekleri kesin. Ayrıca güzel resimler çekebilirler.
- "…**hem** çok değişik **ve** farklı restoranlar var," (Ö4) > hem
- "Bu değer yolculuk hem de ilgınçtir." (Ö24)
  Bu değerli yolculuk aynı zamanda ilginçtir.

- "Çünkü **ne** babam **ya da** Annem şey istyoruz istanbulda var," (Ö41)
  Çünkü hem babamın hem de annemin istediği şey İstanbul'da var.
- "bence gitmesin **Hem de** Akebe'ye gidebilir" (Ö2)
  Bence gitmesin. Akabe'ye gidebilir.

"ve" bağlacının eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Ürdün iyi bir yer olabilir, havası çok iyi ne sıcak ne de soğuk, nemli yok, kalabalık yok." (Ö4)
  Ürdün iyi bir yer olabilir, havası çok iyi ne sıcak ne de soğuk **ve** nem yok. Kalabalık yok.
- "Bana göre yüz yıl sonra insanlar yaşacak çok mutluyacak" (Ö7)
  …yaşayacak **ve** çok mutlu olacak.
- "çünkü hepsi dersler, sınavlar bilgisayarda olacak." (Ö10)
  …dersler ve sınavlar…
- "cünku teknoloji gördu çok hızlı gilişiyor bundan dayalı hayal zordur." (Ö14)
  Çünkü teknoloji gördüğüm kadarıyla çok hızlı gelişiyor **ve** buna bağlı olarak hayal etmek zordur.
- "Malisya'da her şey var tarihi mekanları ve inanç mekenları, büyük bir Hayvant bahçesi, güzel bir sahil, alışveriş merkezleri güzel bir manzara görmek için." (Ö26)
  Malisya'da her şey var; tarihi ve inanç mekanları, büyük bir hayvanat bahçesi, güzel bir sahil, alışveriş merkezleri **ve** güzel bir manzara…
- "Araba geleceke günes enerji olacak çok renkler olacak." (Ö34)
  Araba gelecekte güneş enerjili **ve** çok renkli olacak.
- "biz ürdünde su yok yağmur daha az," (Ö35)
  Ürdün'de su yok **ve** yağmur da az.

Öğrencilerin ve bağlacını nokta görevinde kullanmaya çalıştıkları görülmüştür. Cümle bittikten sonra ve bağlacını yazıp diğer cümleye geçtikleri görülmüştür. Bu da "ve" bağlacının gereksiz kullanımından kaynaklanan yanlışları oluşturmuştur.

- "Bana göre yüz yıl sonra dünyada çok salam var ve savaş bite "inşalla" ve çok seveyor var ve çok akili insanlar vartu." (Ö7)
  Bana göre yüzyıl sonra dünyada çok barış olacak ve savaş bitecek. Çok sevgi olacak ve insanlar çok akıllı olacak.

- “Öncelikle bütün insanları seyahatı ve tatil yapmak severler ve farklı seyahatler var” (Ö29)

  Öncelikle bütün insanlar seyahati ve tatil yapmayı severler. Farklı seyahatler vardır.
- “ben ve kardeşlerim ve Annem ve babam orada üç ay kalacağız” (Ö29)

  Annem, babam, kardeşlerim ve ben orada üç ay kalacağız.

Öğrencilerin iki cümle arasında farklılaşan yargıları bağlamada bir bağlaç eksikliği yaptıkları görülmüştür. Bağlaçların eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- “Denizi görmek istiyorlarsa, Akabe’yi ziyaret etsinler, Ürdün’ün tek sahili ve Kızıl denizi görebilirler.” (Ö5) > …etsinler. **Böylece**…
- “Son iki gün Amman’dan Jerash’a ve küzeydeki şehirlere gitsinler, önemli tarihi ve doğal yerlere gidibilirler.” (Ö5) > ... gitsinler. **Çünkü** orada önemli...
- “Bence okula gidicek gerek yok her ders internetten Çalişacak.” (Ö6)

  Bence okula gitmeye gerek kalmayacak. **Çünkü** her ders internetten çalışılacak.
- “Ama bana bu Kültürleri ve ınsanları toplulukleri hakkında düşünümüdü soracak olursanız, diyebilirim;” (Ö14)

  Ama bana bu kültürleri ve insan toplulukları hakkında ne düşündüğümü soracak olursanız, diyebilirim ki;
- “çünkü birbirle çok önemli ve her insan yanlız olacak.” (Ö10)

  Çünkü birliktelik (insanların beraber yaşaması) çok önemli. **Ama** her insan yalnız olacak.
- “Ben Sınavımlar bittip tatil için hazıracağım çünkü çok heycanım.” (Ö42)

  Ben sınavlarım bittikten sonra tatil i”çin hazırlanacağım. **Bu yüzden** çok heyecanlıyım.

Öğrencilerin iki cümle arasında geçiş yapmak amacıyla seçilen bağlacın cümleler arası bağlantıya uygun olmamasından kaynaklanan yanlışlar olduğu gibi bağlacın yazımından kaynaklanan yanlışlar da görülmektedir. Bu yanlışlar şu şekildedir;

- “çünkü hepsi dersler, sınavlar bilgisayarda olacak. **Ama** belki insanlar uzayda yaşayacaklarmış.” (Ö10)

  Dahası insanlar uzayda yaşayacakmış.
- **“Ve bu sebeb** türkçe diline öğrenmiyorum. ve daha fazla gazmık.” (Ö14)

  Bu sebeple Türkçe öğreniyorum ve daha fazla gezmek istiyorum.

- **“Oysa** ilk planlarıni değiştirmemiz gerekiyor.” (Ö24)
  Buna göre ilk planları değiştirmemiz gerekiyor.
- **“böyle böyle** flarance Katedral gibi orada, tarıhı yerlerı ve en ünlü Bızans yapısı Venedik St. Mark bazilikası ve pızza kutlesi ziyeret etmek istiyorum” (Ö25)
  Böylece Flarance Katedral gibi orada, tarihi yerlerini, en ünlü Bizans yapısı Venedik St. Mark Bazikilası’nı ve Pızza kulesini ziyaret etmek istiyorum.
- **“İlk hava olacak** bilmek lazım, çünkü Kalın veya hafif elbiseler almak,” (Ö28)
  İlk olarak hava nasıl olacak bilmek lazım. Çünkü kalın veya ince elbiseler almak için.

“ile” bağlacının yerine başka bir görevdeki ekin getirilmesi, eksikliği ve yazımından yapılan yanlışlar şu şekildedir;

- “Stresten insan rahatlıyor, çok iyi bir vakit sevdiğine geçiryorsan.” (Ö22)
  ...sevdiğinle geçiriyorsan.
- “Sorunları karşılaşmamak için tatıle çıkmadan önce iyi bir plan yapmak gerecklidir.” (Ö25) > Sorunlar ile…
- “Bizim gitmemiz Haziran bir, Haziran onda ortadan Lazim çünkü bu VaKiti müdürüm bana izin verdi” (Ö26)
  Bizim gitmemiz haziran biri ile onu arasında olacak. Çünkü müdürüm bana bu zamanda izin verdi.
- “Arkadaşarımle gedeceğiz, uçak ile gideceğiz” (Ö28)
  Arkadaşlarımla uçak ile gideceğiz.
- “Bir gün benim babam oturdularla ve Konuşdularla” (Ö33)
  Bir gün babamla oturduk ve konuştuk.
- “Ben ve benim Kadişim eli arkadaşlarımız ögleden Sonra Akşame deşarı biraber oynarlardı.” (Ö33)
  Ben ve kardeşim ile arkadaşlarımız öğleden sonra akşama kadar dışarıda beraber oynardık.
- “babam ve annem da gideceğiz bu demek en harıka yaz hayatımda.” (Ö41)
  Babam ve annemle İstanbul’a gideceğiz; bu hayatımda en harika yaz demek.

En fazla yanlış yapılan bağlaçlardan “dA”, “ve”, “hem… hem” bağlaçlarının eksik, gereksiz ve yanlış kullanıldığı görülürken, cümleler arasında bağ kuran bağlaçların da kullanımında yanlış yapıldığı tespit edilmiştir.

4.4.2.7. Edat Grubu

Dilin bütünü içinde mücerret bir unsur olarak ele alındığı takdirde ise, edatlar çekime gelmeyen "donmuş" ve "kalıplaşmış" sözlerdir (Hacıeminoğlu, 2015). Edat grubu eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "yüz yıl Sonra, Kalemleri yazmak Kullanmayacaklar." (Ö13)
  Yüzyıl sonra yazmak **için** kalem kullanmayacaklar.
- "Babam Küçükken çok oyunlar yokmuş Babam Beni söyledi" (Ö17)
  Babamın bana söylediğine **göre** küçükken çok oyun yokmuş.
- "Hem de iki haftalık yolculuğu iyi bir fikir gelir İnşallah!" (Ö24)
  iki haftalık tatil **için** umarım iyi bir fikir gelir.
- "çünkü çok Feydeler vardır, Stresten uzaklaştırmak ve yine bir yeri gezip yine Kültürü öğremek vardır." (Ö26)
  Çünkü çok faydası vardır; stresten uzaklaşmak ve yeni bir yerler gezip yeni kültürler öğrenmek **gibi.**
- "Bu yaz tatili yurtdişi planlar var," (Ö26)
  Bu yaz tatili **için** yurtdışı planlarımız var.
- "Tatilde mutlu olacak organize etmek gerekiyor." (Ö28)
  Tatilde mutlu olmak **için** organize etmek gerekiyor.
- "mesela tedavi almak için ve dinli seyahat Gibi bazı insanlar dinlenmek için gidiyorlar," (Ö29)
  Mesela bazı insanlar tedavi olmak için, dinlenmek için ve dini mekânları ziyaret **için** gidiyorlar.
- "Ben ve benim Kadişim eli arkadaşlarımız ögleden Sonra Akşame deşarı biraber oynarlardı." (Ö33)
  Ben ve kardeşim ile arkadaşlarımız öğleden sonra akşama **kadar** dışarıda beraber oynardık.
- "Öle diniz ünlü bir mekân ve çok eski "Lüt resul olay" tam yabancılar orada giderler." (Ö44)
  Ölüdeniz ünlü bir mekân ve çok eski. "Lut resul olayı" **için** tüm yabancılar oraya giderler.
- "tiyatro, opera etkinlik çok insanlara katlıdı." (Ö44)
  Tiyatro, opera **gibi** etkinliklere çok insan katıldı.

Edat grubunun gereksiz kullanılmasından kaynaklı yanlışlar şöyledir;

- "Malisyaya gitmek **için** çok pahalı değil." (Ö26)
  Malisya'ya gitmek çok pahalı değildir.

Edat grubunun yanlış kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "Insanlar rahet **hissettiyor için** farklı şey yapıyor," (Ö40)
  İnsanlar rahat hissetmek için farklı şeyler yapıyor.

4.4.2.8. İyelik-Sahiplik Grubu

Ürdünlü öğrencilerin iyelik-sahiplik grubunu oluşturmada uygun olan ekleri kullanmadığı veya yanlış yazmalarından kaynaklanan yanlışlar olduğu tespit edilmiştir. İyelik-sahiplik ekinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- "…ama ben oradaya gitmedim, çok **bilgi** bilmiyorum" (Ö2)
  …ama ben oraya gitmedim, pek bilgim yok.
- "Ürdün'de Amman Şehri **oturmak** gerek" (Ö3) > …oturmanız gerek.
- "bizim gelecek **tatil** güzel olacak." (Ö20) > Bizim gelecek tatilimiz güzel olacak.
- "Ama, ben biliyorum, **çocukları** denize tercih edecek" (Ö21) > …çocuklarım…
- "Bu yaz tatili yurtdişi **planlar** var," (Ö26)
  Bu yaz tatili için yurtdışı planlarımız var.
- "Bu çamuru **vücudu** için çok yararlı" (Ö47)
  Bu çamur vücudunuz için çok yararlı.

İyelik-sahiplik ekinin yazımından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- **"Bazılarız,** ormanda geziyeceğiz" (Ö21) > Bazılarımız ormanda gezecek.
- "Ama para fazla yok. Böylece, bizim **planınız** Kamp edeceğiz." (Ö21)
  …bu yüzden bizim planımız kamp yapmaktır.
- "Canım **Bezim** Küçükkene göre çok mutluduk daha şimdiki Küçükken." (Ö33)
  Canım benim küçükken çok mutluyduk.

4.5. ANLAM BİLGİSİ İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Ürdünlü öğrencilerin kur bitirme sınavında yazma becerisini ölçmek amacıyla sorulan sorular için yazdığı yazılı anlatımın kâğıtlarından elde edilen verilere göre öğrencilerin anlam bilgisi bölümünde sistematik yanlışlar yaptıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları yanlışlar önce gruplandırılmıştır. Yazdıkları cümlelerde eksik kelimenin cümleye katamadığı anlamdan kaynaklanan yanlışlar, gereksiz kelime kullanımından cümlede anlam karışıklığı veya bir kelime yerine farklı anlamda bir kelime kullanımından kaynaklanan yanlışlar olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 7: Anlam Bilgisi Yanlış Oranı

Anlam bilgisi yanlışları grafikte üç bölümde gösterilmiştir. Anlam bilgisi bölümünde öğrencilerin 232 yanlış sayısı tespit edilmiştir. Yanlış anlamda sözcük kullanımı % 46 (105), eksik sözcük kullanımından kaynaklı yanlışların oranı % 21 (76), gereksiz sözcük kullanımı yanlış oranı ise % 33 (49) bulunmuştur.

4.5.1. Yanlış Anlamda Sözcük Seçimi

Ürdünlü öğrencilerin %46'lık yanlış oranı ile anlam bilgisi bölümünde en fazla yanlış yaptıkları kısım olmuştur. Öğrencilerin kâğıtlarından elde edilen yanlış örnekleri şu şekildedir;

- "…salahattin **kulesi**…" (Ö1) > …Selahattin Kalesi…
- **"Elenciğiniz** için en az 7 gün kalmalınız gerekiyor." (Ö1)
  Eğlenmeniz için 7 gün kalmanız gerekiyor.
- "Jeraş'ta Romanın tiyatrosu ve Roman eşeyaları **götürebilirsiniz**" (Ö3)
  Ceraş'ta Roma tiyatrosunu ve eserlerini görebilirsiniz.
- "Taşların arasında saklanan antik olan **eşitsiz** bir yerdir" (Ö5)
  Taşların arasına saklanan eşsiz bir antik yerdir.
- "mesala araba benzin (Gaz) yok sadece güneş **kuvvetli**" **(**Ö6)
  Mesela arabada benzin değil sadece güneş enerjisi kullanılacak.
- "Bahçede, agaçalar **tanırmış.**" (Ö8) > Bahçedeki ağaçlara tırmanırmış
- "Bu sebeb yeni bir dilleri **öğreteceğim.**" (Ö9)
  Bu sebeple yeni diller öğreneceğim.
- "belki **kıyamet yapacak**." (Ö11) > belki kıyamet kopacak.
- **"Arapça insanlar**" (Ö13) > Arap insanlar /Araplar
- **"Ispanyol'nın…**" (Ö14) > İspanya'nın…
- "Cünkü farklı alışkanlıkları, yemekleri ve zevkleri her zaman **tanışmağı** severim." (Ö18)
  Çünkü farklı alışkanlıkları, yemekleri ve zevkleri her zaman tanımayı severim.
- "Her insanların tatili **ihtiyaç ediyor**" (Ö21) > Her insanın tatile ihtiyacı var.
- "Çünkü Ben ve kocam **asla** Türkey'e gitmedik." (Ö23)
  …hiç Türkiye'ye gitmedik.
- "Bir oyuncak adı "Şapka **oyuncak**"." (Ö31) > Bir oyun adı "Şapka oyunu".
- "Her şey dokunumak olacak," (Ö35) > Her şey dokunmatik olacak.
- "Ama **harami** ya da kotu insani Kaçaçak." (Ö36) > hırsız
- "Türk cültürü Çok iliginç kültür **tanişmak** isterim." (Ö37)
  Türk kültürü çok ilginç, tanımak isterim.
- "Yani masala babam her namaz caami'de **kalkıyor**, Auvropa'da imkansiz," (Ö41)
  Yani mesela babam her namazı camide kılıyor, Avrupa'da imkânsız.
- "Daha **genç** mekanlar var." (Ö47) > Daha yeni mekanlar var.

Öğrencilerin yaptıkları yanlışlarda cümlenin anlamına uygun olmayan ama yine Türkçe başka bir kelimeyi kullandıkları görülmüştür. Bunda gerek bildikleri diğer dillerin etkisi gerek Türkçede bulunan iki kelimenin anlam olarak olmasa da harfleri bakımından

benzerlik göstermesinden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca öğrendikleri dilbilgisi kurallarının kelimeye kattığı anlam ile cümleye katılan anlamın uyuşmamasından kaynaklanan yanlışlar olduğu da görülmüştür.

4.5.2. Gereksiz Sözcük Seçimi

Ürdünlü öğrencilerin Türkçe yazılı kâğıtları incelendiğinde öğrencilerin cümledeki anlamı vermede gereksiz bir kelime kullanıldığı görülmüştür. Öğrencilerin gereksiz sözcük kullanarak yazdığı cümlelerden seçilen örnekler şu şekildedir;

- "Çünkü Türkiye'ye döndüğü zaman **yeniden** eşi ve **onun** çocukları ona kızacak" (Ö2)
  Çünkü Türkiye'ye döndüğü zaman eşi ve çocukları ona kızacak.
- "Bu dünyayı hiç renk **yok** olmayacak." (Ö10) > Bu dünyada hiç renk olmayacak.
- "ama insanlar için daha fırsat var **olacak**" (Ö11)
  Ama insanlar için hâlâ fırsat var.
- "Çin mutfağı daha Farkli, yemek, **pişirmik** soy soslu pişiriyorlar." (Ö12)
  Çin mutfağı daha farklı. Soya soslu yemek pişiriyorlar.
- "her zaman doğru oynarmış ama **her zaman** cami'ye gidermiş" (Ö17)
  Her zaman doğru oynarmış ama camiye de gidermiş.
- "İyi tatil için **yapıyor**, bir plan yapmak gerekiyor." (Ö21)
  İyi tatil için bir plan yapmak gerekiyor.
- "Herkese **onun** amaçlar vardır." (Ö21)
  Herkesin amaçları vardır.
- "Ben gelecek yaz tatilde Seyahat **yapacağım** Türkey'e gideceğim" (Ö23)
  Ben gelecek yaz tatilinde Türkiye'ye seyahat edeceğim.
- "Belki Kadar **kalacağız,**arkadaşım evi kalacağız" (Ö23)
  Belki arkadaşımın evinde kalacağız.
- "Öncelikle, ilk fikrinizin **gayeti** Yunan adalar ziyaret etmek istiyoruz." (Ö24)
  Öncelikle, ilk fikrimiz Yunan adalarını ziyaret etmek.
- "Biz Malysiya **gitmeye çözdük**. Ben ailemle gideceğiz." (Ö26)
  Ailemle Malaysia'ya gideceğiz.

- “Birinci Kualalapura uçaKla gidip araya **Kalıp**, dinlenip ve şehiri tanacağız, üç gün Kalacağız” (Ö26)
  İlk olarak Kualalapura uçakla gidip orada üç gün kalıp, dinlenip ve şehri tanıyacağız.
- “Bu sayede yeni kültürü ve **yeni** insanlara tanıdık.” (Ö27)
  Bu sayede yeni kültür ve insanlar tanıdık.
- “Arkadaşarımle **gedeceğiz**, uçak ile gideceğiz” (Ö28)
  Arkadaşlarımla uçak ile gideceğiz.
- “…**pek** çok **Fazla** arkadaşi vardı.” (Ö31)
  …pek çok /çok fazla arkadaşı vardı.
- “Teknoloji, telefonlar, televizyonlar, arabalar **farklı** değişecek.” (Ö32)
  Teknoloji, telefonlar, televizyonlar, arabalar değişecek.
- “Babam **Şimdi** küçükken **küçükken** hangi oyunları oynarmış.” (Ö33)
  Babam küçükken hangi oyunları oynarmış.
- “Araba geleceke günes enerji **olacak** çok renkler olacak.” (Ö34)
  Araba gelecekte güneş enerjili ve çok renkli olacak.
- “Akaba güney yün **vardir**;” (Ö44) > Akabe güney yöndedir.
- “örnek, ölü deniz, **bu mekan** en dünyanın alçak noktası **var**,” (Ö46)
  Örneğin Ölüdeniz dünyanın en alçak noktasıdır.

Öğrencilerin cümledeki anlama katkısı olmayan, çıkarıldığında cümlenin anlamını daha düzgün hale getirecek, kelimenin, gövdenin veya orada kullanılan yapının fazlalığı cümlelerin akışını bozarak anlamı etkilediği görülmüştür.

4.5.3. Eksik Sözcük Kullanımı

Cümlede olması gereken ancak öğrencilerin yazmadığı veya yazamadığı sözcüklerin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- “Çok antikleri varıyormuş.” (Ö9) > Çok antik **eserleri** varmış.
- “cünku teknoloji gördu çok hızlı gilişiyor bundan dayalı hayal zordur.” (Ö14)
  Çünkü teknoloji **gördüğüm kadarıyla** çok hızlı gelişiyor ve **buna bağlı olarak hayal etmek** zordur.

- “Yani mümkün oyunlar indirmek zeka oyunları Gibi bu faide ediyor ve geliştiriyor.” (Ö17)

  Yani zekâ oyunları gibi oyunlar indirmek mümkün. Bu faydalı ve **insanı** geliştiriyor.
- “Çünkü Çok Farklı bir ülke ve zengin kültür, âdatlar.” (Ö22)

  Çünkü çok farklı bir ülke; zengin kültürü ve âdetleri **var.**
- “…pasaportlar hazır olacak, işimden tatili, para grekeyor,” (Ö23)

  …pasaportlar hazırlanacak, işimden tatil izni ve para **almam** gerekiyor.
- “...hayatın strestın bıraz uzakta vakit şanstır.” (Ö27)

  …hayatın stresinden biraz uzakta vakit **geçirmek** şanstır.
- “şapka Kim çocuk Kafasta şapka vardı, hızlı hızlı, bir çocuk tutuyordu...” (Ö31)

  Şapka kimin kafasında ise hızlı hızlı **kaçıyor**, bir çocuk onu tutuyordu...
- “Yüz yil sonra sigara içecek yasak.” (Ö36)

  Yüzyıl sonra sigara içmek yasak **olacak.**
- “babam ve annem da gideceğiz bu demek en harıka yaz hayatımda.” (Ö41)

  Babam ve annemle İstanbul’a gideceğiz; bu hayatımda en harika **tatil** demek.
- “Amman ürdün’ün başkenti, güzel havası ve çok kalabalık.” (Ö44)

  Amman Ürdün’ün başkenti, güzel havası **vardır** ve çok kalabalıktır.
- “Akabe’ye gitmeyi daha olur.” (Ö47)

  Akabe’ye gitmek daha **iyi** olur.

Öğrencilerin cümledeki anlamı sağlama noktasında eksik kelimelerin anlamı olumsuz etkilediği görülmüştür. Cümlenin tam olarak anlaşılmasında sözcük eksikliğinin cümlenin anlamına olumsuz bir etki bıraktığı tespit edilmiştir.

4.6. YAZIM VE NOKTALAMA İLE İLGİLİ KARŞILAŞILAN YANLIŞLAR

Yazım ve noktalama işaretleri iki ayrı ana başlık altında incelenmiştir. Bu iki ana başlıkta kendi içinde alt başlıklara ayrılarak yanlışlar sınıflandırılmaya çalışılmıştır. Ürdünlü öğrencilerin en fazla yanlış yaptığı ikinci bölümün yazım ve noktalama olduğu görülmüştür.

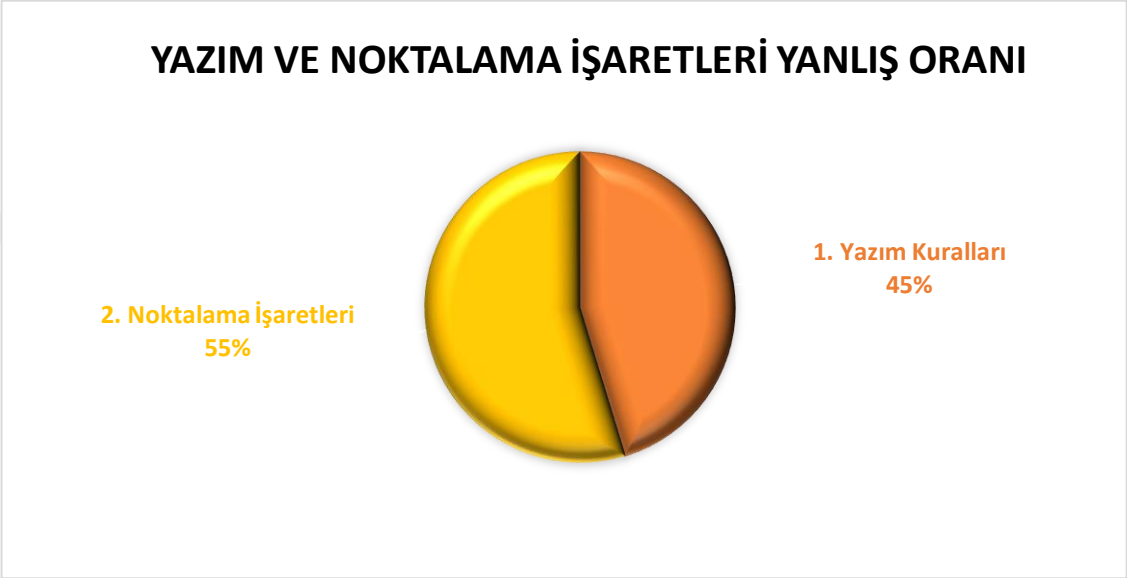

Şekil 8: Yazım Kuralları Ve Noktalama İşaretleri Yanlış Oranı

Öğrencilerin yazım kuralları ve noktalama işaretlerinde 567 yanlış sayısı tespit edilmiştir. Yazım ve noktalama işaretleri, yazım bilgisi ve noktalama işaretleri olarak iki kısımda incelenmiştir. Yazım bilgisinden % 45,3 (257), noktalama işaretlerinden % 57 (310) yanlış olduğu tespit edilmiştir.

4.6.1. Yazım Kuralları

Ürdünlü öğrencilerin yazım kuralları ile ilgili tespit edilen yanlışları dört alt başlıkla kategorilere ayrılmıştır. Bunlar; "Ek-Fiilin Yazımı, Alıntı Kelimelerin Yazımı, Birleşik Kelimelerin Yazımı, Alıntı Kelimelerin Yazımı"dır.

Şekil 9: Yazım Bilgisi Yanlış Oranı

Ürdünlü öğrencilerin yazım kurallarından 257 yanlış yaptıkları tespit edilmiştir. Bunlar Ek-fiil %10 (26), büyük harf kullanımı % 74,3 (191), birleşik kelimelerin yazımı %11,3 (29), alıntı kelimelerin yazımı %4 (11) ile ilgili yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin en fazla büyük harf kullanımında yanlış yaptıkları görülmektedir. Büyük harf yazımının en fazla yanlışa sahip olmasında anadilleri Arapçanın etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü Arapçada harf sistemi bakımından büyük küçük harf bulunmamaktadır. Noktadan sonra da öğrencilerin küçük harfle yazmaya devam ettikleri, özel isimleri yazarken küçük harf ile yazdıkları tespit edilmiştir.

4.6.1.1. Ek Fiilin Yazımı

Ürdünlü öğrencilerin ek fiilin yazımı konusunda yaptıkları yanlışlar şu şekildedir;

- "Ama çok **lezzetlimiş.**" (Ö9) > Ama çok lezzetliymiş.
- "Bana göre en güzel tatil Umre **yapmak oluyor**." (Ö19)
  Bana göre en güzel tatil umre yapmaktır.
- "işten evime gittim yolda iştim izin **düşünuyrum.**" (Ö25)
  İşten eve giderken izin almayı düşünüyordum.
- "mesela çünkü Avrupa'da her zaman orada durumu güneşli değildir ve eğer güneş yok hoşlanmak **yok**" (Ö29)
  Avrupa'da her zaman hava güneşli değildir ve eğer güneş yoksa sevmek de yoktur.

- “ve uçakla gideceğiz çünkü uçakla çok zaman almaz ve çok **rahatlı**” (Ö29)
  Uçakla gideceğiz çünkü uçakla çok zaman almaz ve çok rahattır.
- “Her gün benim babam ve arkadaşisi okula **yürüyordular**” (Ö30)
  Her gün babam ve arkadaşı okula yürüyorlarmış.
- “Bana göre eğir hepsi işler ve ödevler **bitti**, bu **demek** mutlu hissediyorum” (Ö41)
  Bana göre eğer bütün işler ve ödevler biterse bu mutlu hissediyorum demektir.
- “Çünkü eğer üçak biletleri **pahalısa** gidemeyiz,” (Ö43)
  Çünkü eğer uçak biletleri pahalıysa gidemeyiz.
- “Akaba güney **yün vardir**;” (Ö44) > Akabe güney yöndedir.

Ürdünlü öğrencilerin ek-fiilin yazımında gerek isim ve fiil kök veya gövdeye getirilen ek-fiilin yazımında gerek ek-fiilin hiç yazılmamasından kaynaklanan yanlışların yapıldığı görülmektedir.

4.6.1.2. Büyük Harf Kullanımı

Büyük harf kullanımı Ürdünlü öğrenciler tarafından en zorlanılan konulardan olduğu görülmektedir. Yazım kuralları içerisinde % 74,3’lik (191) oranıyla en fazla yanlış yapılan kısım olmuştur.

Büyük harfin cümle başında kullanılamamasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- **“...**Temmuzdur**. ulkemizin**...” (Ö1) > ...Temmuzdur. Ülkemizin...
- “Ürdün çok güzel ve sakın bir yer aslında çok farklı yerler **yoktur. ama** onlar için” (Ö4) > …yoktur. Ama…
- “…**gidebilirsiniz arkadaşım** ile haberleşmeye daha kolay olacak” (Ö11) …gidebilirsiniz. Arkadaşlar ile haberleşme daha kolay olacak.
- **“. ama** insanlar için daha fırsat var olacak” (Ö11)
  Ama insanlar için daha fırsat var olacak.
- “çünkü Bizimki gibi **muslim** Kültürü ve çok yakın bir kültür yemek sevmek.” (Ö12)
  Çünkü bizimki gibi Müslüman kültürü ve yemek sevme çok yakın bir kültür.
- “…**binecekler. yüz yıl** Sonra…” (Ö13) > …binecekler. Yüzyıl sonra…
- **“tiyatro,** opera etkinlik çok insanlara katlıdı.” (Ö44)
  Tiyatro, opera gibi etkinliklere çok insan katıldı.

- **“bu** Deniz ilaç vardı herşey var.” (Ö48)
  Bu deniz ilaç gibi her şey var.

Büyük harf kullanılmaması gereken durumlarda kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- “Akaba’ya gidebilirler, **Araba** ile 3-4 saat.” (Ö4)
  Akabe’ye gidebilirler, araba ile 3-4 saat.
- “restoranlar var, **Alış** veriş merkezler” (Ö4)
  Restoranlar var, alışveriş merkezleri...
- “benzin (**Gaz**)” (Ö6) > benzin (gaz)
- “yeni cep telefonu, **Yeni** T.V.” (Ö7) > yeni T.V.
- “Çünkü yüz yıl **Sonra** Sadece Allah biliyor ne olacak” (Ö11)
  Çünkü yüzyıl sonra ne olacağını sadece Allah biliyor.
- “Çünkü **herŞey** iyi değil. ama insanlar” (Ö11)
  Çünkü her şey iyi değil. Ama insanlar…
- “Dünyada çok **Farklı Kültürler** vardır. Bazen **çoK** . eski ve ünlü ve bazı mühim değil” (Ö12)
  Dünyada çok farklı kültürler vardır. Bazısı çok eski ve ünlü ve bazısı da mühim değil.
- “yüz yıl Sonra, **Kalemleri** yazmak **Kullanmayacaklar**.” (Ö13)
  Yüzyıl sonra yazmak için kalem kullanmayacaklar.
- “Bugüne **Kadar** birçok ülkelyi ziyaret ettim ve gördüm” (Ö14)
  Bugüne kadar birçok ülkeyi ziyaret ettim ve gördüm.
- “ihtimal **Evler Farklı Binalar** çok çok uzun olacak,” (Ö16)
  Muhtemelen evler farklı ve binalar çok uzun olacak.
- “Babam **Küçükken** çok oyunlar yokmuş **Babam Beni** söyledi” (Ö17)
  Babamın bana söylediğine göre küçükken çok oyun yokmuş.
- “Sadece iKi hafta orada **Kalacağız**.” (Ö20) > Sadece iki hafta orada kalacağız.
- “Bizim gitmemiz **Haziran** bir, **Haziran** onda ortadan **Lazim** çünkü bu **VaKiti** müdürüm bana izin verdi” (Ö26)
  Bizim gitmemiz haziran biri ile onu arasında olacak. Çünkü müdürüm bana bu zamanda izin verdi.

- "Benim annem **KüçüKKen** (**Yedi Taşlar**) oyun oynarmış," (Ö35)
  Benim annem küçükken (yedi taşlar) oyun oynarmış.

Özel kelimelerin büyük harf ile yazılmamasından kaynaklı yanlışlar şöyledir;

- "... **roma** muzesini..." (Ö1) > ...Roma müzesini...
- "...başka şehirler'de mesela **dana'ya** gidebilirsiniz..." (Ö1)
  ...başka şehirlere de mesela Dana'ya gidebilirsiniz...
- "Ahmet **bey**" (Ö2) > Ahmet Bey
- "Petra, **ölü deniz,** ve **vadi al-mujib ürdünün** güneyinde." (Ö3)
  Petra, Ölüdeniz ve Vadi al-Mujib Ürdün'ün güneyinde.
- "Krallık **otomobil** Müzesi" (Ö5) > Krallık Otomobil Müzesi
- "**amerikaya**…" (Ö9) > Amerika'ya…
- "**….çeşme'ye…**" (Ö22) >…Çeşme'ye…
- "bu yüzden gelecek **ramazanın bayramı** Türkiyeye gideceğim." (Ö28)
  Bu yüzden gelecek Ramazan Bayramı'nda Türkiye'ye gideceğim.
- **"sultan ayob camı**" (Ö37) > Eyüp Sultan Cami
- "Ben **çeçen cumhuriyat** görmek istiyorum." (Ö40)
  Ben Çeçen Cumhuriyetini görmek istiyorum.
- "Biz Ramazan'ın 10 son günleri **mersine** gitmeği için uçak billite aldık." (Ö42)
  Biz Ramazan'ın son on günü Mersin'e gitmek için uçak bileti aldık.

Uygulama olarak Türkçe büyük-küçük harf sistemini A1 düzeyindeyken öğrenen, ancak yazı esnasında sınav heyecanı, sınav süresi gibi faktörlerin etkisiyle küçük harf düzeninde yazmaya devam ettikleri düşünülmektedir. Cümle başında ve özel kelimelerin yazımında küçük harf kullanan öğrencilerin, büyük harf kullanılmaması gereken durumlarda kelimeyi büyük harf ile başlattıkları da görülmektedir.

4.6.1.3. Birleşik Kelimelerin Yazımı

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar (Akalın & başk., 2012, s. 18). Tespit edilen yanlışlar şu şekildedir;

- **“Ölü denizin**” (Ö1) > Ölüdeniz
- “Bundan **yüz yıl** sonra…” (Ö6) > Bundan yüzyıl sonra…
- “Aya Sofia” (Ö9) > Ayasofya
- “Yani **yurt içinde** tatili istiyor.” (Ö21) > Yani yurtiçinde denizi tercih edecekler.
- **“bir çok** aktivileri kaltıracağız” (Ö27) > Birçok aktiviteye katılacağız.
- “annem **alış veriş** yapmak çok seviyor” (Ö41)
  Annem alışveriş yapmayı çok seviyor.
- **“Ölü Deniz’de** yüzebilir ve çamur kullanabilir.” (Ö47)
  Ölüdeniz’de yüzebilir ve çamur kullanabilir.
- “Deniz ölde bu çok güzel çünkü **herşey** vardi” (Ö48)
  Ölüdeniz çok güzel ve her şey vardır.

Birleşik kelimelerin yazımında öğrencilerin genellikle bu kelimeleri ayrı yazma eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin nadir de olsa ayrı yazılan kelimeleri birleşik yazdıkları görülmüştür.

4.6.1.4. Yabancı Özel Adların Yazımı

Ürdünlü öğrencilerin yabancı özel adların yazımında yaptıkları yanlışlar şu şekildedir;

- “Aya Sofia” (Ö9) > Ayasofya
- “Jarash” (Ö44) > Ceraş
- “Üm Kes” ***(***Ö46) > Üm Kays
- “Jereş” (Ö46) > Ceraş
- “Hussini Cami” (Ö47) > Hüseyin Cami

Genellikle özel isimlerin Türkçe yazımında öğrencilerin bu kelimelerin yerine kelimenin İngilizce yazımının etkisinde kaldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yabancı özel adları Türkçe harf karakterine ve yazım kurallarına uymadan İngilizcenin etkisiyle yazmış oldukları cümlelerde tespit edilmiştir.

4.6.2. Noktalama İşaretleri

Ürdünlü öğrencilerin yapmış oldukları noktalama işaretleri yanlışları beş alt başlık ile kategorilere ayrılmıştır. Bunlar; "Nokta, Virgül, Noktalı Virgül, Soru İşareti, Kesme İşareti"dir.

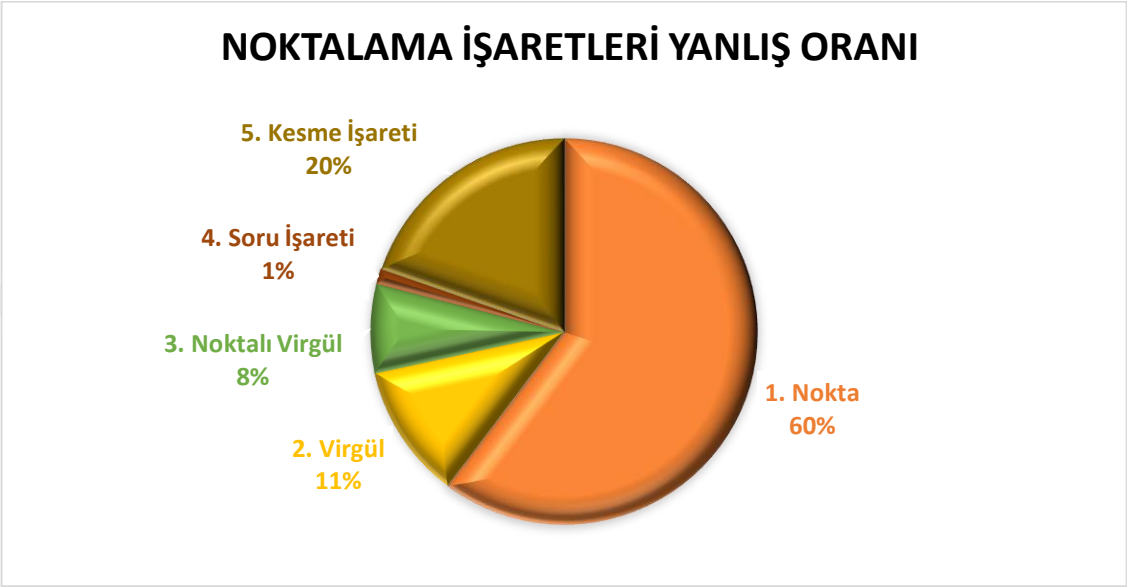

Şekil 10: Noktalama İşaretleri Yanlış Oranı

Ürdünlü öğrencilerin yazılı kâğıtlarından elde edilen verilere göre noktalama işaretlerinde 310 yanlış yapıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yazılı anlatımlarında nokta kullanımında % 60 (187), virgül kullanımında %11 (35), noktalı virgülde % 7 (23), soru işareti kullanımında % 1 (4) ve kesme işareti kullanımında da % 20 (61) yanlış yapıldığı tespit edilmiştir.

4.6.2.1. Nokta

Nokta bir yargının bittiğini belirtmek için ifadenin sonuna konan bir işarettir. Öğrencilerin biten yargılardan sonra yeni başlayan yargıları nokta koymadan başlattıkları görülmüştür. Öğrencilerin noktalama işaretleri bölümünde nokta kullanmamasından kaynaklı yanlışlar şu şekildedir;

- "... gerekmiyor çunku..." (Ö1) > ...gerekmiyor. Çünkü...
- "Bana göre yüz yıl sonra insanlar yaşacak çok mutluyacak çünkü…" (Ö7) …mutlu olacak. Çünkü…

- “Çünkü yüz yıl Sonra Sadece Allah biliyor ne olacak belki kıyamet yapacak.” (Ö11)
  Çünkü yüzyıl sonra ne olacağını sadece Allah biliyor. Belki kıyamet kopacak.
- “Denizda dolaşmak istiyoruz bu nedenle tekne kiralalık.” (Ö20)
  Denizde dolaşmak istiyoruz. Bu nedenle tekne kiraladık.
- “Benim ve ailem uçakta gitmek istiyoruz” (Ö40)
  Benim ve ailem uçakta gitmek istiyoruz

Nokta işaretinin yerine virgül kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- “Akebe’ye gidebilir orada deniz var, ama ben oradaya gitmedim” (Ö2)
  Akabe’ye gidebilir, orada deniz var. Ama ben oraya gitmedim.
- “güzel bir lokanta, süper bir yemek yapiyor,” (Ö3)
  Güzel bir lokanta ve süper bir yemek yapıyor.
- “Onlara 5 günlük seyahat planı hazırlayayım, ilk gün” (Ö5)
  ...hazırlayayım. İlk gün...
- “Denizi görmek istiyorlarsa, Akabe’yi ziyaret etsinler, Ürdün’ün tek sahili ve Kızıl denizi görebilirler.” (Ö5)
  …etsinler. Ürdün…
- “Çin mutfağı daha Farkli, yemek, pişirmik soy soslu pişiriyorlar.” (Ö12)
  Çin mutfağı daha farklı. Soya soslu yemek pişiriyorlar.
- “Bundan yüzyıl sonra insanlar uçağı arabalar Kullacaklar. ve sonra petrol bitecek insanlar atlar ve develer binecekler.” (Ö13)
  Bundan yüzyıl sonra insanlar uçan arabalar kullanacaklar ve sonra petrol bitecek. İnsanlar atlara ve develere binecekler.
- “Gelecek yaz tatile ailemle ben Türki’ye gideceğiz,” (Ö27)
  Gelecek yaz tatilinde ailemle ben Türkiye’ye gideceğiz.

4.6.2.2. Virgül

Virgül, birbiri ardına gelen aynı görevdeki kelimeleri sıralamak, sıralı cümleleri ayırmak, yükleme uzak özneyi belirtmek için kullanılan bir noktalama işaretidir. Virgülün gereksiz kullanımından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- “Hırsız evi arkasında olurmuş , ve polis kontrol edermiş.” (Ö8) > …olurmuş ve…

- “Su Saklanacaktırmış, ve çivre daha kirli olacakmış.” (Ö11)
  Su saklanacakmış ve çevre daha kirli olacakmış.
- “yüz yıl Sonra, Kalemleri yazmak Kullanmayacaklar.” (Ö13)
  Yüzyıl sonra yazmak için kalem kullanmayacaklar.
- “Bazılarız, ormanda geziyeceğiz” (Ö21) > Bazılarımız ormanda gezecek.

Virgül yerine ve bağlacının kullanmasından kaynaklı yanlışlar örnekteki gibidir;

- “ben ve kardeşlerim ve Annem ve babam orada üç ay kalacağız” (Ö29)
  Annem, babam, kardeşlerim ve ben orada üç ay kalacağız.

Zarf-fiil ekinden sonra virgül kullanılmasından kaynaklı yanlışlar şöyledir;

- İki gün kalıp, çeşitli şeyler yapabilirler” (Ö5) > …kalıp çeşitli…

Ürdünlü öğrencilerin virgülü gereksiz kullandıkları ve bir bağlaç görevinde kullandıkları görülmüştür.

4.6.2.3. Noktalı Virgül

Noktalı virgülün eksikliğinden kaynaklı yanlışlar şu şekildedir;

- “Bu sebeple bir karar verdik her tatilde herkesi beraber gideceğiz.” (Ö20)
  Bu sebeple bir karar verdik; her tatilde herkesi beraber gideceğiz.
- “Türkey’de her Şey Farklı kültürler Farklı dil Farklı” (Ö23)
  Türkiye’de her şey farklı; kültürler farklı, dil farklı…
- “Mersin’de çok aktivitleri vardır perşut ve rafting yapmak gibi” (Ö42)
  Mersin’de çok aktiviteler vardır; paraşüt ve sal yarışı gibi.
- “ayrıca ürdün Küzey bir güzel mekan gidebilirsin Üm Kes, Jereş gibi sıyah taşlar eski şehir...”(Ö46)
  Ayrıca Ürdün’ün kuzeyinde güzel mekanlara gidebilirsin; Üm Kays, Ceraş gibi…

Noktalı virgül yerine virgül kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar şöyledir;

- “çünkü çok Feydeler vardır, Stresten uzaklaştırmak ve yine bir yeri gezip yine Kültürü öğremek vardır.” (Ö26)
  Çünkü çok faydası vardır; stresten uzaklaşmak ve yeni bir yerler gezip yeni kültürler öğrenmek gibi.
- “Ben zaten dedim, Ben Türkiyeye gitmeyi seviyorum,” (Ö28)
  Ben zaten dedim; ben Türkiye’ye gitmeyi seviyorum.

Noktalı virgül yerine bağlaç kullanılmasından kaynaklanan yanlışlar örnekteki gibidir;

- "Çünkü Çok Farklı bir ülke ve zengin kültür, âdatlar." (Ö22)
  Çünkü çok farklı bir ülke; zengin kültürü ve âdetleri var.
- "Ancak bir önemli problem çıkarmış oğlum lcan adı, kızla evlenmek istiyor!" (Ö24)
  Ancak oğlum Ican önemli bir problem çıkardı; o evlenmek istiyor.

Ürdünlü öğrenciler tarafından noktalı virgül kullanılması gereken yerde kullanılamaması, noktalı virgül yerine başka bir işaret veya hiçbir şey yazılmamasından kaynaklı yanlışlar olduğu tespit edilmiştir.

4.6.2.4. Soru İşareti

Ürdünlü bazı öğrencilerin soru kelimelerinden sonra soru işareti getirmediği görülmüştür. Bunda cümlenin soru cümlesi olduğunu kavrayamama veya soru işaretini unutma gibi faktörler etkili olabilir. Çünkü Arapça ve İngilizce gibi çoğu dillerdeki ortak işaretlerindendir. Soru işaretinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Neden Malysiyaya gideceğiz (Ö26) > Neden Malaysia'ya gideceğiz?"
- "Babam Şimdi küçükken küçükken hangi oyunları oynarmış." (Ö33)
  Babam küçükken hangi oyunları oynarmış?
- "Hava nasıl olacak." (Ö39) > Hava nasıl olacak?
- "ne faaliyet vardı." (Ö45) > Ne faaliyet vardı?

Öğrencinin bu işareti bildiği, öğrendiği fakat ya cümle anlamı bakımından soru anlamı olduğunu kavrayamadığı ya da soru işaretini unuttuğu söylenebilir.

4.6.2.5. Kesme İşareti

Kesme işareti özel isimlere getirilen ekleri ayırmak için kullanılan bir işarettir. Ürdünlü öğrencilerin kesme işaretini kullanması gereken yerde kullanmadığı veya kullanılmaması gereken yerlerde kullandığı tespit edilmiştir.

Kesme işaretinin eksikliğinden kaynaklanan yanlışlar şu şekildedir;

- "Ürdünün..." (Ö1) > Ürdün'ün...
- "Ölü denizin" (Ö3) > Ölüdeniz' in

- “Ama ben İstanbula gideceğim” (Ö9) > Ama ben İstanbul’a gideceğim.
- “Bodrumya” (Ö22) > Bodrum’a
- “Ama o artık İngillarda öğreniyor.” (Ö24) > Ama o artık İngiltere’de öğrenci.
- “Italyanın kültürını…” (Ö25) > İtalya’nın kültürünü…
- “üç gün sonra Amana döneceğiz.” (Ö26) > Üç gün sonra Amman’a döneceğiz.
- “bu yüzden gelecek ramazanın bayramı Türkiyeye gideceğim.” (Ö28)
  Bu yüzden gelecek Ramazan Bayramı’nda Türkiye’ye gideceğim.
- “Italyayı çok seviyorum.” (Ö37) > İtalya’yı çok seviyorum.
- “Bu yaz Istanbula gidaceğim” (Ö41) > Bu yaz İstanbul’a gideceğim.

Kesme işaretinin gereksiz kullanımından kaynaklı yanlışlar şöyledir;

- “başka şehirler’de” (Ö1) > başka şehirlerde
- “orada’ya” (Ö9) > oraya
- “…mesala uzay’a gidebilirsiniz.” (Ö11) > …mesela uzaya gidebilirsiniz.
- “bilye’yle” (Ö17) > bilyeyle
- “Bir yıllar, yaz evi, ya da yat’da tatil boyu gecirecağız,” (Ö24)
  Bu yıl yaz evi veya yatta tüm tatili geçireceğiz.
- “annem alış veriş yapmak çok seviyor özellikle tarihi Çarşı’da ve Pazar’da,” (Ö41)
- “Bu tatil’da gitmek istedim yerlerin plani.” (Ö43)
  Bu tatilde gitmek istediğim yerlerin planı.

Öğrencilerin yaptığı yanlışlardan hareketle kesme işaretinin tam olarak kavranamadığı görülmektedir. Kendi ana dil harf sisteminin dışında bir dilin eklenme sisteminde ek ile kelimenin aslını karıştırabildiği ve bu yüzden bu işareti kullanmaktan kaçındığı veya özel bir anlam ifade etmeyen kelimelerde ise eklenen ekleri aşırı kurallaştırma yani gereksiz olan yerlerde kullanılmasından kaynaklı yanlışlar olduğu söylenebilir

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

İlgili çalışma, Ürdün'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap asıllı öğrencilerin hedef dili öğrenmede yaptıkları yanlışlar gruplandırılarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimine özellikle Orta-Doğu coğrafyasında dil öğretimine yönelik yapılacak çalışmalara katkı sağlayabilmek amacıyla hazırlanmaya çalışılmıştır. Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatımda yapmış oldukları yanlışlar öğrencinin hangi konularda daha fazla zorlandığının görülebilmesi bakımından önem arz etmektedir. Böylece bu çalışmanın gerek materyal gerekse yöntem belirlemeye yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Uygulama aşamasından anlaşılacağı üzere, bu çalışmaya Yunus Emre Enstitüsü tarafından Ürdün'ün başkentinde kurulan Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde, 2013-2014 yılları arası A2 düzeyi Türkçe öğrenen 48 öğrenci dâhil edilmiştir. Kur bitirme sınavı yazma becerisi bölümünde yazılı anlatım kâğıtları tezin uygulama materyali olarak kullanılmıştır.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ürdünlü öğrencilerin yazılı anlatım kâğıtlarında tespit edilen yanlışlar beş başlık altında toplanmıştır. Beş ana başlık şu şekilde ayrılmıştır; "Ses Bilgisi, Biçim Bilgisi, Söz Dizimi, Anlam Bilgisi ve Yazım Kuralları ve Noktalama İşaretleri". Her başlık da kendi içinde tekrar kategorilendirilerek alt başlıklara ayrılmıştır. Ürdünlü öğrencilerin dil bilgisel olarak sınıflandırılan yazılı anlatım yanlışları toplamda 2189 adet olarak saptanmıştır. En fazla yanlışın % 40,6'lık (888) oranı ile Ses Bilgisinde olduğu tespit edilmiştir. Biçim Bilgisinden % 12,7 (278), Söz Diziminden %10,3 (226), Anlam Bilgisinden % 10,5 (230) oranında yanlış bulunmuştur. Bu üç alanda tespit edilen yanlış oranlarının birbirine yakın olduğu görülmüştür. Yazım Bilgisi ve Noktalama İşaretlerinde ise %25,9 (567 adet) oranında yanlış tespit edilmiştir. Ürdünlü öğrencilerin yapmış oldukları yanlışlar beş ana başlıkta toplanmış ve bunlar arasında Ses Bilgisinden sonra en fazla yanlış yapılan ikinci ana başlığın Yazım Bilgisi ve Noktalama İşaretleri olduğu görülmüştür.

Şekil 11:Ürdünlü Öğrencilerin Dil Bilgisel Olarak Yanlışlarının Sınıflandırılma Oranı

Ürdünlü öğrencilerin ses bilgisinden 888 adet yanlış yaptığı tespit edilmiştir. Bu bölüm dört başlıkta incelenerek oranları sunulmuştur: Ünlü uyumu % 46,4 (412), ses olaylarında % 2,13 (19), ünlü harflerin karıştırılması % 28,72 (255), kelimede yazım yanlışı % 22,75 (202).

Ürdünlü öğrencilerin Biçim Bilgisinde 278 yanlış yaptığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin yapım ekinde % 6,83 (19), çekim ekinde ise % 93,17 (259) yanlış yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Söz Diziminde ise toplamda 226 yanlış tespit edilmiştir. Bunlar cümlede eksik öge % 5 (11), öge dizilişi yanlış oranında % 3 (7) olarak görülmüştür. Kelime gruplarında ise isim tamlamasında % 21 (49), sıfat tamlamasında % 2 (5), isim-fiil grubunda % 12 (28), sıfat-fiil grubunda % 7 (17), zarf-fiil grubunda % 3 (7), bağlama grubunda % 30 (69), edat grubunda %10 (22), iyelik sahiplik grubunda % 7 (11) yanlış yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ürdünlü öğrencilerin anlam bilgisinde toplamda 230 adet yanlış yaptıkları tespit edilmiştir. Bu oran: Yanlış anlamda sözcük kullanımında % 46 (105), eksik sözcük kullanımında % 21 (76), gereksiz sözcük kullanımında ise % 33 (49)'tür.

Ürdünlü öğrencilerin yazım bilgisi ve noktalama işaretlerinden 567 adet yanlış yaptığı tespit edilmiştir. Yazım bilgisinden % 45,3 (257), noktalama işaretlerinden % 57 (310) yanlış yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ürdünlü öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçeyi öğrenirken en fazla ses bilgisinde yanlış yaptığı görülmektedir. Alt kategori olarak da en fazla ünlü uyumunda yanlış yaptığı görülmektedir. Türkçenin ses özellikleri ile Arapçanın ses özelliklerinin farklılığı, Türkçedeki ünlü harflerin sayı bakımından çokluğu ve kelime içinde ve eklerde bu ünlülerin uyumu kurallarının tam olarak öğrenilememesi veya uygulanamaması öğrencilerin bu konuda yanlış yapmasında etkili olduğu ve kalın ünlüler ile ince ünlülerin uyumunu tam olarak kavrayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Türkçe kök veya gövde ve bunlara gelen ekleri doğru veya yanlış bir şekilde eklediklerini görebilmek bakımından biçim bilgisi yanlışları bir önem arz etmektedir. Biçim bilgisinde öğrencilerin çekim eklerinde en fazla yanlış yaptıkları ve bu başlık altında da en fazla ad durum eklerinde yanlış yaptıkları görülmektedir. Öğrencilerin ad çekim eklerinde ek gelmemesi gereken yere ek getirdiği, ekin gelmesi gereken yere eki getirmediği veya eklerin birbirinin yerine getirildiği, kuralları tam olarak uygulayamadıkları ve ad durum eklerinin görevlerini tam olarak kavrayamadıkları gözlenmiştir.

Söz dizimi bölümü incelendiğinde ise en çok yanlışın isim tamlaması ve bağlama grubunda yapıldığı görülmektedir. İsim tamlamasından genellikle tamlayan ve tamlanan eki eksikliğinden kaynaklı yanlışlar olduğu, bağlama grubunda ise öğrencilerin bu grupları eksik, yanlış veya fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anlam bilgisi bölümü öğrencilerin yaptıkları yanlışlara göre başlıklandırılmıştır. Buna göre üç alt başlık altında öğrencilerin yanlışları sınıflandırılmıştır. Anlam bilgisinin alt kategorilerinden cümlenin anlamsal yapısına uygun olmayan yanlış anlamda kelime kullanımında, en fazla yanlış olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin hedef dildeki kelimeleri tam olarak öğrenemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yazım bilgisi ve noktalama işaretleri ikinci en fazla yanlış yapılan bölüm olmuştur. Yazım bilgisinde en fazla büyük harf kullanımında yanlış yapıldığı görülmüştür. Ürdünlü öğrencilerin büyük harf kullanımını gerek ana dili Arapçanın harf sisteminde büyük-küçük harflerin olmamasından gerek dil bilgisi kurallarından cümle başında ve özel isimlerin büyük harfle başlaması kuralını kavrayamamasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğrencinin ana dilindeki yazım bilgisini hedef dil öğrenimine olumsuz aktardığı, kelimenin özel bir kelime olup olmadığını ayırt edemediği ve cümlenin yargı

ifadesi ile bitip yeni cümlenin başladığı gibi konuları kavrayamamasından kaynaklı olarak büyük harf yazımını doğru yazamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Noktalama işaretlerinde ise en fazla nokta işareti konusunda yanlış yaptıkları görülmüştür. Nokta neredeyse bütün dillerin ortak işaret sistemiyken Ürdünlü öğrencilerin bu denli yanlış yapması işaretin kullanımını bildiklerini, fakat Türkçedeki yargı ifadesinin nerede bitip nerede başladığını karıştırabildikleri gözlenmiştir. Bu yüzden nokta işaretini konulması gereken yere yazmadıkları, yargısı bitmemiş olan bir cümle diziminde noktayı yanlış yere koydukları tespit edilmiştir. Böylece Türkçe cümle sistemini tam olarak öğrenemedikleri gözlenmiştir.

Noktalama işaretlerinde ikinci en fazla yanlış yapılan konu kesme işareti kullanımı olarak görülmektedir. Kesme işareti özel kelime kök veya gövdeye getirilen ekleri ayırmak için kullanılan bir işaretken öğrencilerin özel kelime kavramına tam olarak kavrayamadığı, özel isim ile genel kelimeleri ayıramadığı, bu işareti gereken yere getiremediği görülürken bazen de ekin getirilmesine gerek olmayan yerlere getirildiği, öğrencinin bu işareti kendi dilinin de etkisi ile bildiği fakat Türkçedeki kelimelerin anlamına tam olarak hâkim olamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada çerçevesinde elde edilen bulgular ve sonuçlardan hareketle şu şekilde öneriler sunulabilir;

Yurt içinde ve dışında dil öğrenenlerin karşılaştıkları güçlüklerin farklılıklarına eğilip dil öğrenimi sürecinde ikisi arasında oluşacak uzaklığın en aza indirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.

Yurt içinde ve dışında Türkçeyi öğrenenler için ders kitapları ve saatleri bir kur düzeyi için aynıdır. Fakat Türkçe öğrenen öğrenciler için hedef dili duydukları ve konuştukları kişilerin sınırlı olması ve günlük hayatta hedef dili kullananlar ile karşılaşamaması gibi durumlardan dolayı yurt dışında bir kur düzeyi saati Türkiye'deki kur saatinden fazla olmalıdır.

Ürdün gibi bir Orta-Doğu ülkesine gönderilen okutmanların ülkenin özel şartlarına hâkim olabilmeli, bölgeye uygun dil öğretimini planlayabilmeli ve ihtiyaca yönelik çalışmaları düzenleyebilmelidir.

Yurtdışında görev yapan okutmanlar, bulunulan ülke ile Türkiye arasında ortak kültür bağları ile öğrencilerin dil öğrenimine karşı teşvik etmeli ve onlara dil öğrenim sürecinde her zaman destek olarak Türkçeyi sevdirmelidir.

Bu çalışma Ürdün'deki A2 düzeyini bitiren öğrenciler ile yapılmıştır. Bu çalışma genişletilerek Ürdün'deki bütün kur düzeylerinde ve diğer dil beceri alanlarında da yapılmalıdır. Böylelikle öğrencilerin karşılaştıkları güçlükler bütün kur düzeylerinde belirlenmeli ve bölge bazında kitap veya dil öğretimi materyalleri hazırlanmalıdır.

Ürdünlü öğrencilerin ses bilgisinden, yazım ve noktalama işaretlerine kadar bütün dil alanlarında zorlandıkları ve yanlış yaptıkları görülmüştür. Gerek Arapçanın etkisi, gerek İngilizcenin etkisi hedef dili öğrenmede zaman zaman karşımıza sorun olarak çıkmaktadır. Bu sorunları en aza indirebilmek için öğretim elemanının Türkçenin öğretilmesini titizle her alanda yapmaya çalışmalı, eksik ve ihtiyaç olan materyalleri belirleyebilmeli ve öğrencinin eksiğine göre kendi de materyal geliştirip dil öğretimine katkıda bulunabilmelidir.

Öğrencilerin öğrenmede ve uygulamada en fazla zorlandığı büyük-küçük harf kullanımı ve noktalama işaretinin öğretilmesi konusunda ders metnini işlerken metindeki bu yapılara dikkat çekilmeli, anlamsal akışı bozmadan noktanın kullanımı, büyük küçük harf yazımı gibi konular metinde sezdirilerek öğretilmelidir. Öğretim elemanı öğrencilerin hâlâ yanlış yaptıklarını tespit ederse bu konuyu pekiştirmek amacıyla müstakil bir ders işleyip bol bol örnek vererek öğrencinin konunun farklılıklarını ayırt edebilmesi sağlanmalıdır.

Ürdünlü öğrencilerin anlam bilgisi yönünden de zorlandıkları saptanmıştır. Buna yönelik öğretim elemanı bir metni işlerken kelime öğretimi üzerinde durmalı, kelimeyi cümlenin bağlamından çıkarabilmeyi öğretmeli ve öğrencilerin karşılarına çıkan yeni kelimeleri tahtanın bir kenarına eş anlam veya zıt anlamlarıyla birlikte gruplandırılarak vermelidir.

Yurt içinde ve dışında dil öğrenimi farklılığı olduğu, yurt dışında dilin doğru telaffuzunu genelde sadece dersi veren öğretim elemanından duyduğu dikkate alınarak, öğrencinin ünlü harflerin ayrımına varabilmesi için bol bol dinleme yaptırılmalı, Türkçenin Sesi Radyosu gibi radyo programları tavsiye edilmeli ve öğrencinin seslerin ayrımına vararak dinlediğini yazdırmaya yönelik ödevler verilmelidir.

Öğrencilere verilen ödevler renkli bir kalemle kontrol edilerek öğrencilerin hangi konuda yanlış yaptıklarını öğretim elemanı işaretlemelidir. Öğretim elamanına da yön verecek olan bu ödev geri dönütleri konunun hangisinin öğrenilip öğrenilmediği hususunda da ışık tutacaktır. Öğretim elemanı öğrencilerin yanlışlarına dikkat edip derste bu konuların iyileştirilmesine yönelik açıklamalar veya çalışmalar yapmalıdır.

Sınıfta yapılan yazma çalışmaları bir yarışma havasında eğlenceli bir hale getirilmeli, öğrencilerin kâğıtlarını birbirlerini değerlendirme de yapılmalıdır. Sınıf arkadaşının yaptığı yanlış ile kendi yanlışını görüp düzeltme sağlanmalı, öğretim elemanı, öğrencinin kendisi ve sınıf arkadaşları iş birlikçi bir çalışma yapılmalıdır.

Yurt dışında bir dil öğretiminde öğretim elemanına fazla görev düşmektedir. Bu yüzden öğrencilerin derste veya ödevlerinde devamlı olarak takip edilmeli, eksik kaldığı, zorlandığı yerlerde ek çalışmalar yapılmalıdır.

Yazma öğretim yöntemlerine derslerde yer verilmeli, sadece ders kitabı ile değil zengin bir materyal ile Türkçe öğretilmelidir.

6. KAYNAKÇA

Adalı, O. (2004). *Türkiye Türkçesinde biçimbirimler* (2. b.). İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Akalın, Ş. H., & başk., v. (2012). *Yazım Klavuzu* (27 b.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Akbayır, S. (2010). *Nasıl yazabilirim?* Ankara: Pegem Akademi.

Aksan, D. (1975). Anadili. *Türk Dili Dergisi*, 285/ 423-434.

Aksan, D. (2000). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2008). *Yazılı ve sözlü anlatım okuma-dinleme konuşma-yazma.* Ankara: Akçağ Basım Yayım Pazarlama.

Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2013). *Yazılı ve sözlü anlatım okuma-dinleme konuşma-yazma.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Akyol, H. (2006). *Yeni programa uygun Türkçe öretim yöntemleri.* Ankara: Kök Yayınları.

Altun, K. (2001). Ürdün'de Türkçe Öğretimi ve Buradaki Türk Nüfusu. *IV. Uluslar arası Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu* , (s. 58-61). İzmir .

Arı, Ş. (2011). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Karşılaştırmalı Yöntem. G. Üniversitesi (Dü.), *X. Uluslararası Dil, Yazın ve Deyişbilim Sempozyumu* içinde (s. 123-127). Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Arslan, M. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretim kılavuzu temel seviye.* Ankara: Nobel.

Atabay, N., Özel, S., & Çam, A. (2003). *Türkiye Türkçesinin sözdizimi* (2 b.). İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Atabey, İ. (2011). Ders kitaplarındaki dil bilgisi konularının bilgi ve tanım açısından tutarlılığı. *38. ICANAS-Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. 1*, s. 133-154. Ankara: Atatür Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları 13/1.

Atabey, İ., Koç, S., Yeniçeri, H., Ülker, Ç., & Yağcı, İ. (2007). *Üniversiteler için Türk dili ve kompozisyon bilgileri.* Ankara: Yargı Yayınevi.

Baker, R. (1979). *Jordan's Palestinian Challange, 1948-1983: A Political History (Boulder, Colo.).* London: Westview.

Baltacıoğlu, İ. H. (1938). *Toplu tedris.* İstanbul: Sebat Basımevi.

Banguoğlu, T. (1979). *Ana hatlarıyle Türk grameri.* İstanbul: Dergâh Yayınları.

Banguoğlu, T. (2015). *Türkçenin Grameri* (10. b.). Ankara: Türk Dil Kurumu.

Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe Öğretiminde İlkeler. *Türkiyat Araştırmaları, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü*, 19-30.

Bayraktar, N., Yadigar, E., Bulan, H. İ., Tekşan, K., Şengezer, N., Sezen, N., . . . Aydın Kasımoğlu, H. (2007). *Türk dili yazılı anlatım sözlü anlatım.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Beyreli, L., Çetindağ, Z., & Celepoğlu, A. (2010). *Yazılı ve sözlü anlatım* (5 b.). Ankara: Pegem Akademi.

Bölükbaş, F. (2011). Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*(6 (3)), 1357-1367.

Büyükikiz, K., & Hasırcı, S. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarının yanlış çözümleme yaklaşımına göre değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*(1(4)), 51-62.

Büyükkaragöz, S., & Çivi, C. (1997). *Genel öğretim metotları.* İstanbul: Öz Eğitim.

Ceyhan, E. (2007). *Yabanc dil öğretim teknolojisi.* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Çakır, İ. (2010, Ocak). Yazma becerisinin kazanılması yabancı dil öğretiminde neden zordur? *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(28), 165-176.

Çakır, M. (2002-2003). Almanya'daki Çok Kültürlü Ortamlarda Türkçenin Anadili Olarak Kullanımı. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 39-58.

Çakır, Ö. (2003). Yazma Öğretiminde Süreç Yaklaşımına Dayalı Programın Yazılı Anlatım Becerisini Geliştirmedeki Rolü: Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği. *Dil Dergisi*(122), 31-51.

Çelebi, M. D. (2006). Türkiye'de Anadili Eğitimi ve Yabancı Dil Öğretimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(21), 285-307.

Çetin, N. M. (1991). Arap. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm* (s. 276-309). içinde Ankara: TDV Yayınları.

Çörtü, M. M. (2008). *Arapça Dilbilgisi Sarf-Nahiv-Edatlar* (8 b.). İstanbul: Marmara Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları Nu.171.

Demir, N., & Yılmaz, E. (2005). *Türk dili el kitabı* (2 b.). Ankara: Grafiker Ofset.

Demircan, Ö. (2005). *Kök-ek bileşmeleri* (2. b.). İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Demircan, Ö. (2005). *Türkiye Türkçesinde kök-ek birleşmeleri* (2 b.). İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Demirel, Ö. (2005). Avrupa Konseyi Dil Projesi ve Türkiye Uygulaması. *Millî Eğitim Dergisi*(167), 71-82.

Demirel, Ö. (2012). *Yabancı dil öğretimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Deny, J. (2012). *Türk dil bilgisi.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Doğan, İ. (1996). *Sosyoloji, kavramlar ve sorunlar.* İstanbul: Sisem Say.

Doğan, L., Kaya, N., Oyar, A., Topaloğlu, Y., Durmuş, O., & Özden, M. Ö. (2006). *Üniversteler için Türk dili yazılı ve sözlü anlatım.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Dolunay, S. K. (2005, Eylül 28-30). Türkiye ve Dünyadaki Türkçe Öğretim Merkezleri ve Türkoloji Bölümleri Üzerine Bir Değerlendirme. *XIV. Ulusal Eğitim Biliimleri Kongresi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Dolunay, S. K. (2012). *Türkiye Türkçesinde zaman.* Ankara: Berikan Yayınevi.

Durmuş, M. (2013). *Yabancılara Türkçe öğretimi.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Durmuş, M., Kanter, B., Eker, Ü., Eker, S., Alkayış, M. F., & Özer, H. (2013). *Türk dili sözlü ve yazılı anlatım el kitabı.* Ankara: Grafiker Yayınları.

Eker, S. (2005). *Çağdaş Türk Dili* (3 b.). Ankara: Grafiker Yayınları.

Elemen, B. (2014). *Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenen yabancı uyruklu öğrencilerin lisans düzeyinde kullandıkları dinleme stratejileri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).* Ankara: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

Ercilasun, A. B. (1984). *Dilde birlik* . İstanbul: Cönk Yayınları.

Ergin, M. (2006). *Türk dil bilgisi* (5. b.). İstanbul: Bayrak Basın/Yayın/Tanıtım.

European, C. (1997). *European language portfolio : proposals for development.* Strasbourg: Council of Europe (MEB Çeviri Komisyonu).

Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi.* Ankara: Ayraç Yayınevi.

Göçer, A. (2009). Türkçe öğretiminde öğrencilerin söz varlığını geliştirme etkinlikleri ve sözlük kullanımı. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*(4), 1025-1054.

Göçer, A. (2013). Yazma Tutum Ölçeği'nin (YTÖ) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması . *Katamanu Eğitim Dergisi*, 515-524.

Gündoğdu, M. (2007). *Almanca öğretiminin temel ilkeleri.* İstanbul: Kare Yayınları.

Güneş, S. (1999). *Türk dili bilgisi* (4 b.). İzmir: D.E.Ü. Rektörlük Matbaası.

Güzel, A., & Barın, E. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Hacıeminoğlu, N. (2015). *Türk dilinde edatlar (en eski Türkçe metinlerden zamanımıza kadar) yazı dilinde.* İstanbul: Bilge Kültür Sanat.

Harik, I. (1987). The origins of Arab state system. G. S. (Ed.) içinde, *The Foundations of the Arab state* (s. 19-46). London: Croom Helm.

Hengirmen, M. (2005). *Türkçe dilbilgisi* (8 b.). Ankara: Engin Yayın Evi.

Hengirmen, M. (2006). *Türkçe temel dilbilgisi* (5. b.). Ankara: Engin Yayın Evi.

İlhan, N. (2012). Toplumsal ve Ferdi Düşüncenin Dile Yansımaları (Dil-Düşünce İlişkisi). *Turkish Studies İnternational Periodical For Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7/3, 1517-1525.

İnan, K. (2013). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlıların Yazılı Anlatımları Üzerine Bir İnceleme.* Ankara, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnan, R., & Öztürk, M. (2015, Aralık). Değişkenler Açısından Araplara Türkçe Öğretimi (Ürdün-Mısır Örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*(18), 377-392.

İşcan, İ. (2007). Dil ve Ana Dil Olarak Türkçe Üzerine. *Erciyes Dergisi*(30), 5-6.

Kara, M. (2010). Gazi Üniversitesi TÖMER Öğrencilerinin Türkçe Öğreniren Karşılaştıkları Sorunlar ve Bunların Çözümüne Yönelik Önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 661-696.

Kara, M. (2011). Avrupa dilleri öğretimi ortak çerçeve metni doğrultusunda Türkçe öğrenen yabancılara A1-A2 seviyesinde Türkçe öğretim programı örneği. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks, 3*, 157-195.

Karaağaç, G. (2012). *Türkçenin söz dizimi* (5 b.). İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaağaç, G. (2013a). *Anlam bilimi ve iletişim.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Karaağaç, G. (2013b). *Dil birimleri terimleri sözlüğü.* Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Karaağaç, G. (2013c). *Türkçenin dil bilgisi* (2. b.). Ankara: Akçağ.

Karaağaç, G. (2013d). *Türkçenin ses bilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Karababa, C. (2010). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Bu alan İçin Öğretmen Yetiştirmenin Önemi ve Gereği. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştayı Kitabı* (s. 26-29). içinde

Karahan, L. (2007). *Türkçede söz dizimi* (12 b.). Ankara: Akçağ Yayınevi.

Karakoç, Ö. B. (2012). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin yazma kaygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü* (21-2), 59-72.

Karasar, N. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemi.* Ankara: Nobel .

Karasoy, Y., Yavuz, O., Kayasandık, A., & Direkci, B. (2001). *Üniversiteler içim uygulamalı Türk dili ve kompozisyon bilgileri.* Konya: Selçuk Üniversitesi Basım Evi.

Korkmaz, Z. (2005). *Kaşgarlı Mahmud ve Divanu Lûgati't-Türk* (1. Cilt). Ankara: TDK yayınları.

Korkmaz, Z. (2014). *Türkiye Türkçesi grameri şekil bilgisi* (4 b.). Ankara: Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Z., Ercilasun, A. B., Gülensoy, T., Parlatır, İ., Zülfikar, H., & Birinci, N. (2015). *Türk dili ve kompozisyon* (7. b.). Bursa: Ekin Basım Yayım Dağıtım.

Maksudoğlu, M. (1969). *Arapça dilbigisi.* Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları LXXIX.

Maltepe, S. (2006). *Yaratıcı yazma yaklaşımı açısından Türkçe derslerindeki yazma süreçlerinin ve ürünlerinin değerlendirilmesi (Doktora Tezi).* Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilgiler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Anabilim Dalı.

MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı.* Ankara: MEB Devlet Müdürlüğü.

Özbay, M. (2005). *Bir dil becerisi olarak dinleme eğitimi.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Özbay, M., Coşkun, E., Bağcı, H., Çeçen, M. A., Göçer, A., Karadağ, Ö., . . . Uçgun, D. (2011). *Yazma eğitimi.* Ankara: Pegem Akademi.

Özdemir, E. (1987). *İlkokul öğretmenleri için Türkçe öğretimi klavuzu.* İsanbul.

Özkan, M. (2004). *Tarih içinde Türk dili.* İstanbul: Filiz Kitapevi.

Özkan, M., & Sevinçli, V. (2015). *Türkiye Türkçesi söz dizimi* (7 b.). İstanbul: Akademik Kitaplar.

Paçacıoğlu, B. (1997). *Türk dli ve kompozisyon.* Sivas: Dilek Ofset Marbaacılık.

Polat, H. (1998). *Arapların Türkçe öğrenirken karşılaştıkları zorluklar.* Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Bölümü.

Resmîgazete. (2016). *Resmî Gazete.* Yunus Emre Vakfı Kanunu: http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070518-3.htm adresinden alındı. (18.05.2016 tarihinde alındı)

Server, S., Kaya, Z., & Aslan, C. (2011). *Etkinlliklerle Türkçe öğretimi.* İzmir: Tudem Yayınları.

Sever, S. (1997). *Türkçe öğretimi ve tam öğrenme* . Ankara: Anı Yayıncılık.

Şahin, C. (2012). Ürdün. *Diyanet islâm ansiklopedisi* (Cilt 42, s. 352-354). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Şahin, E. Y. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki ek yanlışları. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*(XV), 433-449.

Tansel, F. A. (1985). *İyi ve doğru yazma usûlleri 1-2 kompozisyon, tashih ve mürâcaat el kitabı.* İstanbul: Kubbealtı Neşriyâtı.

TCDB. (2016). *Ürdün Haşimi Krallığı.* Dış Politika: http://www.mfa.gov.tr/urdun-kunyesi.tr.mfa adresinden alındı (14.12.2016 tarihinde alındı)

TDK. (2009). *Türkçe Sözlük.* Ankara: Türk Dil Kurumu.

Tomar, C. (2012). Ürdün. *Diyanet islâm ansiklopedisi* (Cilt 42, s. 355-356). içinde İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

Tosun, C. (2005). Türkçe'nin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesi. *Journal of Language and Studies*(1), s. 22-28.

Türkçe Dersleri, K. (2014). *Türk dili ders notları* (4. b.). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

UIS. (2016). *Education: Literacy rate*. UIS.Stat: http://data.uis.unesco.org/ adresinden alındı (Son erişim: 15.12.2017)

Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Geliştirilmesi ve Önemi. *Sosyal Bilimler Dergisi*(23), 461-472.

Usta, İ. (2010). Türkiye'de Arapça öğrenimnin zorlukları ve çözüm yolları. *The Journal of Academic Social Science Studies International Journal of Social Science*(Volume 3), 65-73.

Varış, F. (1973). *Genel Öğretim İlke ve Yöntemleri (Ders Notu).* Ankara: A. Ü. Eğitim Fakültesi.

Wilson, M. C. (1987). *King Abdullah, Britain and the Making of Jordan.* Cambridge: Cambridge University Press.

Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M., & Yelok, V. S. (2010). *Üniversiteler için Türk dili ve kompozisyon bilgileri.* Ankara: Gazi Kitapevi.

YEE. (2016a). *2015-2018 Stratejik Planı.* Ankara: Yunus Emre Enstitüsü-Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

YEE. (2016b). *Seçmeli Türkçe Dersleri.* Yunus Emre Enstitüsü: http://www.yee.org.tr/tr/secmelidersler adresinden alındı (Son erişim: 14.12.2016)

YEE. (2016c). *Yunus Emre Amman Türk Kültür Merkezi Açılışı*. Yunus Emre Enstitisü: http://amman.be.mfa.gov.tr/ShowInfoNotes.aspx?ID=250566 adresinden alındı(Son erişim: 14.12.2016)

YEE. (2016d). *Yunus Emre Enstitüsü.* Yunus Emre Enstitüsü: http://www.yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu adresinden alındı (Son erişim: 14.12.2016)

Yeşilyurt, N. (2013). Ortadoğu'da Rejim Güvenliği ve Küçük Devlet: Ürdün Örneği. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.

Yıldız, H. D. (1991). Arap. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (s. 272-276). içinde Ankara: TDV Yayınları.

Yılmaz, F. (2015). Tokat GOÜ TÖMER'de Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazım Alanında Yaptıkları Hatalar. *Route Educational and Social Science Journal*(2(1)), 130-147.

7. EKLER

EK 1: Yunus Emre Enstitüsünden Alınan İzin

Yunus Emre Enstitüsü

Sayı: TEM-270-2014/3196
Konu: Kur Sınavı Talebiniz

04.11.2014

Sayın Gonca KIRBAŞ

Enstitü Başkanlığımıza yazılı olarak ilettiğiniz kur sınavı talebiniz Başkanlığımız tarafından değerlendirilmiştir. Enstitünün Sınav Merkezi Birimi ile görüşerek talep ettiğiniz kur sınavlarını temin edebileceğinizi bildirir, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

Prof. Dr. Şeref ATEŞ
Başkan Yardımcısı

Ataturk Bulvarı No 11 06050 Ulus/Ankara-TÜRKIYE • Tel. 0 312 309 11 88 • Faks 0 312 309 16 15
www.yee.org.tr • iletisim@yunusemrevakfi.com.tr

EK 2: Örnek Kompozisyon Kâğıtları

Ürdün Küçük bir ülkedir, oysa ki seyahat etmek isteyenler
için çeşit çeşit gidecek yerler var. Ahmet bey, ailesiyle
5 gün içinde mühteşem bir yolculuk yapabilirler.
Onlara 5 günlük ~~plan~~ seyahat planı hazırlayayım., İlk
gün Ürdün'e ulaşıp Amman'daki bir otelde kalsınlar.
Amman, Ürdün'ün ortalık bir yerine sahip olduğu için,
ordan her yere birkaç saat içinde ulaşılabilir.
Amman'da ~~güze~~ güzel ~~et~~ gidecek yerler bulunur. Amman
Kalesi, Roman Sahnesi, Krallık otomobil Müzesi ve tarihi
müzelere gidebilirler. Hani Amman'da şehir gezisini yapsınlar.

Ahmet beyin ailesi çöl görmeyi severse, Ürdün'ün
güneyine gitsinler. İki gün kalıp, çeşitli şeyler yapabilirler.
Petra'ya, Dünyanın 7 harikasından birisine gitsinler. Taşların
arasında saklanan antik olan eşitsiz bir yerdir. Oraya
gitmeden Ürdün'de seyahat muthaka eksik sayılır.
Vadı Ram da var, her çöllere benzemeyen çok geniş bir
çöldür. Ahmet beyin ailesi Vadi Ram'a güneşin batısında
gitsinler. Unutulmaz anıları yaşayabilirler. Gerçede oradaki
kampların bir çadırında kalsınlar. Öyle eminim ki çok
memnun olacaklar.
Denizi görmek istiyorlarsa, Akabe'yi ziyaret etsinler, ~~ve~~
Ürdün'ün tek sahili ~~ve~~ ve Kızıl denizi görebilirler.
Son iki gün Amman'dan Jerash'a ve Kuzeydeki şehirlere
gitsinler, önemli tarihi ~~yerle~~ ve doğal yerlere gidebilirler,
ama ~~İrbid'e gitmesinler~~, vakitlerini kaybetmeyip,
İrbid'e gitmesinler. Orada yapacak bir şey yok çünkü.
son olarak Ahmet bey ve ailesine iyi tatiler dilerim.

Puan: 25. En az 120 kelime olmalı

Galiba her tatilde yurtdışına çıkıyorum, bu nedenle şimdiden planlıyorum.
Gelecek yıl tatili Türkiye'ye gitmek istiyorum. Oteller bulmak için her gün
internette bakıyorum. İyi ve uygun fiyatı arıyorum.
Ben Türkiye'yi çok seviyorum. Çünkü Çok farklı bir yer ve zengin kültür, adetler
Araplar çok benziyor, orası Bodrum, Çeşme'ye, İstanbul'a, Uludağ'a
gitmek istiyorum.

Bodrum'u ve Çeşme'yi insanlar diyorlar ki çok güzel, çok iyi bir mekan
rahatlamak için. Bu nedenle oraya gitmek istiyorum. Ama İstanbul'a gitmek
istiyorum çünkü?
Çünkü İstanbul'da çok tarihi bir yer vardır onlara hepsi görmek istiyorum
her İstanbul'a dolaşmak istiyorum, denize yürüyüm yürüyüm sonsuza kadar.

İnşallah ailemle oraya gideceğim. Ama orası kaç kalacağız bilmiyorum ki.
yani Türkiye'de eğer 2 ay bayılı yaşarsın hiç yeğlmiyor.

Gerçekten her zaman tatil olsa idi insan mahallesi çok iyi
bir vakit sevdiğine geçiriyorsun. Kişi tavsiye edebilirim ve zaman boş
vaktin var ise sevdiğine kişiyle takılmanı.

Benim annem Küçükken (Yedi Taşlar) oyun oynarmış, bu oyun güzelmiş, ama lazım on kişi beraber, ve yedi taşlar beraber, başka yedi çoraplar varmış, bunlar çoraplar top olurmuş, sonra iki takım varmış bir takım beş kişi ve iki takım beş takım varmış

Gruba bastıyormuş, bir takım topu vuruyormuş, sonra taşlar düşüyormüş

Benim babam Küçükken, Kahveye gidiyormuş, Kahvede çok oyunlar oynarmış, Kağıtlar varmış, zaher masası varmış

Bundan yüz yıl sonra hayat çok kolay olacak, her şey hızlı olacak, ve insan ilişkile çok kolay olacak, yine küçük telefonlar olacak, yine üçsüz arabalar olacak

Her şey dokunmak olacak,

Fakat bence hayat çok zor olacak, kurdunde su yok yağmur daha az, yeni projeler gidiyedekler sular sorunlar çok önemli, ama sürekle devlet yeni projeler yapar,

Ahmet Bey ailesi Temmuz'da Ürdün'de Amman'da kalabilir. Amman en eski şehri ve kalabalık Ürdün'de çok aktiviler yapabilir. Mesela Amman'ın ortada eski Roman tiyatrosu var. Ayrıca, Hussini Camisi görebilir. Küçük mağazalarda alışveriş yapabilir ve eski lokantalarda yemek yiyebilir. Daha geç mekanlar var. Mesela Abdoun'da iyi eğlence vakit olabilir. Hepsi kafeleri ve lokantaları türü bulabilir.

Pazartesi günü çocuklarla "Çocuk Müzesi'ne" gidebilir. Çocukları oyun oynabilir ve ilgili öğrenebilir. Sonra "Otomobil Müzesi'ne" gidebilir. Orada eski muhteşem otomobiller gezebilir.

Hafta sonu, daha mekanlar gezmek için var. Mesela, Jerash'a, veya ölü deniz'e, veya Petra'ya, veya Akabe'ye gidebilir. Jerash'ta Roman tiyatrosu var. Gezdikten sonra, şehrede güzel lokantada kebap ve tavuk yiyebilir. Ölü Deniz'de yüzebilir ve çamur kullanabilir. Bu çamuru vücudu için çok yararlı. Petra'da Nabati arkeolojik var. Bu arkeolojik sitesi harika bir mekan, çünkü her şey taşta yaptı. Akabe'ye gitmek daha olur. Orada yüzebilir ve su sporları yapabilir. Akşamda şehrde yürüyebilir. Ürdün'de çok şey yapabilir, o yüzden ziyaret etmek daha güzel!

Sıcak Yaz

Bugünlerde işler daha zor olacak. Ve hazırlıklar arasındaki güzel tatil günler yapmak gerekiyor. Bu nedenle her sene bir hafta tatil yapmak (~~ve alışveriş yapmak en az~~) gerekiyor.

Bana göre eğer bütün işler ve ödevler bittiğinde bu demek mutlu hissediyorum! Tatilde, yani her şey bitmek lazım önce tatile gidiyorum.

Bu yaz İstanbula gideceğim - inşallah :) - İstanbul güzel bir muhteşem ve müthiş şehir ama kalabalık. Babam ve annem de gideceğiz. bu demek en harika yaz hayatımda.

Şimdi bir soru var, neden İstanbul? neden başka bir şehire gitmeyeceğiz? Çünkü ne babam ya da Annem şey istiyoruz İstanbulda var. İstanbulda tarihi yerler ve Modern binalar var, Yani masala babam her namaz Camii'de kalkıyor. Avrupa'da imkansız, annem alış veriş yapmayı çok seviyor özellikle tarihi çarşı'da ve pazarda, bunun için Mısır pazarı İstanbul'da çok seviyor.

Ayrıca İstanbul'da yazın hava güzel, bazen terli ama gece'de güzel. orada arkadaşlar var

Ek 3: Kompozisyon Konuları

- **Babanız/anneniz küçükken hangi oyunları oynarlarmış? Anlatınız.**
- **Kendi kültürünüzden başka hangi kültürleri görmek isterdiniz? Anlatınız.**
- **Bundan yüzyıl sonra insanlar nasıl yaşayacak, dünyada neler değişecek? Anlatınız.**
- **En son tatilde nereye gittiniz? Neler yaptınız? Anlatınız.**
- **Ahmet Bey ailesini Ürdün'de nerelere götürebilir? Ürdün'de neler yapılabilir? Anlatınız.**

Ahmet 35 yaşında, evli ve iki çocuğu var. Ahmet, Türkiye'de işinin yoğunluğundan dolayı ailesine bir türlü zaman ayıramamıştır. Çocukları ve eşi bu durumdan sürekli şikayet edip durmaktadır. Ahmet Bey ise her defasında onlara söz vermektedir. "Temmuzda yıllık iznimi alıp sizi Ürdün'e tatile götüreceğim. Arkadaşlarım Ürdün'ün çok güzel bir ülke olduğunu söylüyorlar. Ama Ürdün'de sizleri nerelere götüreceğimi bilmiyorum." diye ailesine söylemektedir.

Ek 4: Osmanlı Devleti'nin Şam Vilayeti(1914) (Barker, 1979; Akt: Yeşilyurt, 2013, s. 252).

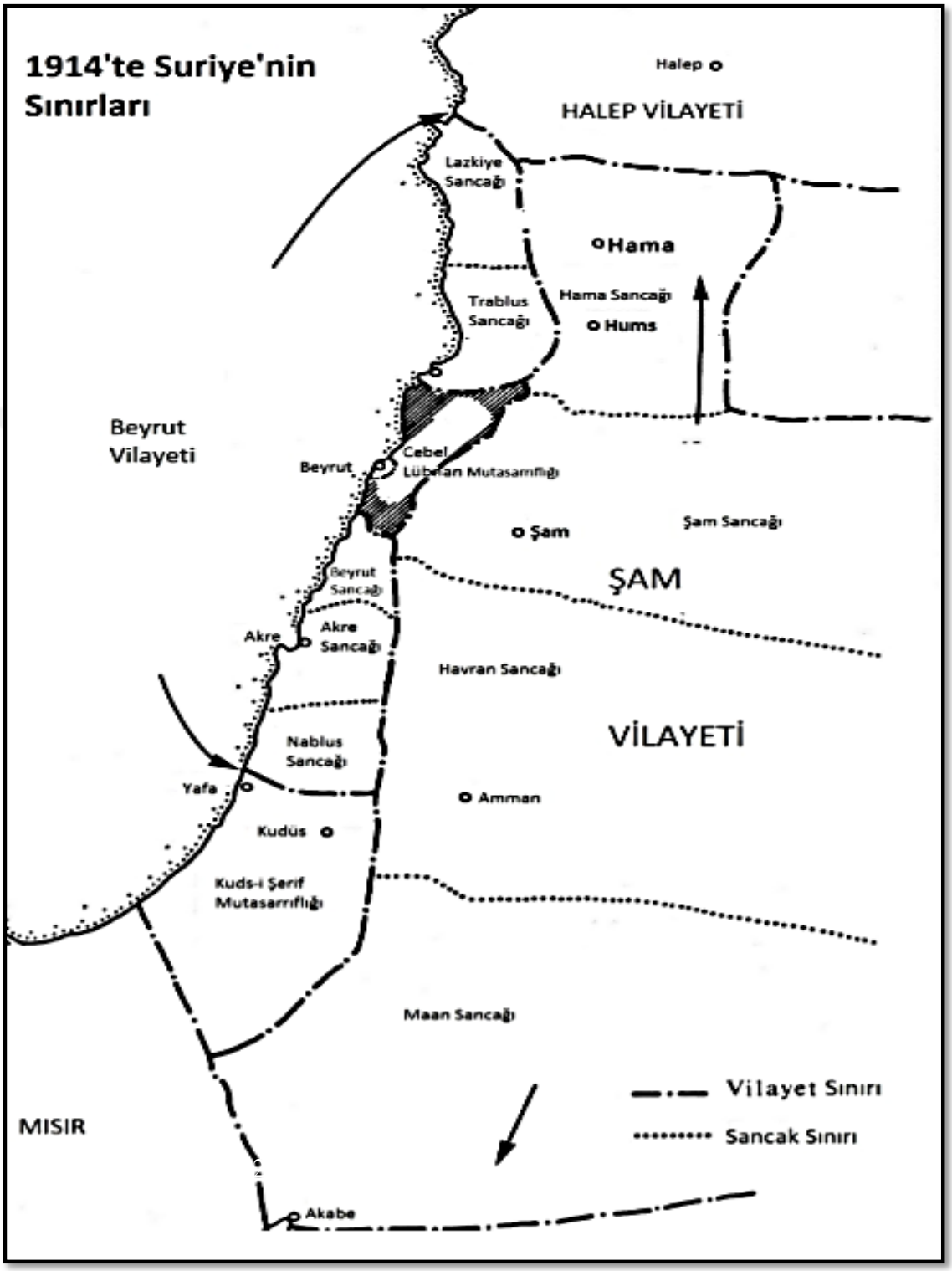

Ek 5: **Arap Harflerinin Eklenme Özellikleri (Maksudoğlu, 1969, s. 1)**

Harfin Adı	Yalnız Başına	Kelime Başında	Kelime Ortasında	Kelime Sonunda	Harfin Adı	Yalnız Başına	Kelime Başında	Kelime Ortasında	Kelime Sonunda
elif (hemze)	ا ء	—	—	ا	żâd	ض	ضـ	ـضـ	ـض
bâ'	ب	بـ	ـبـ	ـب	ṭâ'	ط	طـ	ـطـ	ـط
tâ'	ت	تـ	ـتـ	ـت	ẓâ'	ظ	ظـ	ـظـ	ـظ
ṣâ'	ث	ثـ	ـثـ	ـث	'ayn	ع	عـ	ـعـ	ـع
cîm	ج	جـ	ـجـ	ـج	ġayn	غ	غـ	ـغـ	ـغ
ḥâ'	ح	حـ	ـحـ	ـح	fâ'	ف	فـ	ـفـ	ـف
ḫâ'	خ	خـ	ـخـ	ـخ	ḳâf	ق	قـ	ـقـ	ـق
dâl	د	—	—	ـد	kâf	ك	كـ	ـكـ	ـك
ẕâl	ذ	—	—	ـذ	lâm	ل	لـ	ـلـ	ـل
râ'	ر	—	—	ـر	mîm	م	مـ	ـمـ	ـم
zâ'	ز	—	—	ـز	nūn	ن	نـ	ـنـ	ـن
sîn	س	سـ	ـسـ	ـس	vâv	و	—	—	ـو
şîn	ش	شـ	ـشـ	ـش	hâ'	هـ	هـ	ـهـ	ـه
ṣâd	ص	صـ	ـصـ	ـص	yâ'	ى	يـ	ـيـ	ـي

Ek 6: Özgeçmiş Sayfası

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Gonca KIRBAŞ
Doğum Yeri ve Tarihi : Kayseri, 06 Haziran 1989

Eğitim Durumu
Lisans Öğrenimi : 2007-2011, Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Türkçe Öğretmenliği Programı,
Yüksek Lisans Öğrenimi : Hacettepe Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türkiyat Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programı
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Deneyimi
Stajlar :
Projeler : 2013-2014, Yunus Emre Enstitüsü, El Hasat El Terwavi Okulu, Seçmeli Ders Projesi, Ürdün.
Çalıştığı Kurumlar : 2013-2014 Yunus Emre Enstitüsü, Amman Yunus Emre Türk Kültür Merkezi, Okutman, Ürdün.
2017+, Uludağ Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi-ULUTÖMER, Uzman, Bursa.

İletişim
E-Posta Adresi : goncakirbas@uludag.edu.tr
Tarih : 14 Haziran 2017

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KURUL İZİN MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 14/06/2017

Tez Başlığı / Konusu: Türkçe Öğrenen İkidilli Öğrencilerin A2 Düzeyi Yazma Becerisinde Karşılaştıkları Güçlükler

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kuruldan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

14.06.2017
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Gonca KIRBAŞ
Öğrenci No: N14127350
Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları
Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

Etik Kurul izine gerek yoktur.

(Unvan, Ad Soyad, İmza)
Doç. Dr. Nazmiye TOPÇU TECELLİ

Telefon: 0-312-2976771 **Faks:** 0-3122977171 **E-posta:** turkiyat@hacettepe.edu.tr

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORİJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 14./06/2017

Tez Başlığı / Konusu: Türkçe Öğrenen Uzdanlı Öğrencilerin A2 Düzeyi Yazma Becerisinde Karşılaşılan Güçlükler

Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 155 sayfalık kısmına ilişkin, 14./06./2017 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 3 'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

14.06.2017
Tarih ve İmza

Adı Soyadı: Gonca KIRBAŞ
Öğrenci No: N14127350
Anabilim Dalı: Türkiyat Araştırmaları
Programı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi
Statüsü: ☒ Y.Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Dr.

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR

(Unvan, Ad Soyad, İmza)
Doç. Dr. Nazmiye TOPCU TECELLİ

TÜRKÇE ÖĞRENEN ÜRDÜNLÜ ÖĞRENCİLERİN A2 DÜZEYİ YAZMA BECERİSİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

ORIJINALLIK RAPORU

%3	%3	%1	%1
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	openaccess.inonu.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
2	acikarsiv.ankara.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	turkcede.org İnternet Kaynağı	<%1
4	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
5	pt.scribd.com İnternet Kaynağı	<%1
6	anadiliegitimi.com İnternet Kaynağı	<%1
7	www.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
8	trdocs.org İnternet Kaynağı	<%1
9	www.mainboard24.com İnternet Kaynağı	<%1